

EGE MİMARLIK

YL 22 SAYI 60 2012/1

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
tarafından üç ayda bir yayınlanan,
Yerel Sınıfı Yayın.
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Sistemine
göre takip edilenler.

Yayınlaşım:

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adlı;

Yayın Komitesi;

Şehzade Hasan Topal;

Sorumlu Yazar İşleri Müdürü: Muzaffer Çınar; Muzaffer Çınar;

Yazar Sekreteri: Naciye Çınar;

Grafik Tasarım: Emre Güneş;

Grafik Uygulama: Gitar Ocağı Karya Erhan;

Yayın Komitesi:

H. İbrahim Alışır;

T. Özlem Akyol Akın;

Naciye Çınar;

Erdal Dursun Diktaş;

Elbu Türkhanım Diktaş;

Hüsnü Gülerman;

Günay Kültür;

Emre Güneş;

Neşet Kılçılık;

Şeyhmus Küçük;

Nazife Çınar Muall;

İber Özdemir;

Hasan Taşdil;

Gürhan Tamer;

(Sayımda göre alfabetik)

Tarandis: Veritabancı

DAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri:

TMMOB Şube No: 8/10 Alvan Sok. 1.ème

Tel: (0232) 463 66 25 (pbx)

Fax: (0232) 463 52 12

egemen@tmmob.org.tr

www.tmmob.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0238) 414 66 30

Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33

Düzce Temsilciliği: (0256) 89 57 74

Eskişehir Temsilciliği: (0252) 671 85 02

Kırıkkale Temsilciliği: (0252) 812 02 81

Kırşehir Temsilciliği: (0236) 282 88 07

Nazilli Temsilciliği: (0250) 812 64 63

Ödemiş Temsilciliği: (0232) 543 73 78

Sakarya Temsilciliği: (0234) 715 08 23

Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21

Uşak Temsilciliği: (0238) 212 29 37

Aksaray Oda Temsilcisi: (0266) 854 55 16

Aliağa Oda Temsilcisi: (0232) 596 20 21

Bergama Oda Temsilcisi: (0232) 633 26 71

Çiğli Oda Temsilcisi: (0232) 852 90 32

Selçuk Oda Temsilcisi: (0232) 892 09 85

Sümela Oda Temsilcisi: (0236) 813 10 08

Şırnak Oda Temsilcisi: (0256) 518 48 89

Tire Oda Temsilcisi: (0232) 511 17 66

Torbalı Oda Temsilcisi: (0232) 896 23 83

Baskı:

Met Mabbaslık AŞ

Hamdiye Mahalleli Soğanlı Caddeinde No: 3

54468 Kırşehir / İstanbullu

Tel: (0222) 294 10 00

Fax: (0222) 294 90 80

www.mettam.com.tr

Baskı Tarihi: 25.01.2011

Yayın Koşulları:

- Gönderilenlerin yerdeki İBB'den istenilen şekilde: **“Görsel malzemeler, teknik bilgilere uygun veya uygun olmazsa, dizi tablo (Digitel) üzerinde yerleştirilebilir, her min. 20 cm. eninde, genişlik 300 cm'a (çubuklarla) ulaşmalıdır.”** Çizimler, kılçık (Bölümdeki) ölçülerde olmalıdır.

- Yazıkları her türde konumlu ve uygun yeryüzünde atıksa.

- Yapı ve fotoğraflar için kaynakları gösterilmeli, zaten.

- Yayınlama tarihinden itibaren yedinci yılını doldurulana kadar.

Ege Mimarlık 2012/4 - 78. sayı: "Konak Atatürk Heykeli'nin Hezikatlı Dönüşümü" makalesi hakkında

Ege Mimarlık 2012/4 - 78. sayıda yer alan ve Gürhan Belli tarafından yapılan "Konak Atatürk Heykeli'nin Hezikatlı Dönüşümü" makalesinde tarihi geçen bir yenileme projesi olan "Gümüş Mihalıççe Binası" proje inşaatının sonraki malzeme belirlenmesinden dolayı, inşaatları Mimar Çevre Arması, Mimar Erhan Demirkapı ve Mimar Atakan Akyıldız'ın heziciliği, Yardıçı, Dr. Gürhan Belli ve Ege Mimarlık Derneği'ne Yayınlama Komitesi tarafından desteklenmiştir.

SAHİP: Key Butik Otel

YÖNETİCİ: Ahmet Gürz

BASYAÇI ...2**İNGİLİZCE ÖZET ...4****HABERLER ...5****KENT GÜNDƏMİ**

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu

Aliağa Termik Santrali ...10

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu
Konak Tuneli ...12

SÖZLEŞİ

Şebnem Yücel

**Scott Lawrie ile Sözleş: Bir Tasarım
Ofsinin Kuruluş Öyküsü ...14****DEĞERLENDİRME**

Güven Arif Sargin

**Yaratıcı Bileşiyeliğin Küresel
Kurumları: Mimarlık Okulları ...16****MAKALE**

F.Nurşen Küçük

**Bir Erken Cumhuriyet Dönemi Mirası:
Uzunkuyu Mektebi ...18****MAKALE**

Müjgan Bahtiyar Karatosun

Begüm Erdoğmuş

**Tarihsel Süreçte Kıyıdaki Değişimlerin
İşliğinde Karşıyaka Vapur İskelesi...22****MAKALE**

Yenal Akgün

**Birim Değiştirebilen Yapılar ve
Mimariye Kattıkları ...26****MAKALE**

Abdullah Sönmez

Sezen Özat

**Farklı Konut Öretim Bileşimlerinin
Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri:
Sasalı ve Karşıyaka Konut Alanları...30****YAPI TEKNOLOJİSİ**

Celen Ayşe Celik

**Kentsel Isınmaya Çözüm Olarak 'Serin
Çatılar' ve 'Serin Malzemeler' ...35****YAPI TANITIM**

Derya Akdurak

**Tescilli Kabuk, Yeni Fonksiyon
Key Butik Otel ...40****YAYIN TANITIM ...48**

Sübe Genel Kurulumuz 14-15 Ocak tarihlerinde gerçekleşti. Toplumsal muhalefetin daha da susturulmaya çalıştığı bir dönemde, meslek odalarının işlevsizleştirilmeye çalışıldığı bir dönemde Odamızın meslek, kamu ve toplum yararı doğrultusundaki çalışmalarını kesintisiz sürdüreceği yeni bir çalışma dönemine girdik.

Toplumsal sorumluluklar açısından;

- Her zaman toplumun yararına olan üst düzeyde bir mimarlıkta demokrasi, barış, temel insan hak ve özgürlükleri gibi evrensel değerlerden yana taraf olmayı sürdürmek ve bu bağlamdaki toplumsal sorumluluklarını ödün vermeden yerine getirmek,
- Kentsel mekânların özelleştirme ve aynaklı imar uygulamaları ile kapatılarak kamu yararının gözetilmediği uygulamaların karşısında durmak,
- İzmir'in deprem之后 olmak üzere doğal afetler konusundaki hazırlık çalışmalarının daha etkin olması için çaba harcamak,

Mimarlık ve mimarlar açısından;

- Kentlerimizde mimarlık kültürünün yaygınlaştırılması ve içseleştirilmesi için çaba harcamak,
- Son dönemlerde gündeme olan yurt dışından ithal meslek adamlarına karşı ülkemiz mimarlarının haklarını korumak,

Yeni Hizmet Binası çalışmalarında;

- 40. Dönem'de sabı alınan ve projeleri tamamlanan Mimarlar Odası Yeni Hizmet Binası'nın öncelikle üyelerin, ardından mimarlık öğrencileri ve kentlerin aktif olarak kullanabilecekleri bir Mimarlık Merkezi anlayışla restorasyonunu tamamlayıp hizmete açmak .
- Mevcut mekânsal kısıtlıklar nedeniyle istenen nitelik ve nicelikte gerçekleştirilememeyen hizmetleri Yeni Hizmet Binası'nda daha konforlu şartlarda ve daha hızlı gerçekleştirmek.

Sorunlara çözüm önerisi geliştirmek adına;

- Öncelikle belediyeler olmak üzere diğer kurumlarla mimarların yaşadığı sorunları çözmek üzere ortak toplantılar, çalışmaları düzenleyerek çözüm önerileri geliştirmek ve bu önerilerin uygulamaya dönüsmesi için girişimlerde bulunmak için, önümüzdeki dönemde çalışmalarımızı değerli katılım ve katkılarınızla sürdürceğiz.

YÖNETİM KURULU

ŞUBE DEN

Subemiz tarafından her yıl düzenlenen Mimarlık Haftası etkinlikleri "İnsan Hakkı Olarak Mimarlık" temasıyla bu yıl 3-9 Ekim 2011 tarihlerinde yoğun katılımla gerçekleşti. Atatürk Kültür Merkezi, Dominik Caddesi, Resim ve Heykel Müzesi ve Fransız Kültür Merkezi gibi farklı noktalarda düzenlenen söyleşiler, sergiler, atölyeler ve film gösterimleri ile mimarlar, mimarlık fakültesi öğrencileri ve kentiller buluşturdu. Kentte mimarlığın koruluğu bir gündem yaratıcı etkinliklerin detaylarını sizlerle paylaşıyoruz.

Dosya konusu olmadan çeşitli konulara deðindiðimiz bu sayımızda; ilk olarak Subemiz tarafından 3-9 Ekim tarihlerinde düzenlenen Mimarlık Haftası etkinliklerinde William Alsop ile birlikte konuðumuz olan Scott Lawrie ile etkinlikler sonrası gerçekleşen röportajı sizlerle paylaşıyoruz.

16-18 Kasım 2011 tarihlerinde gerçekleşen Mimarlık ve Eğitim Kurultayı VI'ndi. Mimarlık ve Eğitim Kurumları Üzerine düşündürdüklerinden yola cıkarak Güven Arif Sargin tarafından yazılan değerlendirme yazısı bu sayımızda yer alıyor.

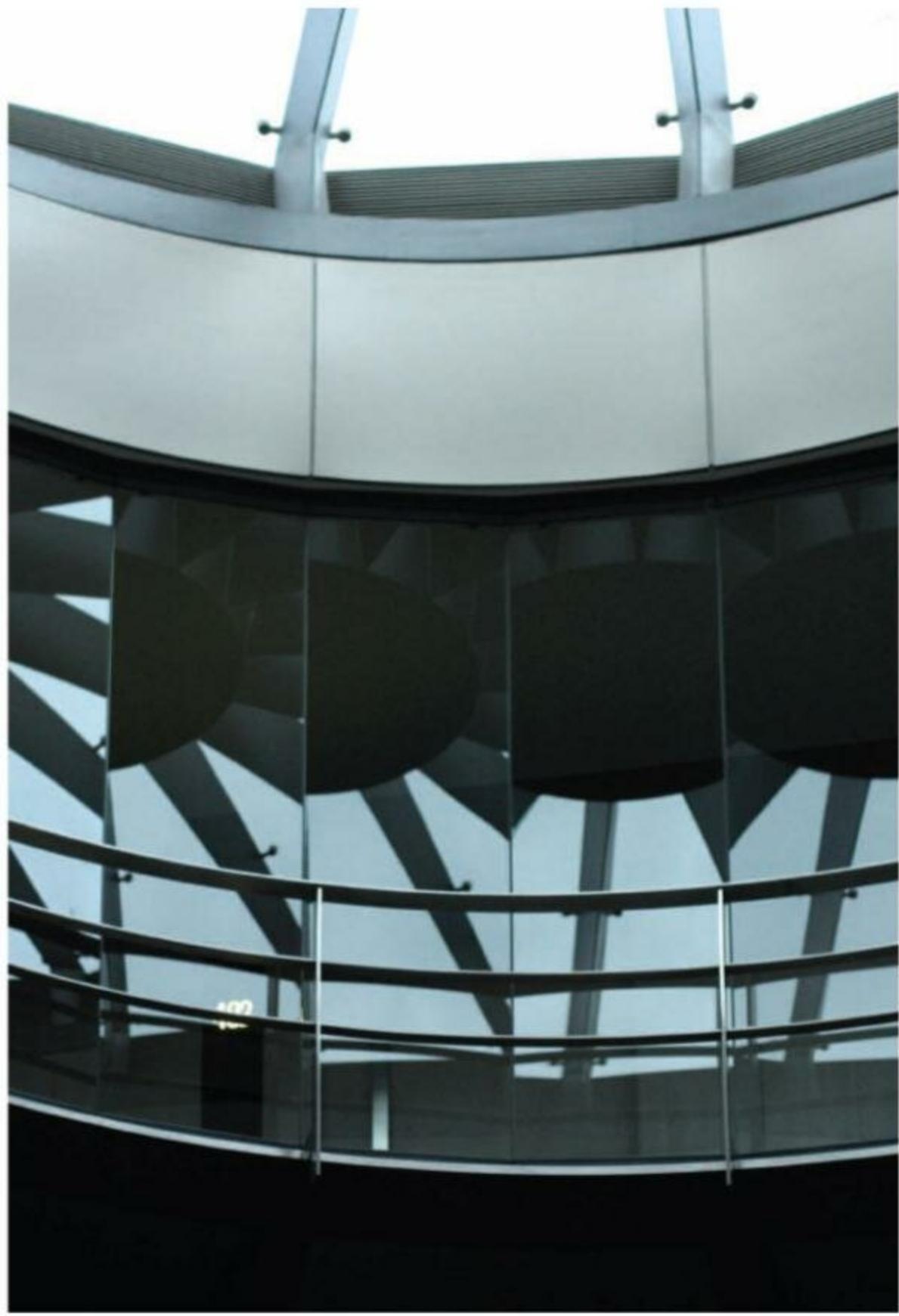
Uzunkuyu Mektebi'nin restorasyon çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen incelemeler sırasında; yapıyı ve onu oluþuran koşulları dönemin eğitim ve okul inşaat politikaları çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlayan Fatma Nurşen Kuþ'un "Bir Erken Cumhuriyet Dönemi Mirası: Uzunkuyu Mektebi" isimli yazısı, Müjgan Bahtiyar Karatosun ve Begüm Erdoðumus'un "Tarihsel Süreçte Kriyedeki Deðişimlerin Işığında Karşıyaka Vapur İskelesi" isimli yazısı, Abdullah Sönmez-Sezen Özatın "Farklı Konut Üretim Bicimlerinin Yaşam Kalitesi Üzerinde Etkileri: Sasalı ve Karşıyaka Konut Alanları" isimli yazısı ile Yenal Akgürün "Birim Deðistirebilen Yapılar ve Mimariye Kattıkları" isimli yazıları bu sayımızın serbest makaleleri arasında yer alıyor. Yapı Teknolojisi bölümünde ele alınan "Kentsel Isınmaya Çözüm Olarak 'Serin Catilar' ve 'Serin Maizemeler'" ise Celen Ayşe Çelik tarafından aktanıyor.

Yapı tanıtım bölümümüzde T.C. Eski Merkez Bankası olarak bilinen ve Makomim tarafından restorasyonlar sonrası butik otel dönüştürülen Key Butik Otel yapısının dönüşüm aşamasında geçirdiği süreçleri sizlerle paylaşıyoruz.

Önümüzdeki sayıda Erdal Oruç Diktas editörüğünde "Kamusal Mekân Olasılıkları ile Kentsel Boşluk" isimli bir dosya ile sizlerle buluşmayı hedefliyoruz.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle,
İyi okumalar...

SAÐDA
Key Butik Otel
FOTOGRAF
Ahmet Giltz

NEWS Architecture Week Activities held by Chamber of Architects Izmir Branch attracted considerable participation this year again.

Architectural Week activities annually held by Chamber of Architects Izmir Branch have been the focus of intense attention during the dates October 3rd – 9th, 2011.

NEWS 2011 Awards for Respect to History and Local Conservation found their Owners.

Municipality of Izmir granted the "Award of Respect to History" to 18 persons and institutions for their contributions to historical and cultural heritage in Izmir. In the organization held for the 9th time with the purpose of encouraging conservation of historical buildings in the city, the Municipality of Izmir announced the owners of "Awards for Respect to History and Local Conservation".

URBAN AGENDA Aliağa Thermal Power Plant

Projects made for the area indicated as Technical Plant area in the Zoning Permit numbered 216 and dated 10.10.2011 given as supplementary project document concerning the parcel no. 3 in building lot no. 119 on the K17C-IVBD map of Horoz Gediği Village in Aliağa sub-province of Izmir are submitted to our Chamber for purposes of design control.

URBAN AGENDA Konak Tunnel

We hereby share the report prepared for Konak-Yeşildere Tunnel Access project, which is known as the Konak Tunnel that was placed on the urban agenda of Izmir prior to the elections in June 12th, and we wish to make an overall evaluation while informing the public about the related outcomes.

INTERVIEW The Story of Establishment of a Design Office

Selma Yıldız, Assist. Prof. Dr. İYTECH Faculty of Architecture Department of Architecture Field

Within framework of Architecture Week 2011 activities organized by the Chamber of Architects Izmir Branch,

there was an interview held with Scott Lawrie, who has been welcomed in October 6th as the guest speaker together with William Alsop.

EVALUATION Global Institutions of Creative Continuum: Architecture Schools

Güven Arif Sarıgül, Assist. Prof. Dr. METU Faculty of Architecture, Department of Architecture Field

The evaluation is based on considerations of the author on Institutions of Architecture and Architecture Schools as a response to discussions held in Architecture and Education Assembly VI in 16th – 18th November, 2011.

ARTICLE Uzunkuyu School as a Heritage Asset of Early-Republican Period

Fatma Nurşen Küçük, Assoc. Prof. Dr. İYTECH Faculty of Architecture Department of Architecture Field

The article focuses on making an overall analysis of restorations held for Uzunkuyu School, which is the historical building of a village school in Uzunkuyu district of Urla, and considers the restoration works from perspective of education and school construction policies of its time.

ARTICLE Karşıyaka Ferry Pier in Light of the Coastal Changes in History

Müjgan Bahçıvan Karaburun, Assist. Prof. Dr. DEÜ Faculty of Architecture Department of Architecture Field

Bağış Erdöğmuş, PhD, Student of DEÜ Faculty of Architecture Department of Architecture Field

Karsiyaka Ferry Pier is a building of symbolic significance leaving strong traces in urban memory for not only inhabitants of Karsiyaka, but also people living in Izmir. The pier has a function not only as a meeting place, but also for accessibility to the other side of the bay and the city center. The main intention of this study is to read the spatial and formalistic reflections of coastal changes upon the Ferry Pier.

ARTICLE Changeable Building Forms and their Contributions to Architecture

Pınar Akgün, Assist. Prof. Dr. Gazi University Faculty of Architecture Department of Interior Design

In the article, buildings that can change forms according to environmental

conditions and user needs are analyzed. Each case is discussed in terms of possible contributions of their ability for adaptation to architectural design, functionality and sustainability.

ARTICLE Impacts of Different Modes in Housing Production upon Quality of Life: Sasalı and Karşıyaka Housing Areas

Abdullah Sönmez, Assist. Prof. Dr. DEÜ Faculty of Architecture Department of Architecture Field

Süzen Özüt, Msc. Student of DEÜ Faculty of Architecture Department of Architecture Field

The study focuses on those settlement areas, which differ by their densities, spatial formation characteristics and modes of construction under different historical and social processes within the urban scale in Izmir, and aims at evaluating housing estates and their regions in terms of the quality of life.

BUILDING TECHNOLOGY 'Cool Roofs' and 'Cool Materials' as a Solution for Global Warming

Cemile Ayşe Çelik, Assist. Prof. Dr. Yaşar University Faculty of Architecture Department of Architecture Field

With the intention to review the international studies on cool roofs and materials and to make a preliminary research on similar studies on national scale, the Cool Roofs Project to be completed by the European Union in recent future and newly-developed cool materials are analyzed.

ARCHITECTURES Proprietary Envelope-New Function (Key Boutique Hotel)

Derya Akkaya, Architect

Located at the corner parcel facing the Ataturk Street as well as the Cumhuriyet Boulevard in Gümrük district, the restoration works held for the building that was previously used as the T.R. Central Bank are currently converting the building into Key Boutique Hotel.

MİMED Mimarlık Eğitiminde Üstün Hizmet Ödülü Gürhan Tümer'in

MİMED TARAFINDAN VERİLEN "MİMARLIK EĞİTİMİNDE ÜSTÜN BAŞARI ÖDÜLÜ" - 2011'E LAYIK GÖRÜLENLER ARASINDA PROF. DR. GÜRHAN TÜMER DE YER ALDI

Mimarlık Eğitimi Derneği (MİMED) tarafından 2011 yılı "Mimarlık Eğitiminde Üstün Başarı Ödülü"ne layık görülenler arasında Prof. Dr. Gürhan Tümer de var.

"Mimarlık Eğitiminde Üstün Başarı Ödülü" Prof. Dr. Ferhan Yürekli'ye, "Mimarlık Eğitiminde Üstün Hizmet" Ödülleri ise Prof. Dr. Mine Inceoğlu, Prof. Dr. Necati Inceoğlu, Prof. Dr. Nigar Bayazıt, Prof. Dr. Ugur Erkman, Prof. Dr. Gürhan Tümer, Prof. Dr. Yıldız Sey ve Sevki Vanlı adına oğlu Selim Vanlı'ya verilecek. Ödül töreni 19 Aralık Pazartesi günü İTÜ-Taşkısla Nezih eidem Salonu'nda gerçekleştirilecektir.

Gürhan Tümer, 1944 yılında İzmir'de doğdu. Ortaöğretimini Saint-Joseph Fransız Koleji'nde ve AFS bursuyla gittiği Amerika Birleşik Devletleri'nin Illinois Eyaleti'nde, Libertyville High

School'da tamamladı. 1970 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden mezun oldu ve aynı yıl İzmir'e gelerek Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesine asistan olarak girdi. Ardından Fransız Hükümeti'nin verdiği bir bursu kazanarak Paris'te bir yıl Vincennes Üniversitesi'ne devam etti. Yurda döndükten sonra, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde 1977 yılında doktorasını tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi'nde kurulması üzerine, bu kurumun Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde akademik hayatını sürdürdü. 1988 yılında doçent, 1995 yılında profesör unvanını aldı. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde profesör olarak görev yapmaktadır.

XIII. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri

MİMARLAR ODASI TARAFINDAN BU YIL ONÜÇUNCUSU DÜZENLENECEK OLAN ULUSAL MİMARLIK SERGİSİ VE ÖDÜLLERİ 2012'YE BAŞVURULAR BAŞLADI

Türkiye'de mimarlık mesleğini ve kültürünü geliştirmeye hedefiyle gündem yaratılan ilk kurumsal girişim olan Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Programı, Mimarlar Odası tarafından ilk kez 1988 yılında, Mimar Sinan'ın 400. ölüm yıldönümü anısına düzenlendi. Bugüne kadar gerçekleşen 12 dönenmede, programa 1671 eser katıldı ve öncü nitelikteki çalışmaların nedeniyle 105 eser ve 37 kişi/kuruluş çeşitli dallarda ödüllendirildi.

Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri, başarılı genç mimarların ortaya çıkışmasına katkıda bulunduğu gibi, Türk mimarların ortaya çıkışmasına katkıda bulunduğu gibi, Türk mimarlarının yurtdışında tanıtımında da olağan sağlıyor. Türkiye'yi yurtdışında temsil etmek üzere Mimarlar Odası'ndan aday gösterilecek mimarlar ve eserler, ödül alanlar veya ödül adayı olanlar arasından seçiliyor. Uluslararası ödül programlarına katılım adayları ile çeşitli uluslararası sergileri oluşturan mimar ve eserler bu yolla belirleniyor. Böylelikle, yurtdışında ve yurtdışında Türkiye mimarlığını başarıyla temsil eden eser ve mimarların farklı platformlarda tanınılığı amaçlanıyor; mimarlık eserinin kamusallığının artırılması, mimarın hak ve sorumluluklarının tanınması ve mesleki pratiğin ayrıntılarının yaygınlaşması süreçleri destekleniyor.

2010 yılında ödülü alan yapılarla birlikte yeni bir uygulama başlatıldı. Ödül alan yapıların teslimi için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na başvuru yapılıyor ve şüreği eserin mülkü ile birlikte takip ediliyor. Aynı zamanda, ödül alan yapılara, aldığı ödülü adının ve eser sahibinin isminin yer aldığı bilgi plaketi çakılıyor.

Takvim:

Son katılım tarihi:
9 Mart 2012

Jury Toplantısı:
29-30 Mart 2012

Ödül Töreni ve Sergi açılışçı:
13 Nisan 2012

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Tarafından Düzenlenen Mimarlık Haftası Etkinlikleri Bu Yıl da Yoğun Katılımla Gerçekleşti

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ TARAFINDAN HER YIL DÜZENLENEN MİMARLIK HAFTASI
ETKİNLİKLERİ 03-09 EKİM 2011 TARİHLERİ ARASINDA GERÇEKLEŞTİ

Mimarlık Haftası 2011 teması, bu yıl 3 Ekim'de düzenlenecek olan Dünya Mimarlık Günü'nün Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından belirlenen teması "Mimarlık ve İnsan Hakları"ndan esinlenerek, "İnsan Hakkı Olarak Mimarlık" olarak belirlendi. Tüm etkinliklerin ücretsiz olduğu organizasyon, 3-9 Ekim tarihleri arasında Atatürk Kültür Merkezi, Dominik Caddesi, Resim ve Heykel Müzesi ve Fransız Kültür Merkezi gibi farklı noktalarda düzenlenen söyleşiler, sergiler, atölyeler ve film gösterimleri ile mimarlar, mimarlık fakültesi öğrencileri ve kentlileri buluşturdu. 2011 yılı etkinlik sponsoru, Orfis Mobilyaları oldu ve bazı etkinlikler de Konak Belediyesi işbirliğinde gerçekleştirildi.

Mimarlık Haftası Etkinlikleri 3 Ekim 2011 Pazartesi günü yapılan tören ile başladı. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Topal UIA tarafından Dünyo Mimarlık Günü'nün teması olarak seçilen "İnsan Hakkı Olarak Mimarlık" temasına

değindi. Hasan Topal konuşmasında insanların sağlığı, güvenlikli, nitelikli mekanlarda ve yapılarda, bu yapıların oluşturduğu mimarlık düzeyi yüksek kentlerde yaşama hakkı en öncelikli ve evrensel insan hakkı olarak kabul edilmekte olduğundan bahsetti. Topal son olarak etkiliğin gerçekleştirilemesinde emeği geçen herkese teşekkür etti.

Meslekte 30. ve 50. yılını geride bırakan üyelerimiz için plaket töreni gerçekleştirildi. Meslektashlarımız plaketlerini İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu, Bornova Belediye Başkanı Kamil Okayay Sındır, Konak Belediye Başkanı Hakan Tartan, Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Ali Ekinci, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Topal ve Mimarlar Odası Genel Sekreteri Necip Mutlu'dan aldılar.

Açılış konuşmasının ardından "İnsan Hakkı Olarak Mimarlık" teması kapsamında düzenlenen Fotomaraton'da dereceye giren ve sergilemeye hak kazanan yarışmacılara

da ödüllerini seçici kurul üyeleriinden Güzin Tezel tarafından verildi.

Mimarlık Haftası etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen söyleşilerde; tematik sunusu Uğur Tanyeli gerçekleştirirken, ülkemiz mimarlık ortamının önemli isimlerinden Aydin Boysan ve Mehmet Küüküoğlu'nun yanı sıra uygulamalarıyla ulusal ve uluslararası ortamda yer alan Hüseyin Yanar, Foster+Partners grubundan Zak Ayash ve Alldesign mimarlık grubu kurucularından William Alsop bizlerle birlikte oldu.

Atölye çalışmalarında ise; Ülkü İnceköse-Koray Velibeyoğlu yürütüçüğünde 'Kordon: Kentsel Vitrine Yeniden Bakmak'; Sait Ali Köknar yönetiminde 'Sallanma Hakkı'; Özlem Berber-Sinan Ormacan- İlker Özdel yürütüçüğünde 'atölyedepoda'; Sebnem Yücel yürütüçüğünde 'Engelli Kent'; Hikmet Gökmüş eşliğinde 'Çocuk ve Mimarlık'; Hüseyin Yanar eşliğinde 'Kente Mimarlığı Aramak'; Clarissa Mendez Ersoy-Ufuk Ersoy

yöneticiliğinde 'Banniak Maket Atölyesi'; Bilge Demirtaş yürütüçülüğünde 'Psikocoğrafyalar (Kendi Haritalarımız)'; Gökçeçicek Savaşa yürütüçülüğünde 'MELEZmekanlar'; Cenk Hasan Dereli eşliğinde 'hayattayolculuk' atölyeleri gerçekleşirken Ali Okan Yılmaz yönetiminde 'Kente Mekân Bulmacası' oyunu gerçekleştirildi.

Bu yıldı yapı gezilerimizde; Derya Akdurak eşliğinde T.C. Eski Merkez Bankası Key Butik Otel, Mehmet Kütükçüoğlu eşliğinde 35. Sokak ve Salih Seğmen eşliğinde Anadolu Apartmanı ziyaret edilirken İlhan Pınar eşliğinde Kireçlikaya-Dibekbaşı bölgesi, Hidayet Karakuş eşliğinde Kemerköy ve Emel Kayın ile İnciraltı bölgesi gezildi. Nall Egemen Yerçe eşliğinde gerçekleştirilen 'Üretim Yerinden Showroom'a' gezisi de bu yıl düzenlenen gezilerimiz arasında yer aldı.

Mimarlık öğrencilerimizin gelecekte içinde bulunacakları çalışma ortamını tanımlayan, ilerde meslektaşları olacak kişiler ile birlikte olma fırsatı yakalamalarını hedefleyen Açık Ofis etkinliği kapsamında MİTA Mimarlık; EYO Mimarlık; META Mimarlık ve ETM Mimarlık ofisleri ziyaret edildi.

Fim gösterimlerinde İstanbul'a bütüncül bir yaklaşımla, değişim kadar, değişimin altındaki dinamikleri de sorgulayan, bizi yakımı gecekondu mahallelerinden gökdelelerin tepelerine, Marmaray'ın derinliklerinden 3. köprünün güzergahına, gayrimenkul yatırımcılarından kentsel muhalefete, bu ıçsuz bucaksız kente uzun bir yolculuğa çakan "Ekümenopolis" ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi Öğrenci Üyeleri Yaz Okulu Komisyonu tarafından iki yıldır düzenlenen 'Baykuşlar Toplanıyor' yaz okulu çalışmalarının sekillerinden oluşan "Baykuşlar Toplanıyor 2010-2011 Seçkileri" hafta boyunca izlendi.

Hafta boyunca izlenen sergilerden EAA - Emre Arolat Mimarlık An/Moment Sergisi Resim ve Heykel Müzesi'nde açıldı. Carlos Ferrater: Peyzaj ve Geometri Sergisi, Öğrenci Projeleri Sergisi, Kırsal Kavramak: Adagide Sergisi ve Avrupa'da Sürdürülebilir Mimarlık Sergileri Atatürk Kültür Merkezi'nde; Mimaride Görünmeyen: Çağdaş Türk Mimarısında

Görselleştirme Sergisi Fransız Kültür Merkezi'nde izlenirken, Modern ve Bellek: Silinen Izler Sergisi Vasil Çınar Bulvarı Sergi Alanında, Bunu Düşünen Bir Mimardır Afişleri Sergisi ile Simülakrlar ve Çizgi ile

Düşünmek/Cizgide Düşünmek Sergileri Dominik Caddesi'nde, FotoMARATON Sergisi ise Konak Metro İstasyonu'nda ziyaretçiler ile buluştu.

Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2011 Sahiplerini Buldu

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN KENTTEKİ TARİHİ YAPILARIN KORUNMASINI TEŞVİK AMACIYLA BU YIL 9. KEZ DÜZENLEDİĞİ "TARIHE SAYGI ÖDÜLÜ", İZMİR'DEKİ TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASA SAHİP ÇIKAN 18 KİŞİ VE KURULUŞA VERİLDİ

Ayaş Hekimoğlu Evi (Yeni Foça)

Binnaz & İbrahim Coşkun Evi (Bayraklı)

Hediy Keraçlıan Evi (Besmane)

Medine Tuğman Evi (Buca)

Mehmet Erol Saatçi Döküm (Orlu)

Tarihe Saygı/ Yerel Koruma Ödülleri, binlerce yıllık kültür geleneğinin birliği bir coğrafya üzerinde, bu uygarlıklara ait çeşitli ve farklılaşmış kültürel-mekânsal mirasa hak ettiği saygının gösterilerek

korunması; koruma bilincinin ve örneklerinin teşvik edilmesi; yerel koruma modellerinin geliştirilmesi; yöntem, ölçüt ve değerlerin özgürleştirilmesi; yerel inisiyatifin harekete geçirilmesi; tarihi çevreye

ilişkin koruma bilinci taşıyan çaba ve eylemlerin özendirilmesi gerekliliğinden hareketle İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan, tarihi mirasa sahip çıkan konusunda yerel yönetimlerin cıkmazı sorumluluğun bilincini taşıyarak, ölükesel ölçüde yerel yönetimlere öncülük edilmesi ve ödül yoluyla takdir etme misyonunun kurumsallaştırılmasının hedeflendiği bir girişimdir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki yapı ve çevrelerin tanıtılması, bu yapı ve çevrelerin tarihsel-kültürel-sosyal kırmızıları ile bir bilgi kaynağı olarak görülmeleri, malzeme, teknik, cephe özellikleri, plan şeması, ek yapı, bahçe-yapı ilişkisi, peyzaj öğeleri, yakın çevresiyle etkileşimi, vb özgün mekânsal niteliklerinin korunması, tarihsel (arkeolojik, kentsel, mimari ve sanatsal) mirasın belgelenmesi, arşivlenmesi, incelenmesi ve yaşamını sürdürmesi ve kültürsel sentezin geleceğe aktarılması, bu yapı ve çevrelerin geleceğe aktarılması amacıyla onarımı, sağlanabilirliği, iyileştirilmesi, yeniden işlevlendirilmesini sağlayanların bilirlenmesi, tanıtılması ve özendirilmesi, tarihsel mirası koruma faaliyetlerinin kamuoyunun gündemine taşınması ve kamuoyunun bu konuda doğru bilgilendirilmesinin sağlanması, bilimsel ve mesleki kuruluşlarla yerel yönetimlerin, toplumsal örgütlerin ve kuruluşların birlikte çalışma ortamının hazırlanması, toplumsal-kentsel ve yerel bir bilinc oluşturulması amacıyla düzenlenen Tarihe Saygı/Yerel Koruma Ödülleri Türkiye'de ilk kez İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2003 yılında düzenlendi.

Türkiye'de ilk defa İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan, İzmir'deki tarihi ve kültürel mirasa sahip çıkan doğru çalışmaların özendirilerek ödüllendirilmesini, tanıtmasını ve bu yolla koruma bilincinin

yaygınlaştırmasını hedefleyerek olumlu örneklerin artmasını amaçlıyor.

Tarihe Saygı / Yerel Koruma Ödülleri, her yıl, Eylül ayı içerisinde açılan sergi ile birlikte düzenleniyor ve bu serginin açılış günü ödüller veriliyor. Jüri her dalda birden fazla ödül verebiliyor. Kentli İzmirli Ödülü, Tek Yapı ve Tarihi Doku Olçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları, Arkeolojik Sit Alanlarındaki Ören Yerlerinde Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması ve Sergilirmesine Yöneltik Başarılı Mekânlann Oluşturulması, Kentsel Sit Alanlarında Yer Alan Yeni Yapılar İçin Başarılı Uygulama, Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma dallarında olmak üzere beş ana dalda Tarihe Saygı / Yerel Koruma Ödülleri veriliyor.

Izmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir'deki tarihi ve kültürel mirasa sahip çıkan 18 kişi ve kuruluşu "Tarihe Saygı Ödülü" verdi. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kentteki tarihi yapıların korunmasını teşvik amacıyla bu yıl 9. kez düzenlediği "Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri"nde kazananlar belli oldu.

Seçici kurulun 19-23 Eylül 2011 tarihleri arasında gerçekleştirdiği değerlendirme ve eserleri yerinde inceleme toplantıları sonucunda Ödül Komitesinin onayından geçen 34 eserden 18'i ödüle değer görüldü. Kazananlar ödüllerini 25 Kasım günü Aziz Vukolos Kilisesi'ndeki törende aldılar. Ayrıca, Aziz Vukolos Kilisesi'nde ödüle layık görülen eserlerin izlenebileceği bir sergi düzenlendi.

Asıl Seçici Kurul Üyeleri olarak Prof. Dr. Başak İpekoğlu (Mimar), Prof. Dr. Armağan Erkanal (Arkeolog), Yard. Doç. Dr. A. Gülgiz Bilgin Altınöz (Mimar), Yard. Doç. Dr. Muhammed Aydoğan (Şehir Plancısı), Yard. Doç. Dr. Ermine Tok (Sanat Tarihçisi), Etem Ülkütaş (Serbest Mimar) ve Hale Yıldır (Şehir Plancısı); Yedek Seçici Kurul Üyesi olarak Yard. Doç. Dr. Mine Hamamcıoğlu Turan (Mimar) ve Öğr. Gör. Dr. Figen Akpinar'ın (Şehir Plancısı) katıldığı değerlendirme çalışmalarının başkanlığını Prof. Dr. Başak İpekoğlu yürüttü. Juri üyelerinin yaptığı değerlendirme sonucu ödüle değer görülen çalışmalar söyle:

Nazime Yıldız Evi (Yeni Foça)

Nesrin & Nesli Kir Evi (Buca)

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü:

- Ayşe Hekimoğlu Evi (Yeni Foça)
- Birnaz & İbrahim Coşkun Evi (Bayraklı)
- Hediye Karaoğlan Evi (Basmane)
- Nazime Yıldız Evi (Yeni Foça)
- Medihâ Tuğman Evi (Buca)
- Mehmet Erol Saatçi Dükkanı (Urla)
- Nesrin & Nesli Kir Evi (Buca)

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü:

- Sükrû Özkaraynak - Başöğretmen Cemal Özkaraynak Selçuk Anı Evi
- Canan Altınbulak - "Bir Avlu Bir Kent" Belgesel
- Heyamola Yayınları - "41 Semt 41 Yazar 41 Kitap Izmirim" Kitap Dizisi
- İlhan Pınar - "Gezginlerin Gözüyle İzmir" Kitap Dizisi
- Karşıyaka Belediyesi Hamza Rüstem Fotoğraf Evi

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Tesviki Ödülü:

- İzmir Özel Türk Koleji - İTK Kardelen Dergisi "İzmir Tarih Kültür" Eki
- Menemen Haldun Koşay Lisesi - Haldun Koşay Tarih Dergisi
- Şehit Fethibey İlköğretim Okulu - "Geçmişin Gelecekteki Sesleri" Projesi
- Yaratıcı Cocuklar Derneği İzmir Temsilciliği - Kentim Smyrna İzmir "Kültür ve Çevre Hepimizin" Projesi
- Yöneliş Koleji - "Aile Tarihi Müzesi" Öğrenci Projesi

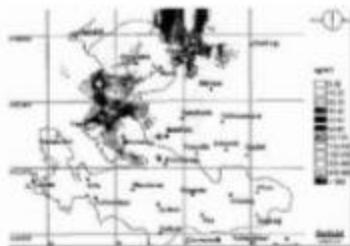
Sükrû Özkaraynak
(Başöğretmen Cemal Özkaraynak Selçuk Anı Evi)

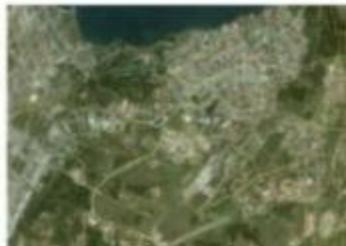
Karşıyaka Belediyesi Hamza Rüstem Fotoğraf Evi

Aliağa Termik Santrali

İZMİR İLİ ALİAĞA İLÇESİNDEN 10.10.2011 TARİH 216 SAYILI İMAR DURUMUNDAN TERMİK SANTRAL ALANI BELİRLENMESİ VE BÖLGEDE TERMİK SANTRAL YAPIMININ GÜNDEMDE GELMİŞ OLMASI, ÇEVRE VE PLANLAMA MEVZUATINA VE KAMU YARARINA AYKIRI BİR İŞLEMDİR

Kaynak: DEÜ Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü (2001) İzmir İl Tarihi Kava Planı Proje Raporu

Aliağa Hava Fotoğrafı

İzmir ili, Aliağa ilçesi, Horoz Gediği Köyü K17C0481D Pafta, 119 Ada, 3 Parselde bulunan ve proje ekinde sunulan 10.10.2011 tarih 216 sayılı İmar Durumunda Teknik Santral Alanı olarak gösterilen alan için hazırlanan projeler mesleki denetim amacıyla Odamızca sunulmuştur.

Aliağa'da bulunan sanayi tesisi yerinin oluşturduğu kirliliğin tüm İzmir kentinde hissedilecek boyutlara varlığı bilinirken; bu yoğunluğun azaltılması ve kirliliğin ortadan kaldırılması konusunda çaba gösterilmesi beklenirken, gündeme termik santrallerin gelmesi son derece düşündürücü bir kararır.

Pek çok Avrupa ülkesinde termik santral yapımı yasaklanırken; Aliağa'da 5 adet termik santral yapımının gündeme gelmiş olması, bunlardan 2 tanesinin CED raporunu alması kaygıya izlemektedir.

İthal kömürle dayalı enerji üretimi ve termik santralden kaynaklanan sorunlar (doğal flora ve fauna, tarihî ürünler, insanlar, yabanlı yaşam, toprak, yüzeysel sular, yeraltı sular, hava, yerleşim yerleri üzerindeki olumsuz etkiler vb) pek çok bilim insanı tarafından dile getirilmektedir.

Yöre halkının da büyük oranda karşı çıktıığı termik santraller ile ilgili, CED sürecinin sağlıkla ilişkilendiği, gerekli katılımcıların bulunmadığı, duyuruların

gerektiği gibi yapılmadığına ilişkin yakınmalar da sözlü ve yazılı medya aracılığıyla izlenmektedir.

1/100.000 Ölçekli Manisa - Kütahya - İzmir Çevre Düzeni Planı'na karşı açılan ve yürütmenin durdurulması kararı alınan davada da Aliağa bölgesindeki kirliliğe dikkat çekilerek söyle denmiştir:

"Aliağa merkezli sanayi yoğunlaşmasının yarattığı çevresel etkiler aşağıdaki haritada net bir biçimde görülmektedir. Bu bölgedeki sanayi türlerinin yarattığı çevresel kirlilik; kent merkezi ve Kemalpaşa sanayı odaklarından oldukça fazladır.

Bu durum ortada iken birinci görevi çevreyi korumak ve her türlü çevre kirliliğini - kuşkusuz bu bağlamda hava kirliliğini - önlemek olan davalı Bakanlık tarafından hazırlanan bir üst ölçekli Çevre Düzeni Planından beklenen, uzmanı olduğu konuda yerel yönetimleri uyarıcı, yönlendirici ve onlara rehberlik edecek çevre politikalarına üst ölçekli planlarda yer vermek ve stratejik mekânsal kararları dava konusu plana işlemek olmalıdır. Kuşkusuz, İzmir gibi metropoliten kentin sanayiden tümüyle vazgeçmesi beklenmez. Ancak, kentsel bölgenin bir bütün olarak sanayi türlerinin -ağır ve kirletici özellikleri olan klasik sanayi yatırımları, kirletici etkileri büyük

ölçüde giderilebilin, ancak büyük ölçüde yatırım gerektiren sanayi kompleksleri, ileri teknoloji girdili çevre kirliliğini asgari düzeylerde tutulduğu yatırımlar vb- hangi kentsel alt bölgelerinde, hangi yoğunlukta ve en önemlisi nasıl bir kompozisyonla dağıtılabileceğine ilişkin bir master plan yapılması yapılmadan, salt belirli kurum ve kuruluşların günlük birbirinden kopuk gereklilikler ve Saiklerle aldığı kararları plana işlemekde yetinilmelidir. Üst ölçekli stratejik kararların yer aldığı bir planlama anlayışından beklenen bu olsadığı aksıtsız. Aliağa bölgesi için de aynınit bir sanayi çalışması olmadan, önerilecek yeni sanayi türlerinin İzmir kenti üzerinde yaratacağı tüm çevresel kirlilik tahminleri ve bunların giderilmesine yönelik ayrıntılı incelemeler yapılmadan salt nüfus verileri ile alt bölgenin büyümeye tahminlerine yer vermek ileride giderilmesi olansız çevre sorunlarına yol acacaktır."

Söz konusu santral alanı; yerleşim alanları ile Yenifoça, Kozbeyli gibi turizm bölgelerine yakın bir konumda olup, Nemrut Ağır Sanayi Bölgesi ile tarım, yerleşim ve turizm alanları arasında kalan doğal sağlık koruma bandı niteligidir. Doğal, kültürel değerlerimizin yoğun olarak bulunduğu, böylesi bir alanda kurulması planlanan santral, başta Aliağa olmak üzere İzmir'den Bergama'ya kadar uzanan bir alanı etkileyebilecek ve geri dönülmeyen çevre felaketlerine yol açacaktır.

Yukarıda sıralanan nedenlerle söz konusu alanın Termik Santral Alanı olarak belirlenmesi çevre ve planlama mevzuatına ve kamu yararına aykırı bir islemdir.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu

YAYIN- LARIMIZ

■ İZMİR MİMARLIK SERGİSİ VE ÖDÜLLERİ 2010

Yayına Hazırlayan: Tuba Çakiroğlu
Aralık, 2011
23x32 cm
Türkçe - İngilizce
107 sayfa

■ PROF. DR. GÜRHAN TÜMER'E ARMAGAN: MİMARLIĞIN CEVRESİNDE MEKANIN İNÇİNE KURAM, SÖYLEM, EYLEM VE SÖYLEM

Editörler: Editörler: Özlem Erdogan Erikarslan,
Özlem Antan, Didem Akyol
Ekim, 2011
16,5x24 cm
Türkçe
408 sayfa

■ İZMİR KENT KURULTAYI

Yayına Hazırlayan: Hikmet Sıvri Gökmən
Şubat, 2010
Türkçe
16,5x24
232 sayfa

■ ULAŞIM PANELİ

Aralık, 2010
16,5x24
Türkçe
72 sayfa

■ SEYFİ ARKAN'IN YAŞAMI VE MİMARLIĞININ TOPLUMSAL BAĞLAMI

Yazar: İlhan Telki
Yayına Hazırlayan: Tuba Çakiroğlu Özérüm
Temmuz, 2010
Türkçe
16,5x24
36 sayfa

■ ULUSAL MİMARLIK YARIŞMALARI 2

Yayına Hazırlayan: Tuba Çakiroğlu Özérüm
Şubat, 2010
Türkçe
16,5x24
114 sayfa

■ MANİSA EVLERİ

Yazar: Cengiz Bektaş
Aralık, 2009
Türkçe
16,5x24
84 sayfa

■ AİOLYA'NIN BAŞKENTİ: AYVALIK

Yazar: Cengiz Bektaş
Aralık, 2009
Türkçe
16,5x24
84 sayfa

■ İZMİR'İN ARTALININDAKİ KENTLERDE MİMARLIK

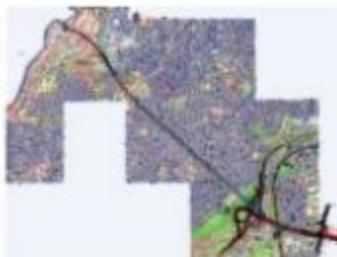
Editor: Emel Kayın
Nisan, 2009
Türkçe
16,5x24
112 sayfa

Konak Tüneli

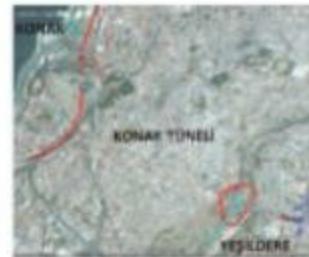
KONAK TÜNELİ OLARAK ADLANDIRILAN KONAK-YEŞİLDERE TÜNEL GEÇİSİ (ULAŞILABILMIŞ BİR PLAN VE PROJESİ OLMAYAN) PROJESİNİ DEĞERLENDİRMEK VE SONUÇLARINI KAMUOYUYLA PAYLAŞARAK BİLGİLENDİRMEK AMACIYLA İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU TARAFINDAN BİR RAPOR HAZIRLANMIŞTIR

Genel Seçimler öncesi vaat edilen Konak Tüneli güzergahı.

Genel Seçimler sonrası Konak Tüneli'nin realsi katan bulunmeyen güzergahı.

Konak Tüneli istihgasi hava fotoğrafı.

Konak Tüneli'nin Sorunları Nelerdir?

Konak Tüneli projesi, Genel Seçimler öncesinde bir seçim vaadi olarak gelmiştir. Tünelin ilk proje güzergahı Konak'tan Mürselpaşa Caddesine doğru uzanmaktadır. Ancak, hiçbir somutluğu olmayan bu düşünce aşamasındaki proje, maliyeti gerekçe gösterilerek aniden değiştirilmiştir. Bu rapora konu olan projenin ise Bahri Baba Parkı'ndan Yeşildere Caddesine uzanacağı söylemektedir. Hiçbir resmi karar olmadığı için projenin yakın zamanda yine değişmesi beklenebilir.

Planı ve projesi olup olmadığı bilinmeyen bir projenin temelinin atılması tamamen politik bir manevradır.

Tünel kararı, İzmir'in yürürlükteki nazım imar planlarında ve 2009 yılında hazırlanıp onanın Ulaşım Ana Planı'nda bulunmamaktadır. Ulaşım ana planında raylı sistem koridorları, kent içi karayolu bağlantıları, deniz ulaşımı noktaları belirlenmiş ve öncelikler halinde sıralanmıştır.

Harcanacak kaynağın, nazım planlarında ve ulaşım ana planında öngörülmeyen, fizibilitesi yapılmamış bir yatırıma harcanması yerine, Ulaşım Ana Planı kararlarına uygun olarak, ulaşım sorunlarının çağdaş çözümü olan raylı sistem yatırımlarına yöneltirmek uygun olacaktır.

Alsancak - Fahrettin Altay hattı, kent

merkezinin ulaşım sorunlarını ve trafik yoğunluğunu azaltmak için rasyonel bir çözümüdür. Ayrıca bu tünele harcanacak kaynakla, metronun Buca Hattı ve Bornova Hattı tamamlanabilir başka bir ifadeyle Buca ve Bornova'nın toplu ulaşım sorunu çözülebilir.

Tünelin geçtiği güzergah, Kadifekale heyelan bölgesi yakınındır. 1.derece deprem bölgesi olan İzmir'de bu türden projelerin mutlaka zemin etüdü yapılarak projelendirilmesi gereklidir. Basına yansıldığı kadaryla, projenin uygulamaya başlamasıyla zemin sondajlarının birlikte yapılacağı söylemektedir. Sadece sondaj yeterli olmamakta birlikte, etütler sırasında önemli bir bulgu çıkarsa Tünel Projesi yarı kalabilecektir.

Tünel güzergahının başladığı bölge 3.derece arkeolojik sit alandır. Koruma Bölge Kurulu görüşü alınması zorunludur. Bildiğimiz kadaryla bu yönde bir resmi girişim bulunmamaktadır.

Tünel güzergahı İzmir tarihi kent merkezi yayılma alanını kapsamaktadır. 8500 yıllık tarihi olan İzmir'de güzergah üzerinde arkeolojik açıdan evrensel değeri bulunan bir site bulunması halinde ne yapılacaktır? Yakın zamanda İstanbul'da Marmaray kazıları sırasında rastlanan varlıklara "çanak, çömlek, arkeolojik şey" yakıştırması yapıldığı bilinmektedir.

Proje tanıtımlarında, otomobilin

Konak trafiğine girmeden Yeşildere Caddesi'ne çıkacağı belirtilmektedir. Tek yönü olmayan tünelde, Yeşildere Caddesi'nden kent merkezine ters tarafa trafik akışı olacağı ise söylememektedir. Proje, kent merkezinden Yeşildere'ye gidisi sağladığı gibi, Yeşildere'den kent merkezine geliş de sağlanmaktadır.

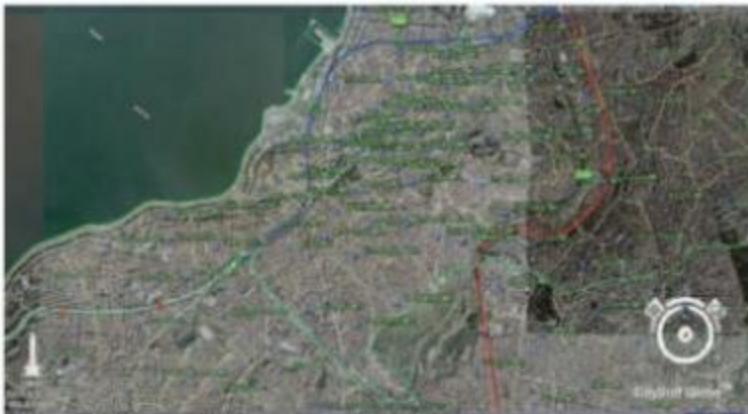
Projenin Çeşme otoyolunun devamı gibi gösterilerek yarı kalan işler kapsamında değerlendirilmesi açıkça kanunda boşluk aramaktır.

Alternatif nedir?

Meslek odalarına yönelik sorular, "bu hat olmasın, peki hangi hat olsun" düzeyine indirilmiştir. Kent merkezlerinin ulaşım sorununu çözmek için öncelikle karayolu ve özel otomobil odaklı çözümlerden uzak durulması gereklidir.

Çağdaş planlama yaklaşımları kent merkezinde özel otomobil kullanımını en az indirmeyi hedeflemektedir. Ulaştırma Bakanlığı'nın "Türkiye Ulaşım ve İletişim Strateji'sinde de bu yönde pek çok karar bulunmuştur. Ancak, Ulaştırma Bakanlığı kendi ilkelere ve çağdaş ulaşım yaklaşımlarına aykırı hareket etmektedir.

Ulaşım Ana Planı hazırlanmış olan İzmir'de Ulaşım Ana Planı'nın toplu taşıma sistemleri ve raylı sistemlere önem verdiği görülmektedir. Kent

IBB tarafından hazırlanan olan Sahilyolu Tramway proje güzergahı.

merkezinin ulaşım ve trafik sorunlarını çözmek için en uygun yöntem toplu taşıma sistemlerine ağırlık vermektedir. Halihazırda, Sahilyolu Tramvayı projesi bulunmaktadır olup, Konak Tünelinden daha etkili olacağı açıklanmıştır. Sahil tramvayı projesi ile hem ekonomik olarak kamulaştırma yapma ihtiyacı bulunmamaktadır, hem de otobüs ve otomobil kullanımını azaltılarak trafik sıkışıklığı ve emisyon sorunu düzülürlecektir. Östeliğ, otomobile kıyasla kullanıcı maliyeti azalacak, kamu ve özel sahib kaynakları verimli kullanılmış olacaktır.

Sonuç

Tünel kararı, İzmir'in yürürlükteki nazım imar planlarında ve 2009 yılında hazırlanıp onanın Ulaşım Ana Planı'nda bulunmaktadır.

Tünel projesi, çağdaş planlama yaklaşımlarının tersine özel otomobil kullanımını artırmayı niteliktedir. Tam tersine toplu taşıma sistemlerinin kent merkezlerinde yaygınlaştırılması gereklidir.

Bu tünele harcanacak önemli bir kaynağın, nazım planlarında ve ulaşım ana planında öngörülmeyen, fizibilitesi yapılmamış bir yatırıma harcanması yerine, Ulaşım Ana Planı kararlarına uygun olarak, ulaşım sorunlarının çağdaş çözümü olan raylı sistem yatırımlarına yönlendirmek uygun olacaktır. Alsancak - Fahrettin Altay hattı, kent merkezinin ulaşım sorunlarının ve trafik yoğunluğunu azaltmak için rasyonel bir çözümüdür. Ayrıca bu tünele harcanacak kaynakla, metronun Buca Hattı ve Bornova Hattı tamamlanabilir başka bir ifadeyle Buca

ve Bornova'nın toplu ulaşım sorunu çözülebilir.

Tünelin geçtiği güzergah, Kadifekale heyelan bölgesi yakınındadır. 1.derece deprem bölgesi olan İzmir'de bu türden projelerin mutlaka zemin etüdü yapılarak projelendirilmesi gereklidir. Basına yansındığı kadaryla, projenin uygulanmaya başlamasıyla zemin sondajlarının birlikte yapılması sobyenmektedir. Sadece sondaj yeterli olmamakla birlikte, etütler sırasında önemli bir bulgu çıkarsa Tünel Projesi yarı kalabilecektir.

Tünel güzergahının başladığı bölge 3.derece arkeolojik sit alanıdır. Koruma Bölge Kurulu görüşü alınması zorludur. Bildiğimiz kadaryla bu yönde bir resmi girişim bulunmamaktadır.

Tünel güzergahı İzmir tarihi kent merkezi yayılma alanını kapsamaktadır. 8500 yıllık tarihi olan İzmir'de güzergah üzerinde arkeolojik açıdan evrensel değeri bulunan bir site bulunması halinde ne yapılacaktır?

Tünel projesi, çağdaş planlama yaklaşımlarının tersine özel otomobil kullanımını artırıcı niteliktedir. Tam tersine toplu taşıma sistemlerinin kent merkezlerinde yaygınlaştırılması gereklidir.

Tünel hakkında İzmir'in yöneten yerel yönetim başta olmak üzere İzmir Kamuoyunun bilgisi yoktur ve kamuoyunda yeterince tartışılmamıştır.

Tüm bunlara karşın odalarımızın hakkı ve yerinde değerlendirmeleri bazı kesimler tarafından haksız bir şekilde, kentin gelişiminde engel olarak algılanmış ve bu konuda kamuoyu yaratmaya girişilmiştir. Bu tutum iyi ileri gider bir baskı ve linc girişimine dönüşmüştür.

TMMOB ve bağlı odaları aktar, bilimin öngördüğü şekilde planlı kalkınan, güvenli, sürdürülebilir yaşamı hedefleyen, halkın yararına ve onların sorunlarına çözüm olan projelerden yanadır. Kamusal denetim görevini bu anlayışla meslek alanları üzerinden yapmaya devam edecektir.

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu

İzmir İl Koordinasyon Kurulu Konak Tünel Raporu metninden düzenlenmiştir.

IBB tarafından hazırlanan olan sahil yolu tramvayı güzergahı.

Scott Lawrie İle Söyleşi: Bir Tasarım Ofisinin Kuruluş Öyküsü

ALLDESIGN KURUCULARINDAN WILLIAM ALLSOP VE SCOTT LAWRIE MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ TARAFINDAN DÜZENLENEN MİMARLIK HAFTASI ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA 06 EKİMDE BİR SÖYLEŞİ GERÇEKLEŞTİRDİ VE GERÇEKLEŞEN ETKİNLİĞİN ARDINDAN SCOTT LAWRIE İLE BİR RÖPORTAJ YAPILDI

Şebnem Yücel

William Alsop, Scott Lawrie

Sebnem Yücel- Will Alsop ile çalışmaya ne zaman başladınız?

Scott Lawrie- Birkaç sene önce uluslararası projeler üreten bir firmamın Londra ofisini yönetmek üzere iyi bir takım oluşturacağımızı düşünen Marcus Noble tarafından birbirimize takdim edildik. Harika bir takım oluşturduğumuz konusunda haklı olduğunu düşünüyoruz. Fakat yeni bir çeşit, çok disiplinli pratijke dair ortak vizyonumuz bizim o firmadan ayrılmış ALL Design Studio'yu kurmaya yöneltti. Bugün ALL Design Studio takımımıza işler direktörü (operations director) olmak üzere Marcos Rosello'yu ve grafik ve markalaşma departmanının başında olmak üzere de Borja Goyarola'yı ekledik.

SY- Ortaklar olarak birlikte nasıl çalışıyorsunuz?

SL- En iyi ortaklıklar saygıya ve birbirinizin güçlü yanlarını anlamaya dayanır. Önemli olan çalışmaların olduğu alanlar ki bizler için bu alanı tasarım oluşturuyor. Her şeyden önce biz tasarım yapmak üzere bir araya gelmiş bir stüdyoyuz (practice)... ister master (imar) planlama, ister mimari, iç mekan tasarımını olsun; veya ürün ya da grafik tasarım. Zaten bu tam da isminizdeki "ALL design" ile kastettiğimiz bütünü. Bazen içimizden biri bir fikir ya da estetik bir yaklaşım ortaya atarken, bir diğeri bunun pragmatik olarak nasıl isleyeceğini sorulayabilir. Her zaman herkesin belli bir işi yaptığı söylemek çok zor.

SY- LinkedIn sayfanızda şöyle bir yazıyla karşılaşıyoruz: "Misiyonumuz basit: Hayatı daha iyi hale getirmek."

Hayatı daha iyi hale getirmek için ne gibi stratejileriniz var?

SL- Hayatı daha iyi bir hale getirmek için ilk olarak bir şeyin yeteri kadar iyi olmasına sebep olan şeyin ne olduğunu anlamak lazım. Başka bir deyişle danışmanlık yapmalı, sorunları ve çözümleri hakkında düşünmek için zaman tanımlanız. İnsanları esas konularda düşünmeye ve tartışmaya yönlendirmeli (angaje etmeli) ve onlara hayatlarını daha iyi hale getirecek konularda çözüm üretmenin bir parçası oldukları hissettirmelisiniz. Eğer elinizdeki bütçe ve zaman sınırlamaları dahilinde nelerin gerçek anlamda farklılık yaratacağını anlamaya zamanınızı verirseniz, hayatı daha iyi hale getirmek çok kolay olabilir.

SY- ALL Design adına yaptığınız basın açıklamasında söyle diyeorsunuz:

"Meslek pratikimizin odağında her zaman için ilerici düşünme ve yaratıcı tasarımın ticari sağduyu ve sonuca ulaşma ile evliliğinden emin olmak yatar. Yeni ofisimizin yapısı ve ortakları bunu gerçekleştirebilmek için özenle seçilmiş." Özellikle "ilerici düşünme ve yaratıcı tasarımın ticari sağduyu ve sonuca ulaşma ile evliliği" derken neyi kastedtiğinizi biraz açabilir misiniz?

SL- Gündümüz dünyasında sürekli olarak vahim ekonomik durum haberleriyle karşılaşıyoruz. Bugün her zamankinden daha fazla biz tasarımcıların bir proje veya çözümü mümkün olan en hesaplı şekilde gerçekleştirebilmek için 'kutunun dışında düşünmesi' zorunu hale geldi. Fakat bunu gerçekleştirirken sadece bir şeyin ne

kadara mal olduğuna bakmak yetерli değil. Tasarım ile ulaşmak istenen değerlere de sahip çıkacak bir çözüm oluşturulmalı. Bu durum pek çok şekilde kendini gösterebilir.

SY- Bildığım kadaryla şimdide kadar büyük kurumsallaşmış firmalarla çalışınız. Kurucu ortaklardan biri olarak yeni tasarım stüdyonuzun bu firmalarla farklılıklarını nasıl tanımlarsınız?

SL- Şimdiye kadar çok farklı ölçeklerde mimari pratiklerde yer aldığım için çok şanslıyım: Tek kişiden (ben) on kişiye (Aberdeen'deki Michael Gilmour Associates); yüz kişiden (Chicago'daki Lohan Associates ve onlara katıldığım yillardaki Londra'daki Foster and Partners) ve bin kişiye (RMJM). Dünyanın pek çok farklı yerinde projelerde çalıştım. Firmaların her biri büyük değildi ama hepsi tasarımına ve profesyonelce iş yapmakla yakından

burada fikirlerimi ya da ürünlerimi test edebileceğimiz, tanıştığımız diğer insanların da gelip kendi fikirlerini gösterebileceği fikri ortaya attı. Bu sayede bir yaratıcılık ve deneysel düşünce merkezi oluşturabilecekti ve öyle de oldu. Son derece geniş bir skalada etkinlikler düzenlendi ve planlandı; gösteri sanatları soylarından Royal College of Arts'ın sene sonu sergisi ve konserleri kadar. Burada salyangoz yanı sıra dahi gerçekleştirildi. Burada önemli olan konu bir fikri sevdigimiz sürece hiç bir sınırın olmadığı. Bizi denemeliyoruz.

SY- Stüdyonuzda multimedya sunum teknikleri sıkılık kullanıyor ve bunlar arasında filmlerin önemini bir yeri olduğu gözleniyor. Bu filmlerin koreografisini sizler mi yapıyorsunuz ve bu filmler (Will Alsop'un İzmir sunusunda gösterdiği 'Chips' gibi) tanıtım kampanyalarında kullanıyor mu?

“TASARIM İLE ULAŞILMAK İSTENEN DEĞERLERE DE SAHİP ÇIKACAK BİR ÇÖZÜM OLUŞTURULMALI”

İlgiliydi. Zaten bu durumun aksi olsaydı onlar için çalışmazdım. Bu açılarından onlardan farklı değiliz ve bu firmaların en iyi pratiklerini yeni stüdyomuzda bir araya getirmeyi istiyoruz. Su anda 20 kişiyiz. Yakın bir zamanda müsterilerimizden bir tanesi stüdyomuz projeleri bütüncül olarak sahibiğimiz, makro ölçekte mikro ölçüde her şeyle iç içe olma isteğimiz ve sadece mimarlık değil, vizyon, iç mekan tasarımları, markalaşma ve ürün tasarımları konularıyla da ilgilenmemiz nedeniyle özgün olduğumuzu düşündüğünü söyledi. Bunlar başka uzman tasarımcılarla çalışmak istemediğimiz anlamına gelmiyor tabii, tam aksine.

SY- TESTBED'i okuyucularımıza tanıtır mısınız?

SL- Testbed ev sahibimizin binanın bir kısmı ile ne yapacağını bileyemeden doğdu. Will (Alsop) eğer bir yer yaratırsak burada bizim ve Royal College of Arts [Kraliyet Sanat Koleji] ve Vivienne Westwood gibi komşularımızın bir araya gelerek

SL- Filmler bizim bir fikrin nasıl gelişğini, müsteriler ve diğer danışmanlarla ne sıklıkla bir araya gelip fikirler tartıştığımızı anlatan hikayelerimiz. Bir yere kadar bu hikayelerin koreografisini bizim yapışığımız söyleyebiliriz fakat coğunuğu bunlar eskizlerin ve resimlerin 3 boyutlu bir problem çözümüne dönüşme şekilleri. Müsteriler bu filmleri sıklıkla tanıtım için kullanırlar, çünkü çoğu zaman onlar kullanıcıları başka bir bina yerine neden bizim binalarımızı seçmeleri gerekligine dair ikna etmenin en iyi yolu.

SY- Tasarımlarınızın bienal ya da tasarım müzelerinde nasıl sergileneceğini isterdiniz?

SL- Her yerde sergilenmesini isterdim!

SY- Sergi için ne çeşit medya ve malzemeler seçerdiniz?

SL- Farklı çalışma şekillerimiz yansıtacak geniş bir skala oluştururdum: çizimler, maketler, filmler.

SY- Bu sergiyi kendiniz mi tasarladınız yoksa birlikte çalışmak isteyeceğiniz bir sanatçı/küratör var mı?

SL- Sergi yapacağımız yeri iyi tanyan ve hedef izleyici kitlesinin izlemek isteyeceği seyleri iyi bilen bir kişi ile çalışmaktan mutluluk duyardık.

SY- Serginin başlığı ne olurdu?

SL- Hikaye...şimdilik!

SY- Şu anda en favori projeniz nedir? Bize biraz anlatabilir misiniz?

SL- Pek çok yerde son derece çeşitli projelerde sahip olmakta dolayısı çok şanslıyım: Çin'de yüksek bir konut bloğundan Kanada'da ulaşımı projesine, İngiltere'de eğitim ve otel yapılarına ve İtalya'da su isıtıcı tasarıma... Her birinin ayrı zorluğu var. Muhtemelen favori projemiz bir sonraki...Türkiye'de.

SY- İstanbul ofisinden bekletilerinizi bizimle paylaşabilir misiniz? Bu ofisi bölgese bir merkez olarak mı görüyorsunuz ve öyle ise bu bölgeyi tanımlar misiniz?

SL- İstanbul herkesin bildiği gibi doğu ile batının karsılıştığı bir ara yüz. Bizlerin kısa bir uçtan sonra dinamik bir ekonomi ve kültür ile iletişim geçmemize imkan sağlıyor. Buradan sadece gelişen bir iç pazar servisgotürmeye kalılmayı Ortadoğu ve Ermenistan gibi ülkelere de servis verme şansımız var. Çok amaçlı ulaşım değişim merkezlerinden oteller ve konutlara ve onların içinde yer alacak mobilyalara kadar pek çok farklı projede çalışma şansımız olmasını çok isteriz.

SY- Öğrencilerle atölye çalışmalarını yapmaktan hoşlandığınızı belirttiğiniz hatırlıyorum. Atölye çalışmalarının sizin için değeri nedir?

SL- Öğrencilerle yapılan atölye çalışmalarının en büyük değeri yaratılan enerjide ve her şeyin mümkün olduğunu hissedilmesi yatar. Yeni, hiçbir sınırlama getirilmemiş fikirlerin, daha önce yapılmışlıklarla boyun eğilmesi gerekliliğinin düşünülmeden ortaya konabilmesi... yeni zihinler... yeni düşünce şekilleri...

SY- Eklemeğ istedığınız bir şey var mı?

SL- Teşekkürler. Tekrar görüşmek üzere. □

Yaratıcı Bİteviyeliğin Küresel Kurumları: Mimarlık Okulları

METİN, 16-18 KASIM 2011 TARİHLERİNDE GERÇEKLEŞEN MİMARLIK VE EĞİTİM KURULTAYI VI'NIN MİMARLIK VE EĞİTİM KURUMLARI ÜZERİNE DÜSÜNDÜRDÜKLERİNDEN YOLA ÇIKILARAK YAZILMISTIR

Göven Arif Sarıgil

GATTI: Glomerular Amyloid

SAĞ OSBİB Hımanlık ve Eğitim Kurultayı VI.
10. Okulum "Hımanlıktan Güncel Eğitimler"

Mimarlık kültürü ortamının çeşitliliğine karşı, gelişkisel biçimde mimarlık eğitimi veren kurumlarda bu çeşitliliği yakalayabilmek olası değil. Gittikçe birbirine benzeyen, müfredatından kurumsal altyapısına kadar uzanan geniş bir yelpaze içerisinde, adeta birbirini yineleyen eğitim ortamları, zengin mimarlık tartışmalarının çok daha gerisinde bir niteliği ıçinleştirerek/normize ederek, yüksek öğrenim alanında süregelen kim temel sorunları yaygınlaştırmaktan öteye gidemiyor. Bu tür bir ağır eleştirinin, salt Türkiye'deki mimarlık okullarına yönelik olmadığı bilinmesi gerekiyor; tam tersine, Kita Avrupası ve İngiltere ve hatta Kuzey Amerika'daki çoğu mimarlık okullarında da görmeye başladığımız genel geçer bir eğilimden bahsetmek olası ve bu durum gerçekte, kısa sürede çözümlenebilmesi çok zor, akut bir hastalığa işaret ediyor.

Doğrusunu söylemek gerekirse, sağlaması/teyt edilmesi çok kolay bir önerme yukarıda ileri sürülen; İngiltere dahil tüm Kita Avrupası ve Türkiye'de, son 10 yıl içerisinde mimarlık okullarının ne tür bir dönüşüm geçirdiği ve nasıl yapılandığının kısa tarihçesi, mimarlık eğitimi alanında yüksek önemini hangi sorunları içerdığının yalnız bir ifadesi olacaktır. Kisaca dejinmek gerekirse, her yıl düzenli olarak yapılan ve Avrupa Birliği Üyesi olan ülkelerin katılımıyla gerçekleştirilen, ENHSA, European Network of the Head of Schools of Architecture (Avrupa Birliği Mimarlık Okulları Başkanları Ağı) toplantılarının mutat 2011 buluşması, sayıları gittikçe artan, ancak bir o kadar da birbirine benzemeye başlayan

okulların teşrif-i mesaisi durumundadır; bir Babil Kulesi görünümünde olmasına karşın, her okulun neredeyse bir diğerine öykünerek kendisini "ayna etkisiyle" yapıtmadırmaya çalıştığı, bir tür türdeş okullar cemaati görünümüne doğru süratle evrilen bir mimarlık okulları birliği ve dolayısıyla mimarlık eğitimi midir karşımızda duran. Benzesim öylesine ileri sahnedadır ki, her okulun nevi şahsına münhasır olduğu sanılan yapılarının ve sorularının, özel oları yansımaktan çok üzün bir görüntü cızağının, burada özellikle belirtme esnasında varan bulunmaktadır.

Türkiye'nin de, bir çeper ülkesi olmasına karşın, benzer bir yumağın aktif üyesi konumunda olduğunun altı çizilmelidir; üstelik tam anlamıyla Avrupa Birliği üyesi olmayan Türkiye'nin, "mis"casına toplantılar davet edilerek, direktiflere uyma konusunda baskı alıma alınmış, bir başka ironi olarak değerlendirilmelidir. Ancak daha da ilginci, ENHSA'da dile getirilen konuların, ulusal çerçeveye hızla taşınarak, öncelikli sorunlar olarak MOBBİG toplantılarında yinelenmesidir. Tam da bu noktada denilebilir ki, konuların/sorunların, 2 yılda bir gerçekleştirilen Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın tam da merkezine yerleşmesi, rastlıntısal bir olaya değil, bu olaysal durumun küresel öncelikli yapısına işaret etmektedir. ENHSA'da dile getirilen, özellikle Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde, okullann öznel, özgün niteliklerinin zaman içerisinde kaybolmaya yüz tuttuğudur; öznelliğin kaybolmasına ilişkin durumun, örneğin eğitim sürecinin ne uzunlukta ve hangi içerikle kurulması

gerekligiine iliskin baflayici unsurları desteklendiği belirtilmekle birlikte, küresel ölceli yaptırımların rolü nedense, israrla iskalanmakta ya da ancak, alt-metinlerde yer almaktadır. Avrupa merkezli kökü yüksek öğrenim kurumları ve özelliğe, son 10 yıl içerisinde liberal siyasetin kamçılamasıyla türeyen vakif ve özel üniversiteler, rekabetçi ortamın getirdiği bir tür yanlışlamaya, özdeş kurumlara doğru evrilen ve piyasa ekonomisinin güdülediği eğitim

yüksek öğrenim kurumlarını güdüleyen yaptırımları ve daha da önemli eğitim politikası, pedagojisi ve kültür ile gelmekte, bu tür bir siyasa kayıtsız takımı red eden kurum ve akademik özneleri ustalıda degersizleştirmekte ya da sistemin dışına iteleylebilmektedir. Kita Avrupası'nda yer alan kimi saygın kurumun dahi, sorgusuz sualsız, bu tür bir süreçe müdahale olması ve yeniden-yapılanma adına "herkes" gibi olmaya çalışması, manidar bir durum olarak

“BABİL KULESİ GÖRÜNÜMÜNDE OLMASINA KARŞIN, HER OKULUN NEREDEYSE BİR DİĞERİNE ÖYKÜNEREK KENDİSİNİ ‘AYNA ETKİSİYLE’ YAPILANDIRMAYA ÇALIŞTIĞI TÜRDES OKULLAR CEMAATİ GÖRÜNÜMÜNE DOĞRU EVRİLEN MİMARLIK OKULLAR BİRLİĞİ VE MİMARLIK EĞİTİMİ”

ortamlarına dönüsmektedir. İngiltere'de konusu bazı saygın üniversitelerin, salt ekonomik gerekçelerle yeniden yapılanmak zorunda kaldığı, bu ekle özelliğe insan kaynakları açısından ciddi sıkıntılardan yaşamaya başladıkları, birinci elden toplantıya kabilan yöneticilere aktarılmıştır. Son 5 yıl içerisinde türeyen bazı özel üniversite temsilcilerinin de, "piyasa koşullarının söylemi ve hatta jargonuya toplantıyı zenginleştirdiği" değerlendirmesi, kabulcuların ortak eleştirisi olmuştur.

Özdesliğin nedenselliği herkesin malumudur; küresel iktisat ve siyaseti,

algılanmalıdır. Benzer bir biçimde, Türkiye'de sayıları her geçen gün artan mimarlık okullarının, niteliksiz yapılanmaya, mevcut kökü okulların da sürdürülebilirliği güvence altına alınmış bir tür güncellemeye/yileştirmeye gereksinim duyduğu bilinmektedir; ancak burada özellikle dikkat edilmesi gereken sey, "özdeslik" ve "vasat" arasındaki örtülü örtüşük olmalıdır. Herkes gibi olabilmeye yönelik masum irade, toplumsal ölcekte "vasat" (mediocre) olamı genel geçer bir uygulamaya dönüştürümektedir – vasat üniversite, vasat öğretim kadrosu,

vasat öğrenci ve vasat mimarlık eğitimi. Hic şüphesiz ki Türkiye'deki mimarlık okulları bu tür bir tehlikenin ayındındadır; ancak tehditin farkındalığı yeterli değildir ve ortak kaygıyla hareket eden kurum ve bireylerin örgütlediği kolektif bir söyleme ve yapılanmaya, kısacasi dirence gereksinim duymaktadır. Vasatlığı doğuran saikler küresel ölceki ya da ulusal bazlı olabilirler. Örneğin, Avrupa birliğinin talep ettiği, malların, hizmetlerin ve bilginin serbest dolaşımına yönelik baflayıcı unsurlar, akıcı bir yöntemle tahlil edilerek, eğitim ortamında işlevsel kılınmalıdır. Ulusal tabanlı vasatlığın kaynakları ve araçları, hepimizin ortak bilgisi dahilindedir ve şu an için çok daha öncelikli durmaktadır; hic şüphesiz ki bu durum, mimarlık okulları ile ilgili kurumları uyanık olmaya zorlamaktadır.

Vasatlığı aşabilmenin belki de en etkin yolu, kurumlar arası kolektif bir alayı insa edebilmek ve gerekligiinde ortak erekte hareket edebilmek olmalıdır; ancak bu tür bir kolektif aklın ancak eleştirel bir tutumla olası olduğunu da altı çizilmelidir. Buna ek olarak, eleştirel tutum aracı ile, kurumların öznel niteliklerini kurabileceğine "iman" edilmelidir – kurumların, o ya da bu yasa, yönetmelik, yonergi ile tehdit edilmeden, "niteliksiz eşdeğerlige" yönendirilmesi, esnek ve özberk bir yapılanmanın da, bu sürecin olmazsa olmazı olduğunu ayrdına vanılmış gerekmektedir. Bugün gelinen son kertede, mimarlık okullarının müfredatları, beseri, mali ve fiziki olanakları/kaynakları, ne yazık ki "vasat" olana denk düşmektedir. Özberk yapılanmanın bu tür bir tehditi, en azından güçsüzleşeceğini savunabilir; öte yandan, özgürlüğün salt yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya doğru yeni bir tür örgütlenmeyi görev'e cağırdığının iradesi ve bilinc de akademilerde olmalıdır. Sonuncusu İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi'nin himayesinde gerçekleştirilen, Mimarlık ve Eğitim Kurultayı'nın, bu tür bir irade ve bilincin oluşmasına, bir kez daha aracı olduğunu umuyoruz. □

Bir Erken Cumhuriyet Dönemi Mirası: Uzunkuyu Mektebi

İZMİR'DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE İNSA EDİLEN UZUNKUYU MEKTEBİ'NI İNCELEYEN YAZAR, YAPIYI VE ONU OLUŞTURAN KOŞULLARI DÖNEMİN EĞİTİM VE OKUL İNSAAT POLİTİKALARI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRMESİ AMAÇLIYOR

F. Nurşen Kul

Yapının genel görünümü (Resim 1)
(Düzenleme: F.N. Kul, Nisan 2011)

Doktora çalışmalarım sırasında varlığından haberdar olduğum Uzunkuyu'daki eski köy okulu binasını (Uzunkuyu Mektebi), Urla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün yapının restorasyon projesinin hazırlanması amacıyla İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Mimar Restorasyon Bölümü'ne başvurması ile yerinde inceleme fırsatı bulabildim¹. Ancak bu makale, bu inceleme kapsamında gerçekleştirilen restorasyon projesini değil; yapıyı ve onu oluşturan koşulları dönemin eğitim ve okul inşaat politikaları çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır².

Yapının Tanıtılması

İzmir ili, Urla İlçesi, Uzunkuyu Köyü'nde yer alan söz konusu yapı, Uzunkuyu Köyü'nü kuzey-güney doğrultusunda ikiye ayıran köy yolu üzerinde ve köyün güneyinde yer almaktadır. Uzunkuyu Mektebi, kuzey cephesi köy yoluna bakan ve taş duvarlarla çevrili geniş bir bahçenin içerisinde, güney bahçe duvarının ortasında ve duvara bitişik konumlanmıştır (Resim 1, 2). Yapının önünden bir, batı yönünden birbirine bitişik iki adet okul binası yer almaktadır (Resim 3). Bu yapılar, bugün Uzunkuyu İlköğretim Okulu olarak hizmet vermektedir. Bahçenin kuzey-batı köşesinde eski öğretmen lojmanlarından dönüştürülen ve kreş olarak kullanılan bir adet bina vardır. Yapının batısında, güney bahçe duvarına bitişik konumda müstemilat olarak kullanılan bir yapı bulunmaktadır.

Yüksek bir subasman üzerinde tek katlı olarak inşa edilmiş yapı, dıştan

24x16,5m ölçülere sahiptir (Resim 4, 5). Köşelerde kesme taşlarla güçlendirilmiş kabayonu ve moloz taş yığma dis ve iç duvarları kireç harçla örtülmüştür. Çevreden algılanan kuzey, doğu ve batı cepheleri, subasman seviyesine kadar kaba serpme siva, catı kotuna kadar ise kesme taş görüntüüsü verilmiş siva üzeri boyalı bitirilmiştir (Resim 6). Köyün arka cepherine bakan güney cephe sivasızdır (Resim 7). Ahşap kırma çatı, marsilya tipi kiremitle kapılmıştır.

Erken Cumhuriyet Dönemi Eğitim ve Okul İnşaat Politikaları Çerçeve içinde Uzunkuyu Mektebi'nin Değerlendirilmesi

Uzunkuyu Mektebi, İzmir Valisi Kazım Dirik tarafından 1930-1933 yılları arasında inşa ettirilmiştir. Cumhuriyet'in 10. yılı kutlamaları kapsamında, Uzunkuyu Mektebi ile birlikte toplam 200 köy okulu binasının açılış töreni, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nden ulaşılan ve Kazım Dirik'in imzasını taşıyan 08.11.1933 tarihli bir belgeye göre "Onuncu Cumhuriyet Bayramı'nın 3. üçüncü günü en yüksek heyecan ve tezahüratla ve gelen köylü akınlarının huzuru ile..." gerçekleştirilmistir³. Aynı belgede Kazım Dirik, "Cumhuriyeti perçinleyen ve dağların en uzak yerlerine kurulan bu maarrif eserlerinin doğurduğu büyük hareket(in) muhitte büyük bir heyecan yarat(tiğini) ve bu eserler(in) aynı zamanda Gazi inikləbinin (ve) rejimin... en emniyetli ve sadık irfan ocakları olaca(ğını)... belirtmektedir.

Dirik'in bu ifadesi, dönemin ilköğretim politikalarının önceliklerini ve

SOLDA Yerleşim planı (Resim 2)
(Kaynak: F.N., Muttlu, O., Uzunkuyu İDO Bölgelerinde Yer Alan Eski
Okul Binasının Restorasyon Projesi, İTTE
Mimarî Restorasyon Bölümü Arşiv)

ALTDA Yapının önündeki ve içinden yer alan
ve Uzunkuyu İDO olmak üzere hizmet veren
bineler (Resim 3)
(Kaynak: F.N. Kul, Ocak 2015)

beklentilerini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Hedef, iköögretim hizmetinin bütün vatandaşlara ulaşılmasıdır. İkinci ama daha önemli hedef ise; halkın Cumhuriyeti benimseyecek bireyler olarak eğitilerek, ulus-devlet bilincinin oluşturulması ve Cumhuriyet ideolojisinin yaygınlaştırılması ve gelişmesidir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesinin öncüsü, iköögretim hizmetinin verileceği okul binalarının bütün ülke genelinde ve özellikle nüfusun coğuluğunun yaşadığı köylerde inşa edilmesidir. Bu amacıyla Maarif Vekaleti bünyesinde kurulan İnşaat Dairesi, ülke genelinde inşa edilecek şehir ve köy okulları için tip-projeler hazırlamakla görevlidir. Dönemin okul inşaat politikaları gereğince bu tip-projeler köylerde köylülerin maddi desteği ve işgücü yardımılarıyla inşa edilmektedir. Köylülerin kendi okullarını inşa etmelerinin zorunlu tutulduğu bu politika, İnşaat Dairesi'nde üretilen köy okulu tasarımlarını da biçimlendirmiştir; yerel halkın bildiği ve uygulamada

zorluk çekmeyecegi malzeme ve inşaat tekniklerinin kullanılması, ucuzluk, basitlik ama aynı zamanda sağlamlık, modernlik ve maksadı uygunluk, köy okullarının tasarım sürecini belirleyen temel ilkeler olmuştur.

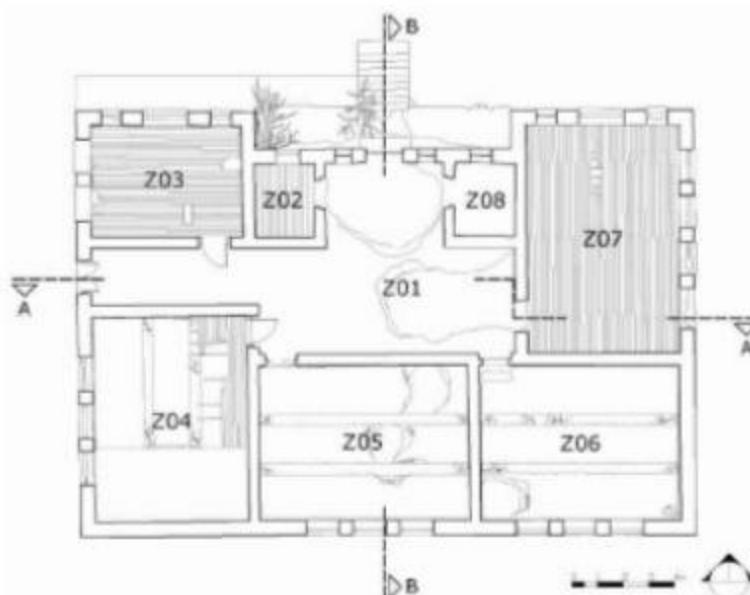
Dönemin köy okulu tasarım ve inşaat politikalarılığında Uzunkuyu Mektebi değerlendirildiğinde, bu yapının da Bakanlık tarafından gönderilen bir tip-projeye göre Uzunkuyular tarafından, bölgenin geleneksel yapım tekniği ve malzemeleri ile inşa edildiğini söylemek mümkündür¹. Yapının, köselerde kesme taşlarla güçlendirilmiş ve kireç harçla örmüş kabayonu ve moloz tas yığma duvar sistemi köydeki birçok geleneksel yapıda hâlâ izlenmektedir. Ahşap kırma çatı konstrüksiyonu ve ahşap tavan ve döşeme kaplama tekniği, geleneksel yapım sisteminin bir çok bölgede tekrar eden öğeleridir.

Kazım Dirik'in Uzunkuyu Mektebi'nin inşasındaki katkısı, ancak dönemin okul inşaat politikalarılığında doğru biçimde değerlendirilebilir. Dönemin

yasal ve yönetsel örgütlenme modelinde valilik, yönetim alanındaki eğitim öğretim işleri ve okul inşaatlarından sorumlu en üst makamdır. Bu sebeple de "illerde eğitim, çalışan ve eğitimde değerine inanan idare adamları bulunduğu ölçüde gelişebilmiştir"². İzmir, bu açıdan şanslı bir şehirdir. Kazım Dirik, eğitimde önemine yürekten inanan bir validir. O'na göre "bu taş binalar (okullar) Cumhuriyeti Türk toprağında ebedileştrecek perçinlerdir. Her mektep, inkilabın sükûlmez ve gevşemez bir vidasıdır"³. Dolayısıyla Dirik, okulların ve özellikle köy okullarının inşasına büyük önem vermiş ve her bir köy okulu inşasını bizzat denetleyerek en kısa süre içerisinde bitirilmeleri için caba sarfettmiştir. Bu okullardan bir tanesi de Uzunkuyu Mektebidir.

Ton, Kazım Dirik ile 18 köye yaptıkları ziyaretler arasında Uzunkuyu'yu da saymakta, köylerde dikkatini çeken başlıca şeyler arasında "...mazinin karartığı basık köy evlerinin

“BİNALAR EĞİTİMİ SAĞLAMANIN YANISIRA REJİMİN VARLIĞI VE GÜCÜNÜ TEMSİL ETMEK AMACIYLA KULLANILMIŞLARDIR”

yani başında yükselen beyaz, dik ve sağlam mektep duvarları...” olduğunu söylemektedir⁷. Benzer resimde Soyer, “(d)enizden İzmir'e gelirken, uzak mesafelerden şehrin siması görürlür görülmeyecek nazara çarpan binalar... büyük ilk mektep binalandır...” demektedir⁸. Bu ifadeler, okul binalarının yerleşim içindeki konumlarının seçimine ilişkin ipuçları

icermektedir. Binalar, öncelikli görevleri olan genç neslin eğitimini sağlamanın yanısıra rejimin varlığı ve gücünü temsil etmek amacıyla bilinci bir propaganda malzemesi olarak kullanılmışlardır. Yapıların yerleşim içindeki konumları bilinci olarak ana ulaşım akslarına yakınlıktır, böylelikle hem ulaşım kolaylaştırılırken hem de daha çok insanın görsel hafızasına rejimi temsil

eden semboller aktarılabilmiştir. Yine aynı gerekçelerle topografiya ve arazi şartlarının el verdiği ölçüde dışa dönüklik, dışardan algılanma düşüncesi yapıların yer seçiminde belirleyici olmuştur. Bu çerçevede Uzunkuyu Mektebi değerlendirdiğinde gerek okul binasının yerleşim içindeki konumunun ve gerekse yapıının bahçe içindeki yerinin seçiminde “yapının çevreden algılanabilirliği” fikrinin göz önünde bulundurulduğu söylenebilir. Yapı, köyün ana yolunun üzerinde yer alan geniş bir bahçede, hafif meyilli bahçenin en üst kotunda yer almaktadır. Zaman içinde köyde inşa edilen yapıların nitelikleri değişmiş ve kat yükseklikleri artmış olsa da çevreden köye bakıldığından Uzunkuyu Mektebi, köy içindeki konumlanması ve kütle ve cephe özellikleriyle hala ilk algılanan yapı olma özelliğini devam ettirmektedir.

Erken Cumhuriyet Dönemi eğitim politikaları, köylerde verilen eğitimin niteliğini şehir okullarından farklılaştırmaktadır. Bu farklılık, köy okullarının mimari programını da biçimlendirmiştir. Köy okullarında uygulamalı derslere ağırlık verilmesi ve teorik derslerin azlığı; sınıf, öğretmen odası ve dolasım mekanından oluşan bir kapalı mekan programını yeterli kılmıştır. Ancak müfredat programda yer alan uygulamalı tarım ve hayvancılık dersleri, bu okullarda hem açık alanlara ve hem de servis yapılmasına okulun kendisi kadar önem kazandırmıştır. Bu sebeple köy okulları, uygulamalı derslerin gerektirdiği açık alanlar ve servis yapıları ile birlikte düşünülmüş ve inşa edilmiştir. Uzunkuyu Mektebi de bu düşünceye paralel olarak geniş bir bahçe içinde konumlanmaktadır. 1930 ve 40'larda boyunca bu bahçede sebze ve meyve tarımı yapılmıştır. Tarım amacıyla kullanılan açık alanlar bugün de mevcuttur ve bu dönemde yetişirilmiş olan zeytin ağacı korunmaktadır. Ancak uygulamalı hayvancılık dersleri için gerekli olan ahir, samanlık, küməs, depo gibi birimler bugüne gelememiştir. Muhtemelen geçici strüktürler ile inşa edilen bu yapılar, 1950'li yılların başından itibaren uygulamalı derslerin müfredattan kaldırılmasıyla yıkılmışlardır.

Tarihsel Süreçte Kıyıdaki Değişimlerin İşığında Karşıyaka Vapur İskelesi

İSKELE VE YAKIN ÇEVRESİNDE YAŞANAN DEĞİŞİMLER FARKLI ZAMAN KESİTLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMEKTE VE BU SÜRECİN BİR KIYI YAPISI ÜZERİNDEN YANSIMA BULDUĞU İRDELENMEKTEDİR

Müjgan Bahtiyar Karatosun, Begüm Erdoğmuş

ÜSTTE İlk Ahşap Karşıyaka Vapur İskelesi
(Foto: Pınar Arslan) (Resim 1)

Sağ Üstte Ahşap Geleneksel Vapur İskelesi
(Foto: Cemal Arslan) (Resim 2)

Sağ Altta 1990 yılında İrsi'yi silen Vapur
İskelesi
(Karşıyaka Karşıyaka Kent, Kültür ve Sanat
Dergisi, Nisan-Mayıs 2006, s.12-13 Tari
Durusun K.'nın "Bir Kent de Dostlukuz Oturam
mır?" başlıklı makalesi) (Resim 3)

Giriş Karşıyaka Vapur İskelesi, İzmirlilerin ve özellikle de Karşıyakalıların belleklerinde iz bırakmış ve kentle sembolleşen bir yapıdır. İskele, kentin karşı kıyısına ulaşma, buluşma gibi işlevleri yerine getiren ve kent merkezine ulaşılabilirliği sağlayan bir kıyı yapısıdır. Kıyıdaki en önemli röper olan vapur iskelesi, Karşıyaka'da yaşanan gelişmeler işığında hem kullanım hem de mekânsal anlamda sürekli olarak değişmiştir. Bu çalışmanın amacı, kıyıdaki değişimlerin Vapur İskelesi üzerindeki mekânsal ve biçimsel yansımalarının okunmasıdır. Bu bağlamda, iskele ve yakın çevresinde yaşanan değişimler farklı zaman kesitleri üzerinden değerlendirilmekte ve bu sürecin bir kıyı yapısı üzerinde nasıl yansımı bulduğu irdelemektedir.

Karşıyaka Vapur İskelesinin İrdelemesi

İzmir körfezinde deniz yolu ile toplu ulaşım 19.yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Merkez ile Karşıyaka arasındaki ilk vapur işletmesi 1874 sonlarında Coli Viktor, Kurmali ve ortaklarının sahibi olduğu denizcilik şirketi olmuştur. Bu hatta vapur işleten ikinci şirket ise, 1880'de Avusturyalı Lloyd ve taşımacılık yapan Sadık Bey'in ortak olarak çalıştığı denizcilik işletmesidir¹. 1884'te Yahya Hayati Paşa'nın kurduğu Türk, Ermeni ve Rum ortaklı İzmir Hamidiye Vapur Şirketini (Şirket-i Hamidiye) körfezde faaliyet gösteren üçüncü şirket olmuş, ancak 1908 yılında şirket yönetimi Belçikalı bir grubun eline geçmiştir. Bu hatta 1886'da Jolly, Mütareke döneminde de

Guiffrey, Rees ve Paterson'un ortak kurduğu Guiffrey Şirketleri faaliyet göstermiştir. Aynı yıllarda Sisamli bir Rum da vapur işletmiştir².

1923'te İzmir Körfezi'nde vapur işletme imtiyazı Uşakizade Muammer Bey'e 30 yılına verilmiştir, ancak işletme hakkı 1925'te İzmir Körfez Vapurları Şirketi'ne devredilmiştir. İzmir Liman İşleri İnhisarı Türk Anonim Şirketi bünyesinde yer alan İzmir Körfezi Vapurlar İdaresi 1934'e kadar faaliyet göstermiştir. İzmir körfezinde vapur işletme hakkı 1938'de Denizbank, 1952'de Denizcilik Bankası T.A.O.ya, 1986'da Türkiye Denizcilik İşletmeciliği (TDİ)'ne, 2000'de de İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı İZDENİZ'e verilmiştir³.

Geç Osmanlı Döneminde Karşıyaka Vapur İskelesi

19.yüzyılın ikinci yarısında batılı ülkelerle geliştirilen ticari ilişkilerin sonucunda, İzmir dış dünyaya açılan bir ticaret kapısı konumuna gelmiş ve artan ticari ivme ile yabancıların yoğun olarak yerlestiği bir bölge olmuştur. Yabancılar, ticaret bölgesi olarak kent merkezini, konut bölgeleri için Bornova ve Buca'yı, sayfiye kullanımları için ise Karşıyaka (Kordelya) kıyısını tercih etmişlerdir. Karşıyaka'nın tercihinde doğal güzellikleri ve kent merkezine yakınlığının yanı sıra, yanın ve salgın gibi olaylardan uzaklaşmak da belirleyici olmuştur⁴. 20.yüzyılın başında Karşıyaka, Levantenlerin ve diğer yabancıların sahil boyunca yayılan köşkler ve yalılarında yaşamını sürdürdüğü, İzmir'in nezih bir sayfiye kasabası haline gelmiştir⁵.

Önceleri Kordelya'ya ulaşım sadece demir yolu ile sağlanırken, 1884'te Hamidiye Vapur Şirketi tarafından işletilen köprü vapurlarının kullanımına girmesiyile merkeze bağlantılısı kurulan ulaşım alternatifleri artmıştır. İlk yıllarda yolcu taşımacılığı ilkel deniz araçları ile yapılmışken, 1904 yılında 400 yolcu kapasiteli, İzmir-Karşıyaka arasındaki 13 dakikada alan Osmaniye vapuru hizmete girmiştir, böylece gercek anlamda toplu deniz ulaşımı başlamıştır. Sonraki yıllarda bu hatta işletilen vapurlara yenileri eklenmiş, ancak 1938 yılında çok daha kaliteli yolcu vapurları hizmete girmiştir¹.

Karşıyaka Vapur İskelesi, istasyonda sonlanan ticaret akışının kıyı düzlemindeki başlangıcı oluşturmaktadır. Kıyıdır en belirgin odak/öper olan vapur İskelesi çevresindeki değişimler içinde hem mekânsal hem de biçimsel olarak değişmiştir. İlk yapıldığında ahşap olan Karşıyaka Vapur İskelesi (Resim 1) 1908'te yakılmasının ardından yeniden inşa edilmiş ve 1934 yılına kadar kullanılmıştır. Çarşı akışının başlangıcını oluşturan İskelesinin her iki yanında yolcuların beklediği çay bahçeleri yer almaktadır. Denize uzanan bir platform üzerinde konumlanan yapı linear biçimli olup yanında ona paralel küçük hacimli bölümler bulunmaktadır. Ana kütlenin bir bölümü kapalı, uzun kenarına paralel bir bölümde de yan açık mekan olarak kurgulanmıştır. Giden yolcunun kapalı mekânda beklediği, gelen yolcunun yan açık mekândan doğrudan tahlile edildiği işleyişe sahiptir. Ana kütle çapı içinde kırma çatı ile örtülümsel olup, saçak altı süslemelerinde Levanten konutlarında yaygın olarak kullanılan süsleme anlayışı tekrar edilmiştir. İskele yapısı, ahşap karkas olarak inşa edilmiştir.

Erken Cumhuriyet Döneminde Karşıyaka Vapur İskelesi

Cumhuriyetin kurulmasının ardından yerleşimde modernleşme uygulamalarının ilk örnekleri görülmeye başlamıştır. Karşıyaka kıyısındaki köşk ve yalıların el değiştirmesi, etnik yapıyı dönüştürmüştür, burada sürmekte olan batılı yaşam da yapıların yeni kullanıcılığı olan varlıklı Türk aileleri tarafından benimsenmiştir.

Cumhuriyetin öngördüğü yeni/modern

yaşam modeli ile ortuşen batılı yaşam tarzı kıyı boyunca görülmeye başlayan yeni konut örneklerinde de sürdürmüştür. Yeni yaşam modelinin mekânsal karşılığı olan bu yapılar sade ve yalın biçimlenisiyle modernist dilin tipik özelliklerini yansımaktadır.

Cumhuriyet modernleşmesinin öngördüğü yeni yaşam modeli, konutların yanı sıra sosyal mekanlar üzerinde de yansımaya başlamış ve kıyı

“KIYIDAKI EN BELİRGİN ODAK OLAN VAPUR İSKELESİ ÇEVRESİNDEKİ DEĞİŞİMLER İŞİĞİNDE HEM MEKÂNSAL HEM DE BİÇİMSEL OLARAK DEĞİŞMİŞTİR”

boyunca kamusal kullanım alternatifleri artmıştır. Bu süreç kiedyada yeni/yenilikçi sosyal işlevlerle somutlanmıştır. Karşıyaka kıyısındaki bu yenilikçi sosyal odaklar; halk plajı, Halk Evi, açık hava gazioları, çay bahçeleri vb. halkın topluca kullanabildiği ve sanatsal, sosyal aktiviteleri olanaklı做的 kamusallık, ulaşım alternatiflerinin çeşitlenmesiyle kuyu biçimlendirmeye başlamış, böylece kent halkı kamusal alanlarında toplu olarak vakit geçirebilir hale gelmiştir.

Yerleşimde köklü değişimlerin yaşandığı bu yıllarda artan ihtiyaçlar doğrultusunda mevcut olan iskele yıkılarak yerine 1934'te betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir. Bu yapı İzmir'deki ilk betonarme iskele olmuştur². İlk yapıldığında önde atı tramvay durakları (Resim 2) yer alırken, sonraki yıllarda yerini otobüs durakları almıştır. İskele yapısı etrafında yolcu beklemek için geniş açık alanların bulunduğu, dikdörtgen bir platform üzerinde L biçimli bir kütle olarak inşa

edilmiştir. “L” formünün bir kolu yolcu beklemeye hizmet verirken, diğeri gelen ve giden yolcunun tahliyesinde kullanılmaktadır. Giriş cephesi üzerinde bulunan kapılarından ilki giden yolcuya beklemeye salonuna ulaşırırken, diğeri gelen yolcunun çıkışını belirtmektedir. Gelen ve giden yolcunun ayrı olarak farklı bölgelerden islediği bir serme mevcuttur.

İskele yapısı, yalın kütle anlayışı, parapet içinde gizlenmiş çatı ve küpledeki dengeli yatay-düsey vurgular ile modernist dilin etkilerini okutmaktadır. Kütle kompozisyonundaki denge saat kulesinin düsey konumu ve yatay hatları sürekli kılanan pencere düzeni ile belirgindir. Giriş cephesi iki kat, diğer cepheleri ise tek kat görünümlündeki yapının giriş dairesel formlu yan yüzeyleri ve düz saçaklı ile cephede vurguludur. Cephede gri-beyaz renk kullanımı ve modernizmin simgelerinden olan saat kulesinin varlığı döneminin karakteristik özelliklerini yansımaktadır.

1950-80 Yıllarında Karşıyaka Vapur İskelesi

1950'ler sonrasında devletçilikten liberalizme geçişin yaşandığı dönemde, kente göçlerin hız kazanması, kent çeperlerinde gecekondulaşmanın başlaması, ticaret ve inşaat sektöründen hızlı büyümeyenin yaşanması vb. gelişmeler ülke genelinde olduğu gibi İzmir ve Karşıyaka'da da yansımaya bulmuştur. 1960'larda Altınyol'un açılması ile Karşıyaka'ya ulaşım olanaklarının çeşitlennmesi, rant artışlarına neden olmuş ve kıyı hızlı bir yapılaşma tehdidi ile karşı karşıya gelmiştir. Bu dönemde birlikte deniz kullanımı azalmış, kırda dolgular

1960'larda kıyıdaki dolgular nedeniyle Karşıyaka Vapur İskelesinin yer değiştirerek yeniden inşa edilmesi gündeme gelmiştir. Mülkiyeti Denizcilik Bankası T.A.O. İzmir İşletmesi'ne ait olan yapı için 1960 yılında Belediye'den Muvakkat (geçici) inşaat izni alınmış, bu kapsamında geçici ahşap iskele ve sundurma inşa edilerek 1965'lere kadar kullanılmıştır. 1965 yılında ise mal sahibi Denizcilik Bankası adına fenni mesuliyeti Mimar Haluk Sezgin tarafından üstlenilen Karşıyaka Vapur İskelesi için yeni ruhsat izni alınmıştır¹⁰. Yeniden inşa edilen iskele yapısında yeni bir biçim dilinin benimsendiği görülmektedir. Uluslararası Öslubun

özellikleri belirleyicidir. İşlevsel olarak giden yolcu kütlenin kapalı bölümünü, gelen yolcu da sağında ve solunda bulunan yarı açık mekânları kullanmaktadır. İskele yapısının temel işlevleri olan giden yolcu beklemeye ve gelen yolcu tahliyesi kütle kompozisyonunda; beklemeye bölümünü düşeyde yükseltilerek (doğal ısrak sağlanarak mekânın konforu artırılmış), gelen yolcu tahliyesi ise betonarme karkas olarak inşa edilen yapının kolonları açıkta bırakılarak vurgulanmıştır. Yapıda kullanılan düz çatı da benimsenen biçim dilinin tipik özelliklerinden birini yansıtmaktadır. (Resim 3)

“CEPHEDEKİ GRI-BEYAZ RENK KULLANIMI VE MODERNİZMİN SİMGELERİNDEN OLAN SAAT KULESİ DÖNEMİNİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİНИ YANSITMAKTADIR”

yapılmıştır ve mevcut sosyal odaklar erozyona uğramıştır. 1965 yılında Kat Mülkiyeti Kanunun yürürlüğe girmesiyle kıyıdaki birçok yapı yıkılmış, yeni kazanılan alanlarda düşeyde kat artıları yaşanmış ve yapı kullanım yoğunlukları artmıştır. İlk apartman örneklerini oluşturan bu yapılar, birden fazla ailenin kullandığı, yeni yaşam modeli sunan 3-4 katlı örnekler olup, yeni bir mimari dili yansımaktadır. Bu yeni mimari biçimlenişi Avrupa'daki modern hareketin uzantısı olarak Uluslararası Öslubun etkileri görülmektedir.

etkileri görülen yeni yapıda, yalın kütle anlayışı etkindir. İskele yapısı işlevsel olarak, giden yolcunun total mekân niteliğindeki beklemeye salonunu kullandığı, gelen yolcunun ise doğrudan yarı açık bölümden tahliye edildiği mekân işleyisi ile rasyonel tasarım düşüncesini yansımaktadır. Yatayda dört, düşeyde dokuz akstan meydana gelen dikdörtgen planlı yapının kütte kompozisyonu prizma gibi soyut bir geometrik form ile ifade edilmiştir. Cephe karakterinde yalın biçim dili, geniş saçaklı, denizle güçlü görsel ilişkii kurulan dikdörtgen şeffaf/geçirgen

1980-2000'lerde Karşıyaka Vapur İskelesi

1980'lerde yaşanan dışa açılım politikaların sonucunda ülke genelinde yabancı sermayenin etkileri görülmeye başlamıştır. Aynı yıllarda yerli özel sermayenin de tesvik edilmesiyle, her iki aktör de kentlerin biçimlenmesinde önemli rol almıştır. Bu süreç kentlerin büyümelerini hızlandırmış, beraberinde imar planı revizyonlarını da zorunlu kılmıştır. Karşıyaka'da yüksek rantın sonucu olarak 1985'te çok katlı yapılaşma öngören imar planı revizyonu ile kıyıdaki yapılaşma yoğunluğu artırılmıştır. Bostanlı yönüne doğru genişleyen kıyının 1990 yılında kıyı kanununun yürürlüğe girmesiyle yap-sat modeline dayanan inşaat faaliyetleri hızlanmıştır.

Kıyı Kanununun yürürlüğe girmesiyle kıyı düzleminde herkesin eşit olarak faydalana bilceği aracık tanımsız, boş, her yerde özdes rekreasyon alanları oluşmuştur. Hatta 2000'lerde Yeşil Kuşak Projesi ile kıyı düzlemini boyunca açık yeşil alanlar öngörülmüş, Belediye kafeteryaları haricinde kıyı boyunca hacimsel başka bir oda kalmamıştır. Söz konusu yıllarda imar planı kapsamı genişletilerek 1/1000'lik Karşıyaka planları oluşturulmuş, böylece bitişik nizam, çok katlı apartmanlaşma kıyı boyunca yayılmıştır.

2000'li yıllarda ise "küreselleşmenin" etkisiyle küresel aktörler tarafından belirlenen ekonomik ilişkiler, yerleşimdeki ticaret faaliyetlerini ve dolayısıyla yapılaşmayı yönlendirmiştir. Artan ticari ivme ile

kıydaki alanların değerlendirmesi, kıyı boyunca ticari kullanım yoğunluğunu da artırılmıştır. Ticaret mekânları olarak bağımsız birimlerden çok apartmanlarla zemin ve birinci katları kullanılmaya başlanmıştır.

Bu süreçte, küreselleşmenin etkisi ile kıyı boyunca ticari mekânların artması iskele üzerinde de yansımaya başlamıştır. Denizcilik İşletmeleri adına fenni mesuliyeti İns. Müh. Bülent Necimoğlu tarafından üşenilen Karşıyaka Vapur İskelesi yeni ihtiyaçlar doğrultusunda 1990 yılında yeniden inşa edilmiştir⁶. Yeniden inşa edilen yapı, Konak ve Bostanlı İskeleleri ile aynı özellikleri yansıtmaktadır. Birka 2 katlı olarak inşa edilmiş olup, alt kat özgün işlevini sürdürürken, üst kat tıcan kullanımlara ayrılmıştır. Özgün işlevini sürdürün zemin katta giden yolcu bekleme salonu ve yanındaki gelen yolcunun tahliye edildiği platformlar yer almaktadır. Üst katta ise, kapalı ve yarı açık mekânlardan oluşan kafeteria bulunmaktadır. Ancak 90'lı yılların sonuna doğru yarı açık bölgeler kapalılmış ve kazanılan alanlara iskele kullanım ile doğrudan ilişkili olmayan, aynı zamanda özgün işlev ile de örtüşmeyen yeni kullanımlar getirilmiştir. Burular satis, kafeteria, sinema fonksiyonu gibi kentinin kullanımına açık sosyal işlevler olmuştur. Sonraki yıllarda bu kullanımlar değiştirilerek bir bölümü mobilya satis, diğer bir bölümde özel bir bankanın Karşıyaka şubesine dönüştürülmüştür (Resim 4).

Bu dönemde yapı belirli bir mimari tarzi yansıtmaktadır çok küreselleşmenin de etkisiyle tüketim kültürünün izlerini taşımaktadır. Bu sürec yapının işlevsel ve biçimsel bağlamda mimari niteliğini yitirmesine neden olmuştur. (Resim 5)

Değerlendirmeler

Tüm bu irdelemelerin ardından, Karşıyaka kıyısının simgelerinden olan vapur iskelesinin her döneminde kıydaki dolgular, çevresindeki değişimler vb. etkilerle yeniden inşa edildiği anlaşılmaktadır. Çalışmada ele alınan her zaman kesitinde yapının yeniden inşa edilerek konum, mekânsal organizasyon ve biçim dili bağlamında değiştiği görülmektedir. (Resim 6-7) Geç Osmanlı döneminde Levanten yerleşiminin ilk iskelesi olarak

geleneksel mimarinin özelliklerini yansıtmakta, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Modernizm'in, 1960 sonrasında ise Uluslararası Oslobun yerel yansımıası olarak modernist dili etkilerini okutmaktadır. 1990-2000'lerde ise küreselleşmenin etkisindeki ekonomik politikalarla yapı hem işlevsel hem de biçimsel olarak dönüştürülmüştür. Bu dönemde birlikte, Karşıyaka Vapur İskelesi tüketim kültürünün istekleri doğrultusunda şekillenmeye başlamış, ancak bu süreç Karşıyaka için simgesel değeri olan bu yapının özgün kimliğini yitirmesine neden olmuştur.

Sonuç olarak, günümüzde Vapur İskelesi'nin ekonomik baskollarla ulaşım işlevi ile örtüşmeyen ek işlevler barındırması, yerleşimde kıyı yapıları olarak bir röper olma özelliği ve mimari niteliğini yitirmesine neden olmuştur. Son yıllarda özgün kimliği erozyona uğrayan iskeleinin niteliksiz eklerinden arındırılarak işlevsel, mekânsal ve biçimsel olarak özgün konumuna getirilmesi, kıyı siluetine de yeniden kazandırılmasına katkı koyacaklardır. □

Hülya Bahçıvan Karabas, Yard. Doç. Dr., DÜU Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı

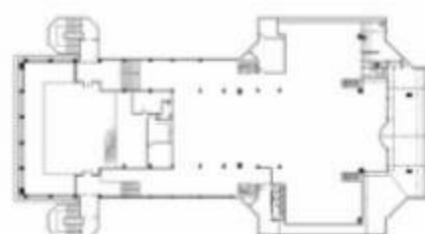
Bugün Erstaatmus, Doktora Öğrencisi; DÜU Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı

KAYNAKLAR

- ¹ Alıcı, Yusuf. 1988. Karşıyaka Tarihi, Tarihkeratı Hediyesi, İzmir.
- ² Alıcı, Yusuf. 2002. Smyrna Izmir Ethoneden Gezginde, İBB Kent Kütüphanesi 23. İzmir.
- ³ Berber, Ergin. 2005. Kuruluşun Cumhuriyet'e Karşıyaka Belediyesi Tarihi 1923-1923. Karşıyaka Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir.
- ⁴ Bryn, Rudi. 1988. 19. Yüzyıldık İznik'te Eski İskeller Hakkında Kısa Bir Not, Eğri Mimarlığı, sayı 2, ss. 40-41.
- ⁵ Karaoğlu, Naci. 1971. To Kordiklio, To Kemali İb Şerimis, İstoria Logograf (Karşıyaka, İzmir'in Güneyi, Tarih-İşleri).
- ⁶ 19. Yüzyıldık İznik'te Eski İskeller Hakkında Kısa Bir Not, Eğri Mimarlığı, sayı 2, ss. 40-41.
- ⁷ Kurt, Sadık. 1981. Çağdaş Türkiye Tarihi Anıttan Anıza, Dergili, II. Cilt, 1. Sayı, 1 ss. 79-108.
- ⁸ Kurt, Sadık. 2005. "İzmir Hamidiye Vapur İskelesi" 1884-1887 Karşıyaka Kilitör ve Çevrim Sempozyumu 22-23 Aralık 2005 Bildiriler Kitabı, Karşıyaka Belediyesi Kültür Yayınları, ss. 23-44, İzmir.
- ⁹ Karşıyaka Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşiv: www.kdz.gov.tr

BİPolar

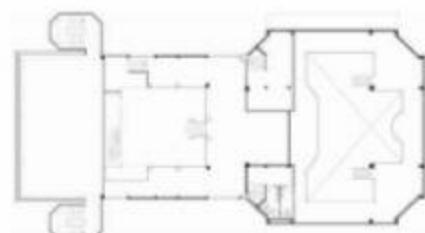
- ¹ Karanfilian, Ahmet Kurt. 2005. s.28
- ² Kurt, 1995. ss. 91-97
- ³ Kurt, 2005. s.29. www.tdf.gov.tr
- ⁴ Bryn, 1988. ss.40-41
- ⁵ Alıcı, 1988
- ⁶ Alıcı, 2002, s.181. Kurt, 2005. s.29
- ⁷ Kurt, 2005. s.52
- ⁸ Kurt, 2005. ss.30-31
- ⁹ Kurt, 2005. s.31
- ¹⁰ Karşıyaka Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşiv
- ¹¹ Karşıyaka Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşiv

SOL ALTTA Görünüz İskelerinin görünümü (www.kozturkey.com) (Resim 4)

Sağ ÜSTE Denizden modern İskelerin ve çevrelerin görünümü (Karşıyaka-Lorur Kortenstat, İzmir Büyükşehir Belediyesi) (Resim 3)

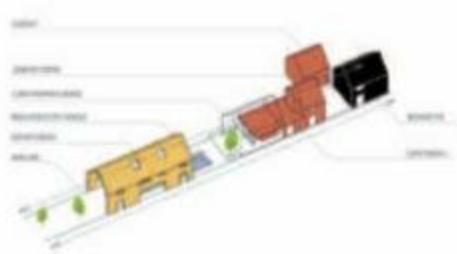
SABİS İskelerin planı (Karşıyaka Belediyesi İmar ve Sosyal Hizmetleri Arşivi, Dijital arşivler, İlans Manevi) (Resim 6 ve 7)

Biçim Değiştirebilen Yapılar ve Mimariye Kattıkları

ÇEVRESEL ŞARTLARA VE KULLANICILARINA GÖRE BİÇİM DEĞİŞTİREBİLEN YAPI ÖRNEKLERİ İNCELENMİŞ, BU ÖRNEKLERİN ADAPTASYON KABİLİYETLERİİNİN MİMARİ TASARIM, FONKSİYONELLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BAĞLAMINDA KATKILARI İRDELENMİŞTİR

Yenai Akgün

Sliding House - Kayan Ev - Külliye Sıra
(Çizim: dRMM) (Resim 1)

Giriş

Adaptasyon kabiliyeti, canlıların hayatı kalmaları ve türlerini devam ettirebilmeleri için sahip olmaları gereken en önemli meziyetlerden birisidir. Tarih boyunca, değişen iklim şartlarına ya da çevresel koşullara uyum sağlayamayan türlerin nesilleri tükenirken, bu şartlara uyum sağlayabilen canlılar türlerini devam ettirebilmeleridir. Yapılar da tipik canlılar gibidir. Değişen ihtiyaçlara ve mekânsal gereksinimlere yanıt verebilecek şekilde tasarlanan, kolay dönüştürülebilir yapılar daha verimli ve uzun ömürlü olurken, değişim kabiliyeti olmayan yapılar güncel kalabilmek için ya pahalı tadilatlara ihtiyaç duyarlar ya da yok olurlar (Zuk, 1970, 98).

Günümüzde birçok yapıda, çevresel ve iklimsel şartlardaki değişimlere adaptasyon sağlayacak elemanlardan yararlanılmaktadır. Güneşin konumuna göre yer ve açı değiştirebilen fotovoltaik paneler ya da iklimsel şartlara göre açılıp kapanabilen tenteler, gölgelikler ve cephe doğramaları bu elemanlara örnek olabilir. Bu hareketli elemanlar yapının iklimsel konforunu artırmakta ve de ısınma maliyetlerini azaltmakta ciddi katkılar sağlasalar da, mekânsal ve fonksiyonel talep alternatiflerine yanıt verebilecek kadar büyük adaptasyonları sağlayamazlar. Zaten, yapının adaptasyon kabiliyetini sadece yapı kabuğundaki bazı elemanların sağa sola kayması gibi basit değişimlere indirgemek de doğru değildir. Biçim değişirebilek kabiliyeti sayesinde ciddi mekânsal, fonksiyonel ya da iklimsel yararlar da sağlanabilir.

Bu metinde, bazı strüktürel ya da mimari elemanlarının geometrisindeki değişimlerle birden fazla işlev ya da mekânsal kurgu önerilebilir, çevresel şartlara adaptasyon yeteneği olan mimari örnekler tanımlanmaktadır, bu örneklerin ne gibi potansiyeller sunduğu farklı açılardan incelenip tartılmaktadır.

Biçim Değiştirebileme Özelliği ile Adapte Olabilen Yapı Örnekleri

Bazı yapısal elemanlarının hareketiyle mekânsal ve fonksiyonel esneklikler sunan yapılara ilk örnek olarak dRMM Architects'in İngiltere'nin Suffolk şehrinde tasarladığı "Sliding House" - Kayan Ev - projesi可以说。Proje, lineer bir hat üzerinde sıralanan 16 metre uzunluğunda bir ana bina, 5 metre uzunluğunda bir garaj ve 7 metre uzunluğunda bir koruk evi ve müstemilattan oluşmaktadır (Resim 1). Garaj ve müstemilat binaları arasında, gerektiğinde ekstra garaj olarak da kullanılabilecek bir avlu bulunmaktadır. Ana binanın çatı ve duvarları büyük oranda cam, diğer birimler ise ahşap kapılı olarak tasarılmıştır. Projeyi mevcut örneklerden farklı kılan nokta, konvansiyonel güneş kincilardan farklı şekilde tasarlanmış hareketli ahşap dış kabuktur. Alışlagelmiş güneş kinciler yapıya sonradan eklenmiş bir yardımcı eleman olarak kalırmaya mahkum iken, bu projedeki güneş kinci kabuk yapının ana karakterini oluşturan, aynı zamanda mekânsal düzenini de değiştirebilen bir eleman olarak kullanılmıştır. Söz konusu ahşap kabuk 16 metre uzunluğunda olup, istenildiği takdirde projeyi

SOLDA Sliding House - Kayan Ev - Hanskell Dis Kabuk ve Farklı Platformlar
(Fotoğrafçı: Alex da Ríka) (Resim 2)

ALTTA Suyun Dolması ile Platformun Hayata Kattırma Asarı (Linz Göl Küçük Sahnesi)
(Resim 3)

EN ALTTA Lutz am See Küçük Sahnesi Açıklı ve Kapalı Hali (Fotoğrafçı: Werkraum Wien Ingenieure: Gröbli ve Prof. Hans Kupelwieser) (Resim 4)

oluşturan birimlerden herhangi birini örtebilecek şekilde bir ray üzerinde kayabilmektedir. Kabuk bu hareketi sayesinde yaz aylarında istenen bölgelerde gölge oluştururan bir eleman olarak kullanılırken, kış aylarında ise gündüz kazanılmış pasif solar enerjisi hapsederek akşamları yapının daha ıslam olmasını sağlamaktadır (Resim 2). Ayrıca bu ahsap kabuğu yapıyı oluşturan birimler üzerinde kayması ile yapının yüzeylerinde farklı açık, yarı-akşık ve kapalı mekan varyasyonları oluşturulabilmektedir. Bu özellik sayesinde yapının her birimi, istendiğinde farklı bir amaca hizmet edebilecek mekânsal kalitelere sahip olabilmektedir.

Avguturya'nın Lutz am See kentindeki Göl kıyısı Sahnesi, kolay

uygulanabilir bir adaptasyon fikri ile birbirinden çok farklı iki işlevi, güneşlenme terasları ve konser sahnesini, tek bir yapıda banndırmayı başarabilen bir örnektir. Yapı, bir yarışma projesi sonucunda, sanatçı Hans Kupelwieser ve Werkraum Wien mühendislik ofisi tarafından tasarlanıp 2004 yılında inşa edilmiştir. Tasarım, Lunz Gölü üzerinde $8m \times 13m$ lik yüzgen bir sahne ile $13m \times 13m$ lik oturma platformundan oluşmaktadır. Oturma platformu günlük kullanımında göl kenarında güneşlenmek isteyenler için üstü açık bir alan oluştururken; konser zamanlarında platformun arkasındaki bir havaya su doldurularak platformun bir ucu havaya kaldırılmakta ve de üstü kapalı bir tribün'e dönüştürilmektedir (Resim 3). Oturma platformunun bu

basit hareketi sayesinde gündüz güneşlenen insanlar için uygun bir ortam sağlanırken, konser günlerinde dinleyici topluluğunun güneş, yağmur, rüzgâr gibi etkenlerden korunması sağlanmaktadır, platformun havaya kalkan ucu sayesinde de akustik açıdan daha uygun bir sahne düzeni oluşturulmaktadır

“BİÇİM DEĞİŞTİRİLEBİLME KABİLİYETİ SAYESİNDE CİDDİ MEKĀNSAL, FONKSİYONEL YA DA İKLİMSEL YARARLAR SAĞLANABILİR”

(Resim 4). Bu basit hareket sayesinde, iki ayrı platform gerektiren iki işlev tek bir yapı bünyesinde çözülmüş, ilave bir platform yapılarak yapıının çevresindeki doğal dokuya daha fazla müdahale edilmesi engellenmiştir. Böylece hem malzeme hem enerji tasarrufu sağlanırken, sürdürülebilir bir yaklaşım da ortaya konmuştur.

Birim değiştirebilmeyi bir tasarım stratejisi olarak benimseyen bir diğer

proje de Almanya'nın Gelnhausen kentindeki "Living Room" binasıdır. Yapı, aynı zamanda tasarımcısı olan Seifert Stöckmann'ın ev-ofis olarak da kullandığı bir yapıdır. Bir kentsel koruma alanının ortasında bulunan yapı, 17. Yüzyılda inşa edildiğinden zaman içinde yıkılan bir yapının yerini almıştır.

Bu süreçte yerel kentsel koruma otoritesi daha önceki yapının dış geometrisi ve büyülüüğünün korunmasını zorunlu kılmıştır. Tasarımcı, yerel kentsel koruma otoritesinin kurallarına uyarken aynı zamanda da yapıyı konvansiyonel örneklerden farklı kılan bir özellik geliştirmiştir. Buna göre; birinci katta yatak odası bir elektrik motoru yardımıyla bir çekmece gibi yapıdan iki

SOLA Living Room - Yatak Odası Resim Değiştirmeye Eşlik (Fotoğraflar: Formaufbau) (Resim 5)

SOL ALTTA Wechselraum Gallery Ara Panellerin Farklı Pozisyonları (Fotoğraflar: Bottega + Ehrhardt, Architekton) (Resim 6)

Sağ Üstte 4 Cubuk Mekanizması Kullanılarak Laserten kırma çatı ve Farklı Pozisyonları (Projeksiyon: Yenal Akgün) (Resim 7)

Sağ Altta İzmir Konak Metro İstasyonu İçi Hamitbey Örtüdeki Farklı Pozisyonları (Projeksiyon: Karay Korkmaz) (Resim 8)

metre kadar dışarı sürülebilmektedir. Böylece yatak odası, aynı zamanda bir nevi balkon işlevi de kazanmaktadır, iklim şartlarına göre yapının kullanıcısına farklı mekânsal deneyimler kazandırılabilmesini sağlamaktadır (Resim 5).

Diğer bir örnek de Bottega-Ehrhardt Mimarlık Ofisi tarafından Almanya'nın Stuttgart kentinde tasarlanan "Wechselraum Gallery"dir. Galerinin bulunduğu yapı, aslen bir şarap evi olarak tasarlanmıştır, daha sonra da uzun yıllar bir bankanın arşiv binası olarak kullanılmıştır. Alman Mimarlar Birliği'nin Baden-Württemberg Eyaleti temsilciliğinin bu yapıyı satın alarak çok amaçlı bir sergi ve surum hacmi olarak kullanmak istemesiyle de bugünkü tasarımına kavuşmuştur. Mevcut eski binanın istenen çok amaçılılığı adapte olmasını sağlamış adına tasarımcılar, öncelikle galeri olarak kullanılacak hacmin dış cepherlerini tamamen kayan, dönen ya da açılabilen panellerle kapılmış, hacmin ortasına da mekânın farklı varyasyonlarında bölünebilmesini sağlayacak birçok ayrıci eleman içeren iki duvar çekirdeği eklemiştir. Bütün bu paneller, tavan ve taban üzerinde farklı varyasyonlarda kayabilmekte, çok ciddi bir mekânsal esneklik sağlayarak hacmi onlara farklı kombinasyonda bölebilmektedir (Resim 6).

Hareketli elemanların kullanımı ile mekânsal zenginlik ve sürdürülebilir bir yaklaşım sağlamayı amaçlayan projelere bir örnek de Dr. Yenal Akgün'ün Dr. Emre Ergül, Hüseyin Komşuoğlu, Yiğit Emre Gürman ve Eltion Belaj ile beraber, "Çatılar ve Sürdürülebilirlik" konulu proje yarışması için tasarladığı Kinetik Çatı Projesi'dir.

Bu öneri, ülkemizde bugüne kadar mekânsal olarak pek fazla kullanılmamış düşünülmeyen beşik çatı yüzeylerini ve çatı aralarını çeşitli fonksiyonlar yükleyerek değerlendirmeyi ve kullanıcılara açmayı amaçlamaktadır. Proje ayrıca çatı yüzeylerini yeşillendirmeyi ve enerji üreten bir eleman olarak kullanmayı da amaçlamaktadır. Önerilen çatı strütürü, makine mühendisliğinde "dört-cubuk mekanizması" olarak adlandırılan bir mekanizmanın mimariye adapt edilmiş halidir. Çatıyi oluşturan mekanizma hareket ettiğinde çatının kesiti değişebilmektedir. Bu değişim sayesinde, hem çatı arasındaki hacim büyülüp küçüllerken farklı mekânsal kurgulara izin vermektedir, hem de çatı strütürünün yüzeyi bazı pozisyonlarında açık rekreatif alan olarak kullanılabilir hale gelmektedir.

Mekanizmanın hareketi için gerekli elektrik, çatı yüzeyine yerleştirilmiş fotovoltaik paneller ile sağlanmaktadır (Resim 7).

Son örnek Dr. Koray Korkmaz'ın Metro istasyonları için tasarladığı membran örtüleridir. Bu örtüler, çatıda açılacak yuvarlak boşluklardan içine oturacak şekilde yerleştirilmiş, tam altlarına da birer havuz önerilmiştir. Bu şeffaf membranlar yaz-kış metro istasyonunun doğal ışık almasına imkan vermekle ve enerji tasarrufu sağlamaktadır. Ayrıca yılın sıcak günlerinde membranlar yukarı çekilecek havalandırma bacası görevi görmekte ve sıcak hava yükselmemektedir. Kış günlerinde ise membranlar ortalarından aşağı çekilecek metroda havayı sirkülasyonu engellememek ve yağan yağmurun aşağıdaki havuzlara toplanması amacıyladır. Bu iklimsel amaçların yanı sıra membranlar, gerek metro istasyonuna gerekse üst kottaki meydana üçüncü boyut katararak mekâni zenginleştirmektedirler (Resim 8).

Sonuçlar ve Tartışma

Bu makalede, biçim değiştirebilmeyi temel tasarım stratejisi olarak kullanan, strütürel ya da bölücü elemanlarının hareket etmesiyle çeşitli değişim çevresel şartlara adapte olabilen yapı örnekleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda, bu yapıların konvansiyonel örneklere göre çeşitli açılardan artıları olabileceği görülmüştür. Bu artıların ilki,

birim değiştirebilen yapıların birden fazla fonksiyona aynı anda izin verebilecek mekânsal esnekliği kolaylıkla sağlayabiliyor olmalıdır. Bu özellikle sayesinde farklı işlevler tek bir yapı bünyesinde toplanabilir. Bu şekilde arazi, malzeme ve ekipman tasarrufu sağlanır. Birim değiştirebilen yapıların bir diğer artısı da sağlaysabildikleri mekânsal çeşitlilikdir. Bu yapıların sağladığı hacimsel ya da yüzeysel form değişiklikleri, yapıların farklı mekânsal gerekliliklere ve tercihlere kolaylıkla cevap verebilmesini sağlar. Ayrıca aynı hacim içinde farklı mekânsal kurgular önerilebilmesine olanak verir. Son olarak, değişim şartlara adapte olabilen yapılar sürdürülebilirlik açısından da önemli bir potansiyel oluşturabilirler. Örneğin, yapı kabuğundaki adaptasyonlar yardımıyla yapının iklimsel şartlara uyumunu artırmak mümkün olabilmektedir. Bu şekilde yapı içindeki iklimsel konfor da artabilir ve ciddi bir enerji tasarrufu sağlanabilir.

Bütün bu katkı ve avantajları düşündüğümüz zaman biçim

değiştirebilen, çevresel şartlara ve kullanıcı ihtiyaçlarına göre adapte olabilen yapılar geleceğin mimarisinde önemli bir yer edinebilir. Teknolojideki gelişmeler sayesinde bu tarz yapıların üretilebilmesi de gitgide kolaylaşmaktadır. □

Yıldız Akgün, Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü

KAYNAKLAR

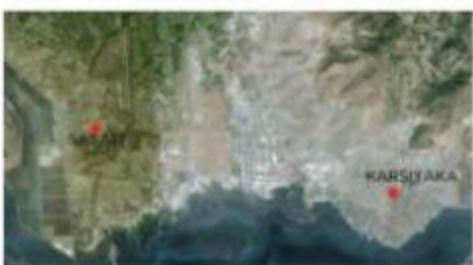
- Korkmaz, Koray (2009), *Kinetik Mimarlık Üzerine: Arımdanın Mısmakı*, 2009/3, 64.
- Schumacher, Michael; Scheffler, Oliver; Vogt, Michael-Henrik (2010), *Movable Architecture in Motion - Dynamic Components and Elements*, Birkhäuser Architecture Press, Basel.
- Zuk, William; Clark, Roger H. (1970), *Kinetic Architecture*, Van Nostrand Reinhold Company Press, New York.
- dmmH - de Rijke Marsh Morgan Architects, <http://www.dmmosuuk.com/projects/sliding-house/>, Tıklanma tarihi: 28.11.2011.
- Werkraum Wien Ingenieure Zt. GmbH, <http://www.werkraumwien.at/index.php/technische-daten/lernen/webausbau-lunch.html>, Tıklanma tarihi: 28.11.2011.
- Formathaus Architekten, <http://www.formathaus.at/>, Tıklanma tarihi: 28.11.2011.
- Bottega + Elfringh Architekten GmbH, <http://www.bottega-elfringh.de/00000.html>, Tıklanma tarihi: 28.11.2011.

Farklı Konut Üretim Biçimlerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri: Sasalı ve Karşıyaka Konut Alanları

FARKLI TARİHSEL VE TOPLUMSAL SÜREÇLERDE İNŞA EDİLMİŞ, FARKLI MEKĀNSAL ÖZELLİKLERE SAHİP YERLEŞİMLERİN KONUT VE KONUT ÇEVRESİ KALİTESİ DEĞERLENDİRİLMESİ AMAÇLANMIŞTIR

Abdullah Sönmez, Sezen Özat

ÖSTE Anatomia alanlarının konumu

SAĞ ÖSTE Karşıyaka Yerleşme Doku Özellikleri

Sasalı Yerleşme Doku Özellikleri

Giriş

Kentsel çevreler ve mimarlık ürünleri sosyal, ekonomik ve politik süreçler ile toplumsal ilişkiler bütününe bağlıdır. Söz konusu süreçlerdeki değişim ve dönüşümler, modalar, eğilimler, gereksinimler tarih boyunca fiziki mekânın dönüştürülmesine neden olmuştur. Konut alanları ve en temel bankıma mekânı olan konutun yer seçimi, büyülüğu, biçim, mimari stil, iç düzenlemesi, teknolojisi bu bağlamda değişim göstermiştir. Bugün kentsel yapılı çevrelerde çok farklı çeşitlerdeki konut alanı oluşumlarını bir arada gözelemek mümkündür. Geleneksel anlayış ve yöntemler ile inşa edilmiş tarihi konut alanları, gayri resmi süreçler ile inşa edilmiş gecekondu alanları, 20.yy başından itibaren oluşan orta ve yüksek yoğunluklardaki imarlı konut alanları, son 20-30 yıllık dönemde kent cephelerine eklenen az katlı ya da yüksek katlı toplu konut alanları ve kent merkezi ile cephelerde inşa edilen rezidans olarak tanımlanan üst gelir gruplarının yaşadığı yüksek katlı yapılar Türkiye'nin metropoliten kentlerinin kentsel peyzajının parçalarıdır.

Türkiye'de konut talebindeki değişimlere ilişkin olarak en çarpıcı değerlendirmeler Öncü tarafından yapılmıştır. Öncü kültürel süreçlere bağlı olarak oluşan "ideal ev" olgusuna işaret ederek, ideal ev'in 20.yy da nasıl bir değişim gösterdiğini açıklamıştır. Enli (1994) ise bu değişim sürecinde öncelikle Osmanlı - Cumhuriyet tarihinde 19. yüzyıldan itibaren oluşan memur ve meslek sahibi kesimler için modern yaşam tarzının, apartman

yasamında semboliestiğini vurgulamıştır. Buna karşın Öncü günümüzde küresel yaşam kültürü ile birlikte tarıhsellisinden arınan yeni "evrensel" bir doğruya- mitolojiye dönük bir ideal ev oluşumuna vurgu yapmaktadır. Özellikle sehrin kaosundan ve sorunlarından kaçma gibi gerekçelerle sunulan ideal ev arbik, bahçe içerisinde konumlanan steril villa yaşamıdır. Bu nedenle geçtiğimiz 20 yıllık dönemde kent cephelerinde az katlı, orta ve düşük yoğunluklu kapalı siteler şeklindeki konut üretiminde arz ve talep artışı olmuştur. Üst gelir grupları tarafından tercih edilen konut alanları kente yakın ancak kentin sorunlarından kaçış için çözüm olarak sunulmuşlardır. Söz konusu yerleşmeler kapalı konut siteleri olarak adlandırılmaktadır.

Akyol, Altun (Ege Mimarlık, 2011/2, sayı 77) kapalı konut sitelerini 1980 sonrasında dünyadaki birçok kentin cephelerinde etrafı sınırlanmış, güvenli bir alanda birlikte yaşam üzerine kurulu bir yaşam tarzı sunan düşük yoğunluklu müstakil aile evlerinden oluşan, kedine yeterli fonksiyonlar içeren yerleşmeler olarak tanımlamaktadır. Bir anlamda Anglo Saxon banliyö yerleşmelerine benzer yerleşmelerin oluşumu gözlemlenmektedir. Munoz (2003) Güney Avrupa kentlerindeki değişimini incelemiştir. Artık ottoyolların kenarlarında Amerikan banliyölerini andıran "rüya mekânları" oluşturulmaktadır. Guimera A.D. (2003) Akdeniz bölgelerindeki yeni kentleşme biçiminin Amerikan banliyösü ile benzerliklerine vurgu yapmaktadır.

Bu çalışmada İzmir kenti örneğinde farklı konut üretim biçimlerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri tartırmak istenmiştir. Farklı tarihsel ve toplumsal süreçler çerçevesinde inşa edilmiş, farklı yoğunluklardaki, farklı mekânsal oluşum özelliklerine sahip, farklı gelir grupları tarafından tercih edilen yerleşim biçimlerinin konut ve konut çevresi kalitesi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle kullanıcı tercihleri, konuttan ve kentsel çevreden memnuniyet, kentsel hizmet sunum kalitesine ilişkin algılar, halkın kentsel sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımı ve düzeyleri değerlendirilmektedir. Böylelikle tasarımcılar açısından konut ve çevre kalitesi memnuniyetinin daha üst seviyelere çıkarılabilmesi ve sahil konut ve kentsel çevrelerin oluşturulması için gerekli olan tasarım araçlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Metodoloji

Çalışma kapsamında farklı konut üretim biçimlerine ilişkin karşılaştırmalar yapabilmek için yakın konumlarda yer alan ancak çok farklı özellikler taşıyan iki yapılmış çevre seçimiştir. Bu çevrelerden birincisi İzmir kenti Karşıyaka ilçesi'nin merkezi

Deltası Sulak Alanı ve Tuzla İşletmesi yer almaktadır. Bu nedenle çevresi doğal sit alanları ve tarım alanları ile çevrili olan Sasalı yerleşmesinde Koruma Amaçlı İmar Planına göre göreceli olarak az katlı ve düşük yoğunluk bir yerleşme biçimi gelişmiş göstermiştir. Sasalı son on-ibes yıllık dönemde kapalı siteler şeklinde gelişme gösteren bir konut bölgesidir. Site içerisinde genellikle ayrık olarak konumlanmış yapılar ile bir yapılaşma düzeni oluşturulmaktadır. Konut ve çevre maliyetleri nedeniyle genellikle Üst ve Üst orta gelir grupları tarafından tercih edilmektedir. Bu çalışma kapsamında araştırma konusu olan yerleşmeler farklı fizikal özelliklere sahiptir ancak ortak yönleri, İzmir kentinin kuzey gelişme aksı üzerinde yer almaları, dolayıyla yakın konumlarda olmalıdır. Karşıyaka merkez 1980 öncesi eğilimler ile inşa edilmiş kentsel yerleşmeleri, Sasalı ise özellikle 1990'lardan sonra yaygınlaşan kapalı site şeklindeki yerleşmeleri temsil etmektedir. Anket uygulaması çerçevesinde "Rastgele Dağılım Yöntemi" uygulanarak, Sasalı'da 26 adet, Karşıyaka'da ise 29 adet, toplamda 54 adet anket görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

"AİDİYET DUYGUSU ZAMAN İÇİNDE OLUŞUR, KİŞİLER YAŞADIKLARI YER İLE ZAMAN İÇİNDE İLİŞKİ KURARLAR, BU DURUM SADECE KONUT İÇİN DEĞİL KONUT ÇEVRESİ İÇİN DE GEÇERLİDİR"

kesimleridir. Bu kesimin seçilmiş olmasının nedeni bölgenin yüksek yoğunluğu bir yerleşim yeri olmasıdır. Karşıyaka merkezinde yer alan konut dokusu 1960'lı yıldan itibaren imarlı olarak gelişme göstermiş coğuluklu 5-8 katlı apartman şeklindeki binalardan oluşmaktadır. Analiz amacıyla seçilen diğer yerleşme Karşıyaka merkezine yarım saatlik 12 km uzaklıktır. İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan Çiğli ilçesi'ne bağlı mahalle statüsünde sahip Sasalı yerleşmesidir. Sasalı yerleşmesinin güneyinde İzmir Doğal Yaşam Parkı, Kuzeyinde İzmir Kuş Cenneti olarak adlandırılan Gediz

Bulgular ve Değerlendirme

Araştırma kapsamında sunulan bulgular çalışma alanında belirlenen 2 farklı bölgedeki kullanıcı profili-bina ilişkisi, bina tasarım, erişilebilirlik, toplu taşım olanakları, sağlık kuruluşlarına erişim, otopark, alt yapı, güvenlik konularının konut kullanıcılının algıları doğrultusunda değerlendirilmesini içermektedir.

Konut Kullanıcıları ve Kullanıcı Bina İlişkisi

Konut ile kullanıcı arasında pek çok bağlantı bulunmaktadır. Konut, kullanıcısının idaresi altındadır. Yaşamın

düzenlendiği mekândır. İnsanların kendilerini güvende hissettikleri ve rutin davranışlarını rahatlıkla gerçekleştirdikleri bir mekândır. Bu ortamın dışında kişilerin dikkatli ve uyum sağlayabilir olmaları gereklidir (Dovey, 1985). Bu nedenle konut ve kullanıcı ilişkisi arasındaki uyum oldukça önemlidir.

Karşıyaka ve Sasalı yerleşmelerinde konut kullanıcıları profili arasında çok büyük farklar bulunmaktadır. Karşıyaka kesiminde konut kullanıcının %38'i, 2 kişilik ailelerden oluşurken, Sasalı yerleşmesinde 4 ve daha fazla kişinin kullandığı konutlar fazladır (%48). Bu durum kullanıcı profilindeki büyük farklılığı yansımaktadır. Karşıyaka'nın bekar, genç aileler ile yaşı nüfus tarafından tercih edildiği, Sasalı'nın ise daha çok iki çocuklu orta yaşı aileler tarafından tercih edildiğini göstermektedir.

Aile büyüğünü profili konutlara da yansımıştır. Karşıyaka'da konut büyükükleri en fazla 120-200 m² arasında değişen gösterirken, Sasalı bölgesinde konut büyükükleri 200-350 m² arasındadır ve her iki kesimde de yaşayanlar konut büyüküklerini yeterli bulmaktadır.

Karşıyaka bölgesinin imar planına uygun olarak gelişim sürecinde apartman türü yapılması

GÖTTÉ Sosal'da Gereklilik İstelerde türdeş yapı öretimi söz konusudur. Aynı nizam, dubleks yapılarının dairesini ile site içerisinde kapalı mekanları oluşturmaktaadır.

SAĞ ALTA Karşıyaka'da coğrafyalı 5 katlı yapılaşma ile oluşturulan apartman dairesi

olmuştur. Özellikle kapalı site şeklinde yerleşmelerde güvenlik, sakinlik, doğal yaşam ile iç içe olma gibi kriterler konuttan memnun olma kriterleri olarak belirtilmektedir. Bu çalışmada her iki tür yerleşmede de konuttan memnuniyetin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak kapalı sitelerdeki memnuniyet kriterleri ile kent merkezinde yer alan konut alanlarında memnuniyet kriterleri farklılaşmaktadır.

Karsiyaka'da yaşayanların %44.8'i yaşadığı yerden memnun oldukları, %10.3'ü ise kararsız oldukları belirtmişlerdir. Sasalı bölgesinde ise konuttan memnuniyet oranı %60 oranındadır. Konuttan memnuniyetin parametreleri Karsiyaka ve Sasalı yerleşmeleri için farklıdır. Karşıyaka'yı tercih edenlerin %44.8'i yerleşmenin canlı sosyal yaşamını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İş yerine yakınlık ise bir başka tercih sebebidir. Sasalı'yı canlı ve

AİDİYET

Aidiyet düşüncesinin ve yer kimliğinin kişilerin yer ve nesnelerle kurduğu sosyal ve kültürel ilişkiler ile oluştuguna işaret edilmektedir. Böylelikle kişiler çevreleri ile bir bağı kurup birlik oluşturabilmektedirler. (Werner and Altman, 1985, s.5) Sadece bu düşüncelerin gelişmesi ile kişiler kendilerini çevrelerine bağlı hissedebilir ve çevreleri ile ilgilenebilirler. Aynı zamanda bu tür düşüneler kişilerin kendi çevrelerinin farkında olmalarına, onu olumlu anlamda değiştirmeye ve dönüştürme konularında çaba göstermelerine yardımcı olur. (Dovey, 1985)

Aidiyet düşüncesi zaman içinde oluşur, kişiler yaşadıkları yer ile zaman içinde ilişki kurarlar, bu durum sadece konut için değil, konut çevresi için de geçerlidir. Ancak kişiler kendilerini yabancı hissettiğinde mekânlarda yaşam mekânına ve konut çevresinin gelişimine katkıda bulunamaz, böyle durumlarda mekânın ona dayattığı normlarda yaşamak durumundadır.

Karsiyaka ve Sasalı yerleşmelerini aidiyet açısından değerlendirdiğimizde çok çarpıcı sonuçlar ile karşılaşılmıştır. Karsiyaka'da yaşayanların %51.7'si kendilerini yaşadıkları yere ait hissettiklerini belirtmişlerdir. Sasalı'da yaşayanların ise %36 gibi bir kısmı yaşadıkları çevreye karşı aidiyet duygusu geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Aidiyet duygusunun gelişmesi için yaşayanların bulundukları çevrede belirli bir zaman geçirmiş olmalar gerekmektedir. Ayrıca konut çevresinin sosyal ortamı ve konut çevresinin sunduğu kentsel ve sosyal hizmetlerin de aidiyet duygusunun geliştirilmesine katkıda bulunduğuunu belirtebiliriz. Bu çerçevede Sasalı gibi yeni oluşan kapalı site şeklindeki yerleşmelerde kentsel çevredek ve sosyal yaşamdan kopuk, sadece belirli sınırlar içerisinde yaşamın sürdürülüyor olması aidiyet konusunda olumsuz yanıtlar alınmasının nedeni olarak açıklanabilir. Dolayısıyla, Sasalı örneğinde kapalı site şeklindeki yerleşmelerde aidiyet hissini olusmasını sağlayacak sosyal ve mekânsal olumlularının gerçekleşmemesi önemli bir gereklisim olarak ortaya çıkmaktadır. "Kapalı ya da korunmuş mekân hâli ortak yaşama ilişkin mekânları, kütüphaneleri,

“FARKLI KONUT ÜRETİM BİÇİMLERİ SOSYAL, EKONOMİK VE POLİTİK SÜREÇLERDEKİ DEĞİŞİMİN BİR ÜRÜNÜDÜR”

gerçekleşmiştir. Bu nedenle Karşıyaka bölgesinde apartman yaşamı coğunlukta iken, Sasalı yerleşmesi genelinde site içerisinde yer alan müstakil konutlar hakimdir.

Her iki yerleşmenin de konut kullanıcıları profili, aile büyüğlüğü, bina büyülüğu ve türü incelendiğinde iki yerleşme arasında önemli ayırmalar tespit edilmiştir. Bu ayırmalar günümüzde inşa edilen kentsel mekânlann toplumsal aynşma ile sonuçlandığının bir göstergesidir. Sasalı'daki kapalı site şeklindeki yerleşmelerdeki kullanıcı profili oldukça homojen bir çekirdek aile profili gösterirken, Karsiyaka'da daha heterojen bir yapı izlenmektedir. Bu durum her iki kesimde de konut üretiminde büyülüklük ve tür açısından çeşitlilikmenin sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Konuttan Memnuniyet

Küresel ve yerel eğilimler Öncü'nün de (2005, s.85-103) belirttiği üzere konuttan memnuniyet konusunda yeni parametrelerin benimsenmesine neden

sosyal bir yaşam ortamına sahip olarak değerlendirenlerin oranı ise sadece %32'dir.

Sasalı'yı tercih edenlerin ise %76'sı yerleşmeyi sessiz ve sakin bulduklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla, Sasalı'nın sakin yaşamı ve doğal ortamı önemli bir tercih sebebidir. Ancak, Karşıyaka kesimini sessiz ve sakin bulanların oran da oldukça yüksektir. Böylece sessiz ve sakin olarak değerlendirenlerin oranı %55'dir. Bu, kentin merkezi kesimleri için oldukça yüksek bir orandır. İş yerine yakınlık Sasalı yerleşmesi içinde önemli bir tercih sebebidir.

Karsiyaka ve Sasalı yerleşmeleri genel olarak konut ve konut çevresi memnuniyeti açısından olumlu sonuçlar vermektedir. Her iki bölgede de oturanlar zorunluluk nedeniyle değil, kendi istekleri ile bu kesimlerde yaşadıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla, kapalı site şeklindeki yerleşmelerde sessiz ve sakin yaşam konut çevreleri yaratmanın yanı sıra canlı sosyal yaşam ortamlarını yaratmanın da oldukça önemli bir parametre olduğu ortaya çıkmaktadır.

sokakları, kafeleri, meydanları, okulları, toplu taşıma ve binaların paylaşımı yoluyla toplumun bir parçası olmayı sağlamak zorundadır" (Blakley, 2011, s.17)

Kentsel Hizmet Sunumuna İlişkinAlgılar

Farklı konut çevreleri hizmet sunumlarına erişim açısından farklı yaşam biçimlerini gerekli kılmaktadır. Örneğin, banliyö tarzı yaşam biçimini özel otomobil ile erişimi zorunu kılarken, kent merkezinde toplu taşım seçenekleri daha fazla tercih edilebilmektedir. Dolayısıyla, burada yapılacak olan karşılaştırma ile farklı konut sunum biçimlerinin yaşamsal hizmetlere erişimimiz üzerinde etkileri irdelenmiş olacaktır.

Erişilebilirlik

Yaşanılan yerin toplu taşım sistemleri tarafından erişilebilir olması önemli bir yaşam kalitesi belirleyicisidir. Bu kapsamında iki farklı yerleşme örneği üzerinde okul, sağlık kuruluşları erişim ve toplu taşım olanakları değerlendirilmiştir.

Sasalı'da yaşayan ailelerin çocukların okula erişimlerini coğulukla özel araç ile sağlanırken, Karşıyaka merkez kesimlerinde okul servisi ve toplu taşıma araçları ile ulaşım sağlanmaktadır. Sasalı kentin ceperinde yer almamasına karşın sağlık kuruluşlarının erişim açısından avantajıdır. Özel araç ile 5-10 dakikalık mesafede bir özel hastane ve çok sayıda sağlık tesisi bulunmaktadır. Bu nedenle Sasalı'da yaşayanlar coğulukla özel araçlarıyla sağlık tesislerine erişimlerini sağlamaktır, buna karşın Karşıyaka merkez kesimlerinde ise yakın çevredeki poliklinik şeklindeki sağlık kuruluşlarına coğulukla 5-10 dakikalık yürüyüş mesafesi ile erişim sağlanmaktadır.

Sasalı'da yaşayanlar açısından toplu taşıma araçlarının erişilebilirlik açısından yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Karşıyaka'da ise yeterli olduğu düşünülmektedir. İş yeri-konut erişimi her iki yerleşmede de coğulukla özel araçlar ile sağlanırken, özel araç kullanma oranı Sasalı'da daha fazladır. Özel otomobil kullanımına ilişkin bir başka göstergesi ise özel araç sayısıdır. Karşıyaka'da haneye düşen araç sayısı %69 oranı ile 1'dir. Sasalı'da hane başına

düşen araç sayısı %80 oranıyla 2'dir. Nüfus yoğunluğunun oldukça yüksek olduğu Karşıyaka'da otopark sıkıntısı yaşanırken, düşük yoğunluğu az katlı bir yerleşme olan Sasalı'da otopark sorunu yaşamamaktadır.

"Avrupa Birliği politika ve programları, yaşam kalitesi ve ulaşım ilişkisini özellikle sürdürülebilirlik ve sosyal bütünlüğe açısından ele almaktadır. Ulaşım politikalarının oluşturulmasında doğal kaynakların ve enerji kaynaklarının sürdürülebilirliği ve çevre kirliliğinin önlenmesi başlıca belirleyicileri olmaktadır. Diğer yandan, ulaşımın günlük yaşam içerisindeki etkinliğinin sağlanması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve bireylerin mutluluğu açısından da önem taşımaktadır. Ev-işyeri seyahatlerinde etkin ulaşım altyapısının varlığı, gerek çalışanların verimliliğinin artırılmasında gerekeceğe iş ve özel hayat dengesinin kurulmasına etkili olmaktadır" (Dölger Türkoglu, vd., 2008). Dolayısıyla, Sasalı örneğinde de görüldüğü üzere özel otomobile bağımlı konut çevrelerinin oluşturulması bireysel maliyetler dışında, sürdürülebilirlik ve sosyal bütünlüğe aykırılık taşıdığı için de eleştirilmektedir. Örneğimde de görüldüğü üzere Sasalı'da yaşayanlar da toplu taşım sistemlerindeki sorunlara işaret etmişlerdir. Bu bağlamda, Karşıyaka örneğinde olduğu üzere yoğun kentsel yerleşmelerin ve konut çevrelerinin, erişilebilirlik

acısından daha olumlu yaşam kalitesi özellikleri sundukları görülmektedir. Bu nedenle kapalı site bicimdeki konut alanları gelişmelerin erişilebilirlik sorularına, dolayısıyla sürdürülebilirlik konularında çözümler üretmesi beklenmektedir.

Alt Yapı Sorunları

Alt yapıya erişim ve sunumlar açısından genelikle Karşıyaka yerleşmesinin daha fazla avantaja sahip olduğu görülmektedir. Aslında her iki bölge de merkeze bağlı elektrik kullanmaktadır, her iki kesimde de atık sistemi olarak genel kanalizasyon sistemi kullanılmaktadır. Su kullanımı için şehir suyu kullanılmaktır, bahçe sulamaları için artezyen suyu kullanılmaktadır. Aydınlatma konusuna ilişkin olarak Karşıyaka'da yaşayanlar aydınlatma sorununu kısmen yaşadıklarını belirtirken, Sasalı'da yaşayanlar aydınlatma sorunu olduğu görüşünde katılmışlardır. Yolların bakımına ilişkin olarak da farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Sasalı'da yaşayanlar yolların bakımsız olduğunu, buna karşın Karşıyaka'da yaşayanlar yolların kısmen bakımını olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Yaygın ve düşük yoğunluklu konut çevreleri, yerel yönetimlerin hizmet sunumlarından sorun oluşturabilmektedir. Bu açıdan Sasalı yerleşmesinde yaşayanlar doğal olarak, bazı hizmetleri kent merkezinde yaşayan kesimlerle aynı oranda almadıklarını ifade etmişlerdir.

Güvenlik

Kapalı konut sitelerindeki önemli söylemlerinden birisi de daha güvenli yaşam ortamları sunulduğunu iddia etmesidir. Yeni yaşam çevreleri tüm aile kesimleri için güvenli ortamlar sunacaktır. Çünkü Blakeley (2011)'inde belirttiği üzere kuşatılmış bölgelerde açık alan kullanımını ancak kendi sahipleriyle ya da onların konuklarıyla sınırlandırılmış kulüp özellikleri ile mümkün olabilmektedir. Sasalı örneğinde de görüldüğü üzere

Konut ve kullanıcı ilişkisi arasındaki uyum ile ilgili olarak Karşıyaka ve Sasalı yerleşmelerinde konut kullanıcının profili arasında çok büyük farklar bulunduğu tespit edilmiştir. Sasalı'daki kapalı site şeklindeki yerleşmelerdeki kullanıcı profili oldukça homojen bir çekirdek aile profili gösterirken, Karşıyaka'da daha heterojen bir yapı izlenmektedir. Bu durum yeni kireçel ve yerel eğitimler sonucunda gelişen konut üretim biçimlerinin toplumsal ayrışmayı kesinleştirdiği sonucunu bu

bütünleşmeye aykırılık taşıdığı için de eleştirilmektedir. Bu nedenle yeni konut üretim biçimlerinin erişilebilirlik sorunlarına, dolayısıyla sürdürülebilirlik konularında çözümler üretmesi beklenmektedir.

Yayın ve düşük yoğunluklu konut çevreleri, her zaman yerel yönetimlerin hizmet sunumları açısından sorunlara neden olmuştur. Bu açıdan Sasalı yerleşmesinde yaşayınlar doğal olarak, bazi hizmetleri kent merkezinde yaşayan kesimlerle ile aynı oranda almadıklarını ifade etmişlerdir. Güvenlik açısından siteler dışında benzer endişeler kent içinde de taşınmaktadır. Dolayısıyla, kapalı sitelerin güvenliği olduğunu iddia etmek, güvenliğin sağlandığı garantisini vermemektedir. Güvenlik tüm konut çevreleri için çözümlemesi gereken bir sorun alanıdır. □

“YAPILAN ANALİZLERDE TASARIMCILAR AÇISINDAN KONUT VE ÇEVRE KALİTESİ MEMNUNİYETİNİN DAHA ÜST SEVİYELERE ÇIKARILMASI GEREKLİLİKLERİ TARTIŞILMIŞTIR”

güvenlikli yaşam sadece kapalı siteler içerisinde gerçekleşmektektir. Kapalı site içerisinde güvenlik görevlileri tarafından korunan sitelerde aileler çocukların güvende olduğunu düşünmektedir. Karşıyaka'da ise aileler çocukların güvenli ortamlarda olmadıklarını düşünmektedir. Çocukların güvenliğine ilişkin olarak iki farklı bölgede farklı düşünceler oluşmuştur. Buna karşın sokakların gece kullanımında iki bölgede yaşayanlarla güvenlik sorunu olabileceğine, gündüz ise böyle bir sorunun yaşanmayacağına işaret etmişlerdir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yukarıda tartışıldığı üzere farklı konut üretim biçimleri sosyal, ekonomik ve politik süreçlerdeki değişimini bir Grünlüktür. Bu çalışmada yakın konumlarda bulunan iki yerleşmeye, Karşıyaka Merkezi kesimleri ile Karşıyaka'nın ceperinde yer alan Sasalı'ya ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Analizler ile farklı konut üretim biçimlerinin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri tartışmak istenmiştir. Böylelikle, tasarımcılar açısından konut ve çevre kalitesi memnuniyetinin daha üst seviyelere çıkarılabilmesi için gerekli tasarım gereklilikleri tartışılmıştır.

nedenle konut üretiminde büyülük, tür ve yapım sistemleri açısından çeşitlilikin sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Konuttan memnuniyet durumu iki tür yerleşme için de olumlu sonuçlar vermiştir. Ancak parametreler farklıdır. Kapalı sitelerdeki memnuniyet parametresi sessiz ve sakin ortam iken, Karşıyaka'da canlı sosyal yaşam memnuniyet göstergesidir. Dolayısıyla, kapalı site şeklinde yerleşmelerde canlı sosyal yaşam ortamlarını yaratmanın da oldukça önemli bir kriter olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yere ilişkin olarak aidiyet düşüncisinin geliştirilmesi konusunda ise yeni oluşan kapalı site şeklindeki yerleşmelerde kentsel çevreden ve sosyal yaşamdan kopuk, sadece belirli sınırlar içerisinde yaşamın sürdürülmesi olması aidiyet konusunda olumsuz yanıt alınmasının nedeni olarak açıklanabilir. Dolayısıyla, kapalı sitelerde aidiyet hissini olmasını sağlayacak sosyal ve mekânsal oluşumlarının gerçekleşmemesi önemli bir eleştiridir.

Farklı mimari sunum biçimlerinin yaşamsal hizmetlere erişimiz üzerindeki etkileri konusunda ise özel otomobile bağımlı konut çevrelerinin oluşturulması bireysel maliyetler dışında, sürdürülebilirlik ve sosyal

Abdullah Sönmez, Yrd.Doç.Dr. DEÜ, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Səzen Cəfər, Mimar, DEÜ, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

KAYNAKLAR

- Akyl Altun, D. (2010) Kapalı Yerleşmeler ve İzmir, Ege Mimarlık, 2010/2, sayı 77
- Balakot, E. (2011) Mimarlık, (2011) Yükselmekte Olan Küresel Ortak Sınıf: Dünyanın Yeni Barıştı Mekânları: Aşırı ve Eşitlik, Ege Mimarlık, 2011/2, sayı 77
- Dovey, K. (1985), Home and Homelessness, Home Environments, ed. I. Ilman, C.M. Werner, Plenum Press, New York
- Döger Koaklılu, Handan, Bölen, Pulin, Baran, Pervin Karaç, Maresin, Robert W., 2008, ITU Dergisi/a, cilt:7, sayı:2, s:103-13, ITU yayın
- Erki, Zeynep, (1994) 10 Years of Transformation in Istanbul's Residential Neighborhoods:
- Güneris, A.D. (2003) Population deconcentration and social restructuring in Barcelona, a European Mediterranean city, Cities, Volume 20, Issue 6, December 2003, Pages 387-394
- Kılıçkılıç, L. Berköz, L. (2006) Konut ve Çevresel Kalite Memnuniyeti: Yükselen Faktörler, İstbergisi ve mermak, planlama, tasarım, Cilt:5, Sayı:2, Kasım, 165-178
- Muroz, F. (2003) Lock living: Urban Sprawl in Mediterranean Cities, Cities, Volume 20, Issue 6, December 2003, Pages 387-398
- Onur, Ayşe, (2005) "İdealizdeki Ev" Mitoğlu: Kültürel Sevinç: Aspirasyonlu Ulaşım, In: Mekan, Kültür, İhale - Kentsel Dönüşümde Yeni Kriterler, ed. Onur, A., Wyllyard, P., İstanbul yayını, İstanbul, s:85-103
- Werner, C. M., Altnan, D. Okey, "Temporal Aspects of Home", Home Environments, ed. I. Ilman, C.M. Werner, s.5, Plenum Press, New York

Kentsel Isınmaya Çözüm Olarak 'Serin Çatılar' ve 'Serin Malzemeler'

SERİN ÇATI VE SERİN MALZEME KULLANIMININ KENTSEL ISINMA, BİNA ENERJİ DENGESİ VE İSİL KONFOR ÜZERİNDE ÖNEMLİ ETKİLERİ BULUNMaktadır

Çelen Ayşe Çelik

Giçtiğimizde kentleşmenin artması ile birlikte kuvvetli bir şekilde hissedilen, basitçe kent ve kırsal alanındaki hava sıcaklığı farkı olarak tanımlanabilecek 'Kentsel Isınma Etkisi' kentinin ısı konforunu düşürmeye, özellikle yaz aylarında soğutma harcamalarını artırmaktadır. Bu sıcaklık farkı, kent içinde çeşitli etkiler sebebi ile bazı bölgelerde yoğunlaşmış 'Kentsel İşi Adaları'nı oluşturmaktadır. Kent içinde çeşitli ısı kaynaklarının varlığı (yazın ıklımlendirme cihazlarının dış ünitelerinden çıkan sıcak hava gibi), ve isınmaya neden olan gazların araçlardan salınımından, kent geometrisinin (sokak derinlikleri ve yönelimi gibi) hâkim ve yerel rüzgârları içine alınamayacak şekilde olması, sokaklarda bina cepheinin sokak derinliği sebebiyle günesten gelen ışığı gökyüzüne geri yansıtamaları, binalarda, yollarda tüm dış mekânları kullanlan malzemelerin günesten gelen enerjiyi depolayan özellikler olmalar ve ortam sıcaklığı düşüğünde ısı yaymalar gibi etkenler kentsel ısı adalarının oluşumundaki başlıca rolü oynarlar (Çelik, 2011).

Özellikle sıcak iklimlerde kentsel isınma ile mücadele yöntemlerinden biri de 'serin malzemeler' kullanarak 'serin çatılar' oluşturmaktr. Kentte, çatılar bina cephelarından önce en çok güneş ışısına maruz kalan bölgelerdir. Son yıllarda güneş ışını yansıtıcılığı artıran çatılar ya da çatı bahçeleri oluşturmak ve bu sayede gün boyu bina kütüllerinde fazla ısı depolanmasını engellemek üzerine birçok çalışma

yapılmaktadır. Bu çalışmalar, malzeme özellikleriyle ilgili piyasa araştırması, 'serin malzemeler' in sınıflandırılması, seçici bina kabuğu oluşturma üzerine bilimsel çalışmalar şeklinde özetlenebilir.

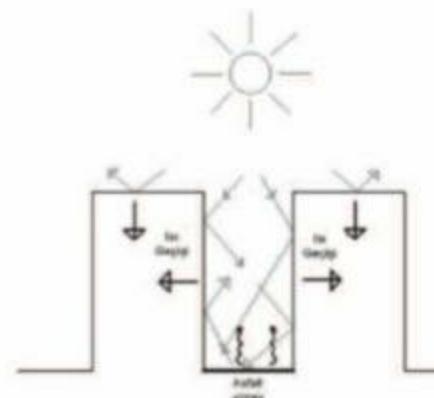
Yazının amacı, serin çatılar ve malzemeler üzerine yapılan çalışmaları özetlemek ve önemini vurgulamak, ülkemizde de benzer çalışmaların yapılabilmesi için ön araştırma yapmaktadır. Yazı kapsamında Avrupa Birliği kaynaklı yakın tarihte tamamlanacak olan Serin Çatılar (Cool Roofs) projesi ve yeni geliştirilen serin malzemeler incelenmiştir (www.coolroofs-eu.eu).

Tanımlar

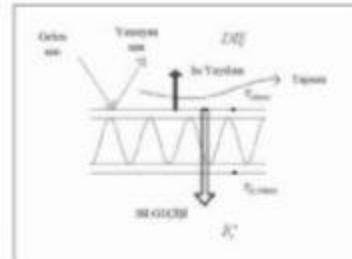
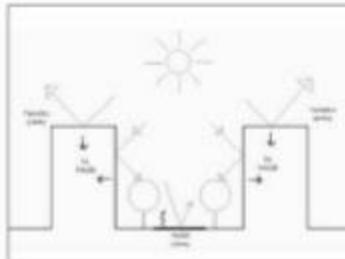
Serin çatı, binadan güneş ışınlarını uzak tutmaya yarayan özel bir çatıdır. Soğutma yüklerini azaltır, soğutulmayan binalarda ısı konfor koşullarını iyileştirir. Ayrıca kentsel ısı adası etkisi ile savaşmak için iyi bir yöntemdir. Bu tür çatılarda serin malzemeler kullanılır (Koloktroni and Warren, 2011).

Sokak derinliği oranı, sokağın iki tarafındaki binaların ortalama yüksekliğinin (Y) sokağın ortalama genişliğine (G) oranıdır (Y/G). Bu oran arttıkça derinlik artıyor demektir. Derin sokaklarda yan yüzeylerin (cephe) oran olarak birbirine yakın olması, güneş ışınlarının gökyüzüne geri yansımayıp en kesit boyunca tüm yüzeyleri ısıtmasına sebep olur (Oke, 1988; Santamouris, 1999) (Resim 1).

Sokak derinliği oranının düşük olması ve ağaçlandırma, yansıtıcılığı artırılmış serin çatı kaplama malzemesi

Sokak derinliği oranı (Y/G) yüksek bir sokakın en kesiti (Resim D)

ile birlikte en kesit boyunca daha az ısı depolanmasını sağlar. İç mekânlarda da az ısınırken dış mekânlarda konforlu bir hale gelebilir. Bitkiler hem güneş enerjisini kullanırlar hem de yayalar, araçlar ve bina cepheleri üzerine gölge verirler (Santamouris, 2001) (Resim 2).

Bununla beraber kentsel ısınma soğuk iklim bölgelerinde veya ılıman iklim bölgelerinin kış koşullarında ısı konforu artırarak ve ısınma giderlerini azaltarak istenilen bir özelliğe dönüştürülür.

Serin malzemeler ekonomik ve çevre dostu olarak tanımlanmaktadır. Bunun nedeni, yüzey ve havası sıcaklığını düşürerek kent mikro-iklimini iyileştiren pasif adımlendirme araçları olmalıdır. Bunu aşağıdaki özellikleri sayesinde sağlarlar:

- Yüksek güneş ışını yansıtıcılığı (SR): 0-1 veya %0-100 arasında derecelendirilir.
- Yüksek kızılıtesi yayılma (Ie): Bir yüzeyin soğurulan ısıyı yayılma (emittance) yolu ile ortama bırakması özelliğidir, 0 ile 1 arasında derecelendirilir.

Bu iki özellik, daha düşük yüzey sıcaklığı sağlarlar dolayısıyla serin malzeme ile kaplanan yüzeyin arkasındaki iç mekan daha az ısınır ve bina çevresindeki ortama daha az ısı geçisi olur (Resim 3) (Santamouris, 2011).

İşin hem parçacık hem de dalga olarak hareket edebilme özelliği, dolayısıyla bir dalga boyu vardır. Tasarımcılar ılıklendiren üç dalga boyu aralığı bulunmaktadır: görünür, yakın ve uzak kızılıtesi aralıkları. (Görünür aralık 0,4 ile 0,7 mikron dalga boyu), yakın kızılıtesi (NIR) insan gözü ile görülemez (0,7 ile 4,0 mikron, uzak kızılıtesi 8,0 ile 50 mikron dalga boyu). Bina kütlesi tarafından emilen ışma daha sonra ısına dönüşür ve tekrar uzak kızılıtesi aralıktaki ortama salınır ve ortam sıcaklığını artırır (Moore, 1985).

Güneş ışınlarının yansımaya yakın bir bölümü yakın kızılıtesi spektrumdadır. Standart açık renk boyalı yüzeyler görünür ve yakın kızılıtesi ışınları iyi yansıtır bu nedenle koyu renkli yüzeyler bunları az yansıtır. Yansıtıcılığı fazla olan renklere soğuk renkler denir (Levinson, 2009).

Güneş yansıtıcılığı indeksi, %0 ile %100 arasında bir değer olarak belirlenir (SRI):

$$SRI = \frac{(T_{referans} - T_{soğuk})}{(T_{referans} + T_{soğuk})} * 100$$

T_{siyah} = referans siyah yüzeyin ıısı

T_{beyaz} = referans beyaz yüzeyin ıısı

$T_{yüzey}$ = yüzey ıısı

(Koloktroni ve Warren, 2011).

Aşağıdaki tabloda (Tablo 1) farklı yapı malzemelerinin referans beyaz ve siyah örnekleri ile beraber SR, Ie ve SRI değerleri gösterilmektedir.

Beyaz renkli malzemelerin SRI değerleri oldukça yüksektir (beyaz kapılama, beyaz kıl kiremit, beyaz membran, beyaz boyalı metal çatı vb.). Ayrıca serin koyu renkli malzemelerin de normal koyu renkli malzemelerde göre SRI lan daha yüksektir (serin koyu renkli kaplamalar, serin renkli asfalt singiller vb.). Metal malzemelerin le

değerleri göreli olarak düşüktür bünylemelerinde fazla ısı depolamazlar (Alüminyum metal çatı, boyasız metal çatı). Renk koyu olsa bile serin renk teknolojisi malzemenin SR ve SRI değerini artırmaktadır. Süperhiz bu renklerin serin versiyonları binaların enerji etkinliğini ön planda tutan tasarımcılar için esneklik sağlamaktadır. Bu malzemeler ve türevleri, yansımı ile gözü rahatsız etmeyecek şekilde eğimli çatılarda ve hatta cepheleerde kullanılabilirler.

Kent ölçünginde çatı yansıtıcılığının artmasının çeşitli sonuçları olabilir: Güneş ışınları bina kütüpleri tarafından soğutulmadan atmosfere getirilirler. Böylelikle bina kabuğu içinde daha az ısı geçisi olur. Binalar daha az ısı depolayacakları için aksam saatlerinde çevre ısısı döşeğünde daha az ısı yayarlar. Bu sayede özellikle yaz aylarında kentli ısıl konforunu düşüren bu etki bir miktar azaltılabilir.

Yaz aylarında ısınmayı engellemenin bir başka yolu da çatı bahçeleri oluşturmaktr. Bitkilerle kaplı çatılar, toprak sayesinde bina yalıtmadan başka ilave yalıtmışlardır. Ayrıca buharlaşma ile de çatı serinleştirler. Bitki yaprakları çatıya gölgeleme yapar ve bitkiler güneş ışınlarının bir bölümünü fotosentez için kullanır. Ancak serin çatı ve çatı bahçesi teknolojisi strüktürel gereklilikler, başlangıç ve uzun vadeli yatırım ve bakım giderleri ve toplam bina enerji giderleri açısından farklıdır. Bu iki yöntemi enerji etkinliği açısından karşılaştırın çalışmalar da mevcuttur (Zinzi ve Fasano, 2010). Ayrıca çatının düzeli sularla sularmadığı, içinde bulunduğu ılıklı yapıyı bitkilerin yaprak genetikleri (gölgeleme) gibi pek çok faktör çatı bahçelerinin ısı performansını etkilemektedir. Bu nedenlerden ötürü yazda çatı bahçeleri serin çatılardan ayrı tutulmuştur.

Serin Çatılar ve Serin Malzemelerin Faydalari

- Bina içi ısıl konforunu iyileştirirler: Bina eğer mekanik veya doğal olarak havalandırılmıyorsa, serin çatılar binanın serin kalmasına önemli rol oynar. Serin çatıların kullanımını çeşitli araştırmalara göre tek başma 1-3°C lik iç hava sıcaklığı farkı yaratmaktadır (Synnefa et al., 2007).

• Soğutma enerjisi harcamalarını azaltırlar: Çeşitli çalışmalarında soğutma enerjisi giderlerinde yıllık %10 ile %40 arasında azalma olabileceği hesaplanmıştır. Aradaki fark iklim, bina konumu gibi değişkenler nedeniyle ortaya çıkmıştır (Koloktroni ve Warren, 2011).

• Üç nokta enerji sarfyatını ve buna bağlı harcamaları azaltırlar: Üç noktadaki enerji harcamaları yapılan çalışmalara göre %3 ile %35 arasında azalmıştır. Bu özellik ticari ve endüstriyel yapılarda ekonomik kazanç sağlar. Fakat koşin yüksek yansıtıcılık ısınma enerjisi harcamalarını bir miktar artırır. Sıcak iklimlerde yine de bahsedilen artı soğutma giderlerinden azdır (Koloktroni ve Warren, 2011).

• Çatının kullanım ömrünü uzatırlar: Çatı yüzey sıcaklığının serin malzemeler ile düşürülmeli, çatı malzemelerinin yüksek sıcaklık altında kimyasal yapılarının bozulmasını engeller. Yüksek yüzey sıcaklığı, aynı zamanda genleşip büzülmeye neden olduğu için malzemeyi yorar (Berdahl et al., 2008; Levinson et al., 2005).

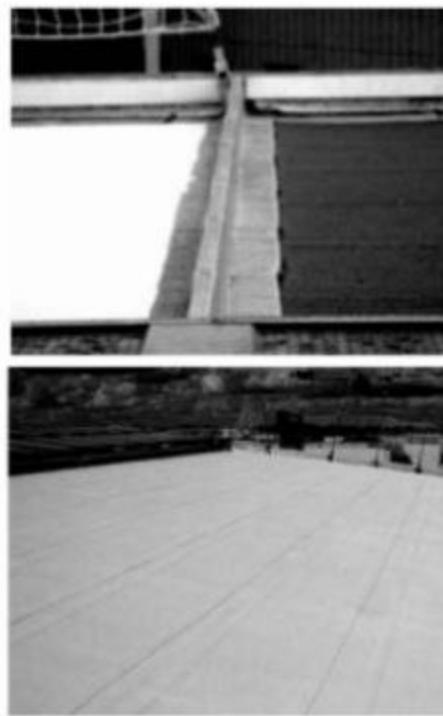
• Kentsel ısınma ile mücadele etmeye yardım ederler: Çeşitli

Beyaz Kaplamalar ve Beyaz Renkli Malzemeler

Beyaz renk kesinlikle güneş ısınımını yansıtıcılığı en fazla olmalıdır. Beyaz akıllık boyası standart bir kaplama şeklidir. Genellikle görünür aralıktaki yansıtıcılığı yakın kızılıotesi aralıktaki yansıtıcılığından her zaman fazladır. Beyaz kaplamaların yansıtıcılığı %80 ile %90 arasında (Resim 4 ve 5).

Beyaz renkli çeşitli malzemelerin yansıtıcılık özellikleri içlerindeki pigmentlere göre değişir. Farklılıklar pigment boyutunun optimizasyonu, üzerine uygulandıkları malzemenin özellikleri ve kaplamaların kalınlığı ile ilişkilidir. Bu tür kaplamaların genellikle ısıl salınımları (*i.e.*) değerleri 0.8'in üzerinde (Koloktroni ve Warren, 2011).

Bir çalışmada (Xu et al., 2011), Hyderabad (Hindistan) şehir merkezinde mevcut siyah renkli çatıların beyaza dönüştürülmesi ile yıllık 20-22 kWh/m² kadar enerji tasarrufu olabileceği hesaplanmıştır. Bu yıllık %14 ile %26 lik enerji tasarrufuna denk gelmektedir. Aynı çalışmada, kaplanmamış beton çatıları beyaz renkli malzeme ile kaplanmasıyla da

EN SOL DÖRTÜ Sıcak derinliği oranının (%70) dışındaki olası bir söyleyişin例. Asfalt yüzey (çift kaplamalar) ekranı sivri, uzunluğunu koruyarak eğilme eğilimindedir (Resim 2).

SOL ÖTEYE Çatı yüzeyinin gün içindeki değişimleri (Kaynak: Santamouris, 2010) (Resim 3).

ÜSTTE Fransa'da mevsut bir çatı yüzeyinin beyaz renk ile boyanmasa örneği (Kaynak: Bozornet and Doya, 2010) (Resim 4 ve 5).

ALTTA Beyaz renkli metalik çatı uygulaması (Kaynak: www.mvtcon.com) (Resim 6).

“SERİN ÇATILARIN KULLANIMININ BİNA İÇİNDE 1-3°C LİK SICAKLIK DÜŞÜŞÜNÜ SAĞLADIĞI BELİRLENMİŞTİR”

arastırmalar serin malzeme kullanımının kentsel sıcaklık düşüşü sağladığını ortaya koymaktadır (Santamouris, 2011).

• Hava kirliliğini azaltırlar: Enerji santrallerinde ortaya çıkan ve ısınmaya neden olan gazların salınımlını azaltır (CO_2 , NO_x ve $\text{PM}10$ maddeleri gibi). Bazı simülasyon çalışmaları aracılığı ile ABD'nin Los Angeles şehrinde bahsedilen gazların salınımlının azalması ile 1,5°C ile 2°C arasında kentsel ortalama sıcaklıkta düşüş olabileceği hesaplanmıştır (Taha et al. 1997).

Serin Çatı Malzemeleri

Birçok çalışmada piyasada bulunan malzemeler ve performansları türlerine göre incelenmiş aşağıdaki başlıklara göre gruplanmıştır:

yıllık 13-14 kWh/m² enerji tasarrufu sağlandığı ve bunun %10 ile %19 luk enerji kullanımı azalması temsil ettiği saptanmıştır. Ayrıca beton çatıları beyaza boyamak suretiyle salınınının yıllık 11-12 kg CO₂/m² azalabileceği tespit edilmiştir (Xu et al., 2011).

Alüminyum Pigmentli Serin Kaplamalar

Alüminyum pigmentler serin çatı performansını artırabilir. Siyah asfalt malzemenin alüminyum pigmentli halinin güneş ısınım yansıtıcılığı %50 olarak ölçülmüştür. Yansıtıcılık oranındaki bir başka etken de güneşe maruz kalan pigment miktarıdır.

Bu malzemenin yansıtıcılığı alüminyumun özelliğini olarak yakın kızılıotesi (NIR) aralığında artar (Resim 6). Metalik malzemelerin le değerleri

düşüktür. Ayrıca metal malzemelerde yansıtıcılık (SR) ve le arasında ters orantı vardır: SR ne kadar artarsa le o kadar azalır. Dolayısıyla alüminyum pigmentler ne kadar fazla ise SR o kadar fazladır ve le azdır. Bu tür malzemeler beyaz kaplamalara göre yıpranmaya karşı daha dayanıklıdır (Koloktroni ve Warren, 2011).

Serin Renkli Malzemeler

Beyaz renkli malzemelerin her ne kadar yansıtıcılıkları yüksek olsa da eğimi çatılara veya cephelelere uygulandıklarında ınsan gözünü rahatsız edecek kadar parlak olurlar. Bu gibi durumlarda iki seçenek mümkündür:

- Açık renkli malzemeler örneğin yansıtıcı kiremitler, metal çatılar, açık renkli mermer ve mozaikler, beyaz agregali konvansiyonel asfalt kullanmak.
- Piyasada bulunan (Avrupa) mimarlara tasarım esnekliği sağlayan serin renkli malzemeler kullanmak. Bu tür malzemeler beyaz renkli malzemeler kadar yüksek SR değerlerine sahip değildir fakat yansıtıcılıkları %50 oranına ulaşabilir.

Serin renkli malzemelerin en önemli özelliği rengi bağlı olarak görünür aralıkta orta ve yüksek emiciliğe sahip olmalarıdır (solar absorption).

Malzemenin bu davranışını doğru pigmentleri seçmek ile ilgilidir. Serin renkli malzeme üretmek için:

- Inorganik renklendiriciler kullanılmaktadır. Bunlar genellikle mimaride de kullanılan titanyum dioksit, beyaz ve siyah demir oksit gibi seçici organikler.
- Spektral olarak seçici inorganik malzemeler kullanmak örneğin krom ve demirin karışık oksitleri olan seçici siyah malzemeler kullanılmaktadır (Koloktroni ve Warren, 2011).

Serin Membranlar

Beyaz renkli membran malzemelerin %7 ile %85 yansıtıcılıkları vardır ve kaplanmış olaları da mevcuttur (Resim 7 ve Resim 8). Bir Fransız firmasının ürettiği beyaz membran çatı kaplaması ve membran ile birlikte uygulanan ftoyoita paneller.

Asfalt Şingiller

Asfalt şingilleri da serin malzeme olabilir. Kaplanmış kaya granülleri asfalta yedirilerek elde edilirler. Beyaz granülö şingillerin %20 ile %30 arasında yansıtıcılıkları mevcuttur. Beyaz dışında rengi sahip olup yansıtıcı granüller içeren şingiller da serin malzemeler listesinde yerlerini almışlardır (Resim 9, 10 ve 11).

Termodinamik Malzemeler

Termodinamik malzemeler optik özelliklerini iklimsel ya da elektriksel etkiler ile değiştirebilirler (örneğin güneş ışınları ve sıcaklık). Bu tür malzemelerden oluşmuş bina kabuğu enerji ihtiyaçlarına göre davranışını değiştirebilir. Kışın güneş ışınlarını kabul eder, yazın güneş ışınlarını yansıtarak binanın gereğinden fazla ısınmasını engeller.

Termodinamik malzemeler kategorisindeki termokromik malzemeler, çevrelerine renk değiştirerek cevap verirler. İsi arttıkça koyu tonlardan açık tonlara geçerler. İsi

azaldıkça bu işlemin tam tersi olur. Ton değişimi pigmentlerin moleküler yapısı sayesinde meydana gelir. Bahsedilen teknoloji organik 'leuco-dye' malzemelere dayanır. Bu malzemeler mikro-kapsüller içinde hapsedilen renk oluşturucusu, renk geliştiricisi (genellikle renk değişimine neden olan zayıf bir asit) ve çözücü (solvent) içerirler. Buna rağmen bu malzemelerin renk dönüşüm miktarları sınırlıdır. Dahası organik malzemeler uzun süreli dış koşullar altında yıpranabilirler. Bu tür malzemelerin geliştirilmesi uzun araştırmalar sonucu olabilmektedir. Örneğin elektrokromik cam üzerinde yoğun araştırmalar mevcuttur (Koloktroni ve Warren, 2011).

Hal değiştiren malzemeler

HDM'ler, kimyasal özellikleri sayesinde ısı depolarlar ve ortama tekrar ısı salarlar. Gün içinde sıcaklık arttıkça erime noktası gelen malzeme hal değiştirir ve kabdan sıvı hale dönüsür. Ortam sıcaklığı düştüğünde tekrar hal değiştirek kab olur. Böylece bu tür malzemeler gün içerisinde enerji bünyesinde depolarlar ve soğutma giderleri üzerinde azaltıcı etki yaparlar (Santamouris, 2011). Bir çok araştırmacı tarafından HDM'lerin binalara entegrasyonu üzerinde çalışılmıştır (Tyagi and Buddhi, 2007; Zhang et al., 2007).

Bahsedilen malzeme türlerine ek olarak yeri nano-malzemeler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca termo-elektrik malzemeler geliştirilmektedir. Amacı yüzey sıcaklığını kontrol altında tutmak, farklı koşullara göre değişimini sağlamaktr (Santamouris, 2010).

Serin Malzemelerin Dayanımları

Açık renkli çatılar birkaç sene içerisinde yansıtıcılıklarını hava koşulları, tozlanma-kırılma sebebiyle %20 oranında kaybederler. Yansıtıcılık kaybı en çok birinci senede gerçekleşir. Birçok PVC kaplamalı çatı eğer yosunlaşma olmadıysa yıkama ve fırçalama ile başlangıç performanslarının %80'ine erişirler (Liu, 2005).

Koşullara göre değişmeyen malzemelerin yazın soğutma giderlerini azaltırken, kış mevsiminde ısıtmaya

giderlerine yük getirdiği bilinmemelidir. Bununla birlikte sıcak iklim bölgelerinde soğutma giderlerindeki azalış oranı ısıtma giderlerindeki artış oranından her zaman fazladır. Dolayısıyla tüm yıl göz önüne alındığında kazanç daha fazladır (Liu, 2005).

Yeni geliştirilen malzemeler, özellikle termokromik, elektrokromik malzemeler ve HDM'ler, fizikal-kırmızısal çevre etkilerinden yıpranabilirler. Yıpranma öncelikle güneş ışınları, sıcaklık ve nem ile ilişkilidir. Kısa dalga boyundaki güneş ışınları yüksek foton enerjisine sahiptir ve kırmızısal bağları kırabilirler. Ayrıca atmosferik etkiler örneğin gaz kirleticiler nedeniyle de yıpranabilirler. Atmosferik gazlar ve kirleticiler malzeme yüzeyinde oksitlenme ve korozyona sebep olur. Su buharının malzeme tarafından emilmesi hacimsel genişlemeye neden olur. Dolayısıyla kuruma ve tekrar nemlerne sırasında mekanik yorumla ortaya çıkar. Rüzgarın da çatı malzemeleri üzerindeki etkisi büyütür. Periyodik titresimler oluşturan rüzgar malzemeyi yıpratır. Termokromik malzemelerin çabuk eskime ve optik yıpranma problemi vardır. Güncel çalışmalar bu tür malzemelerin optik tutarlılığını sağlamak üzerinedir. Seçici optik filtreler geliştirmekte ve araçtırmacılara göre simdilik iyi sonuç vermektedir (Santamouris, 2011).

Sonuç

Yaz aylarının oldukça sıcak geçtiği kentler için farklı çatı malzemeleri ile düz ve eğimli çatıların yansıtıcılık potansiyeli hesaplanabilir. Öncelikle mevcut binaların çatı yüzeylerine doğrudan uygulanabilecek bezay boyası ile no kader kazanç sağlanabileceğini öngörebilir. Fotovoltaik (PV) paneller ile birlikte kaplanabilecek membran yüzeyler de düşünülebilir. Bunlara bağlı olarak serin malzemelerin kullanımı ile kent merkezlerinde CO₂ miktarında ne kadar azalma olacağı tahmin edilebilir.

Süphesiz kentsel ısıtma olgusu ile mücadele etmede çatıların yansıtıcı malzemeler ile kaplanması yetmeyecektir. Benzer malzemelerin binaların yan yüzeylerine yanı cephelerine nasıl uygulanabileceği de düşünülmelidir. Öncelikle cephelerin sokak derinliğine ve yönlenmesine bağlı

olarak belli bir miktarda güneş ışığına maruz kalmaları ve kullanıtan malzemenin parlamaya neden olmayacağı turde 'serin renkli' olması gereklidir.

Yapılan çalışmaların arası olduğu üzere, serin çatı uygulamaları mevcut çatı yüzeylerinin beyaz renkli boyası ile kaplanmasıdan teknoloji ürününü malzemelerin kullanımına kadar geniş bir yelpazede gerçekleştirilebilir. Burada dikkat edilecek konu malzemelerin yatırım maliyetlerinin yanı sıra bakım ve dayanımı sürelereinin de düşünülmüş gerekliidir. Bu çalışmalar örnek alınarak Türkiye'de üretilen ya da piyasada bulunan çatı kaplama malzemelerinin yansıtıcılık özellikleri (SR, LE ve SRI değerleri) araştırılmalıdır. Bu tür bir çalışma mevcut binaların yenilenen enerji yönetimeligi uygun hale getirilmesinde faydalı olabilir. Ayrıca Türkiye'de, hem yüksek yansıtıcılık ve düşük ısı yayma özellikleri hem de tasarımıcılara renk, doku, kullanım açısından esneklik sağlayabilecek farklı malzemelerin, yeni teknolojilerin geliştirilmesi için araştırma ve geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Malzeme teknolojisi akıllı malzemelerin bina kabuğuna adaptasyonunun artırılması yönünde ilerlemektedir. Yansıtıcı bina yüzeyleri olusturmak son yıllarda önemi artan daha geniş bir çalışma alanının parçasıdır. Gereğinde güneş enerjisini depolayan, ışınlarını yansıtan, sıcak veya soğuk çevre koşullarına, rüzgâra, nem oranına göre anında tepki veren canlı derisine benzer dinamik bina kabuğu tasarımı, mimarlık ile birlikte çoklu disiplinleri ilgilendiren bir çalışma konusudur ve yakın gelecekte önemi daha da artacaktır. □

Cahit Ayşe Çelik, Öğr. Gör. Dr., Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

SOL ÜSTE Beşer renkli membran uygulaması (Kaynak: www.dortigum.fr) (Resim 7)

SOL ALTTA Membran sistemi ile birlikte tasarlanan fotovoltaik panolar (Kaynak: www.dortigum.fr) (Resim 8)

Sağ ÜSTE Bir Amirkiran firmasının gotiliş sırasıyla beşer ve serin renkli pencereler (Kaynak: www.gaf.com) (Resim 9 ve 10)

Farklı renklerde yansıtıcı graviteli serin malzemeler (Kaynak: www.gaf.com) (Resim 11)

KAYNAKLAR

- Bendati P. El al., "Weathering of roofing materials-An overview", Construction and Building Materials, Vol.22, (2008) 423-433.
- Beaumont E. and Doya M., "Cool Roofs Impact on Building Thermal Response-A French Case Study", PALENC 2010 3rd International Conference, Passive and Low Energy Cooling for the Built Environment.
- Cetinkaya A., "Effect of Urban Geometry on Pedestrian Level Wind Velocity", Ph.D. thesis in Architecture, İzmir Institute of Technology, January 2011, Izmir.
- Kipkembi M. and Warren P., "Cool Roof Promotion of Cool Roofs in the EU: WP3 Technical aspect of cool roofs" Technical Guidelines Handbook, February 2011.
- Levinson R. El al., "Solar spectral optical properties of pigments-Part II: Survey of common colorants", Solar Energy Materials and Solar Cells, Vol.89, (2005) 381-388.
- Levinson R., "Cool Roof Q&A", Lawrence Berkeley National Laboratory, 2009.
- Liu K., "Towards Sustainable Roofing", Building Science Insight 2005, Roofing Staying on Top of Technology and Change, Institute for Research in Construction, September, 2005.
- Moore F., Environmental Control Systems, Heating, Cooling, Lighting (2002), McGraw-Hill, Inc., United States of America
- Oke T.R., "Street Design and Urban Canopy Layer Climate", Energy and Buildings, vol.11 (1988) 103-115.
- Santamouris M. El al., "Using advanced cool materials in the urban built environment to mitigate heat islands and improve thermal conditions", Solar Energy, 83(10), 1010-1016, October 2009, 10/02/23.
- Santamouris M., "The Role of Green Spaces" in Energy and Climate in the Urban Built Environment, 145-159, London, UK, James & James (Science Publishers) Ltd., 2007.
- Santamouris M. El al., "Thermal and Air Flow Characteristics in a Deep Pedestrian Canyon under Hot Weather Conditions", Atmospheric Environment, vol. 33 (1999) 4503-4521.
- Syrigos A. and Santamouris M., "Implementation of an action plan for the promotion, policy development, market transformation of cool roofs technology", PALENC 2010 3rd International Conference, Passive and Low Energy Cooling for the Built Environment.
- Syrigos A. El al., "On the development optical properties and thermal performance of cool colored coatings for the urban environment", Solar Energy, Vol.81, (2007) 489-497.
- Tafti H. El al., "Microscale meteorological and air quality impacts of increased urban albedo and vegetation", Energy and Buildings, Vol. 25, (1997) 169-177.
- Tyagi V.V. and Buddhi D., "PCM thermal storage in buildings: A state-of-art", Renewable and Sustainable Energy Reviews, Vol. 11, (2007) 746-766.
- Zhang Y. El al., "Application of latent heat thermal energy storage in buildings: State-of-the-art and Outlook", Building and Environment, Vol.42, (2007) 2197-2209.
- Zhai M., "Cool Roof Promotion of Cool Roof in the EU: The Cool Roofs Material Database", Technical Guidelines Handbook, 29 August 2009.
- Zhai M. El al., "Cool and green roofs: A comparison among passive cooling and mitigation urban heat island techniques in the Mediterranean region", PALENC 2010 3rd International Conference, Passive and Low Energy Cooling for the Built Environment.
- Web Site: www.dortigum.fr
- Web Site: www.revision.com
- Web Site: <http://www.coolroofs-eu.eu>

Tescilli Kabuk Yeni Fonksiyon

1950 YILINDA AÇILAN YARIŞMADA ELDE EDİLEN T.C. ESKİ MERKEZ BANKASI BİNASI, TASARIM KALİTESİ TESCİLLENEN ÖZGÜN KABUK İLE MEKĀNSAL KURGUSU ZEDELENMEDEN YENİ FONKSİYONU KEY BUTİK OTEL'E DÖNÜŞTÜRÜLDÜ

Derya Akdurak FOTOĞRAFLAR Key Butik Otel Arşivi, Ahmet Gılız

YARIŞ ADI Key Otel
PROJESİ ADI T.C. Eski Merkez Bankası Dönüşüm Projesi
YOKALICI Özhan İnşaat
ORJİNAL İMHAK PROJESİ Orhan Bolak, Ergun Unaran,
Doğan Tekeli
RENOVASYON PROJESİ Makomim Ltd. Şti.
İÇ MİMAR PROJELERİ Makomim Ltd. Şti.
STATİC-BETONARMI GEZGİNLERDE PROJESİ
Selim Mühendislik Turizm, San. ve Tic. Ltd. Şti.
ELEKTRİK TEŞSİSATı PROJESİ İFTİGULANK
Evre Elektrik
MEKĀNİK TEŞSİSAT (Döme-Sülfürlü-Havalandırma)
Teknik Tesisat
MEKĀNİK TEŞSİSAT UYGULAMA Teknik Tesisat
YARIŞMAYA BABA Denetim
YARIŞ YILI 2007-2011

Gümruk'te, Atatürk Caddesi ve Cumhuriyet Bulvarı'nda cephe alan köşe parselde konumlanan Eski T.C. Merkez Bankası İzmir Sube Binası, 1950 yılında açılan bir yarışma projesi ile elde edilmiştir*.

Yarışmayı kazanan Orhan Bolak, Doğan Tekeli ve Ergun Unaran ekibi, projeleriyle yarışmaya katılan Doğan Tekeli ve Ergun Unaran o dönemde Üniversite öğrencisi oldukları için yanşmaya okuldaki asistanları Orhan

Bolak'ın imzasıyla kabul olmuşlar. Yarışma kazanıldıktan sonra da uygulama projelerinde ortak çalışmışlar. Kamu yapılarının çoğunlukla mimarı proje yarışmaları ile elde edildiği 1950-1960 yılları arasında inşa edilen yapı, inşa edildiği dönemdeki İzmir'de yarışma ile elde edilen az sayıda kamu yapılarından biri olma özelliğine sahip. Projeyi özel kılan şey, dönemin mimarisinde hakim olan Milli Mimarlık arayısından sıyrılp, çağdaş, modernist, taş yüzeylerine

rağmen hafif betonarme çözümüyle ferah ve aydınlatılmış mekânlar yaratarak, ağırlıklı ama genç bir mimarlık yaratabilme başarısıdır.

Eski T.C. Merkez Bankası Binası ikinci Ulusal Mimarlık Öğütçülarından Uluslararası Stil'e geçiş dönemini, kentte en iyi yansitan yapılarından olmuştur. Yapı, yarışmaya katılan diğer projeler gibi örtülü orta avlu etrafında örgütlenmiş plan şeması kurgusuna sahip olmasına rağmen, 1940'ların arkitektonik ifadesi ile 1950'lerin yalnız modernist estetiğini buluşturan mimari yaklaşımı ile döneminin diğer ikinci Ulusal Mimarlık örneklerinden ayrılır.

Projeci mimarların, Merkez Bankası arşivlerindeki çizimlerinde tüm detaylarıyla incelikle nasıl çalıştıkları ve kapı kollarına kadar özenli bir çalışma ürettilerini belgelenmiştir. Daha sonraları Orhan Bolak Üniversitesi'nde eğitmenliği ile yeni mimarlar yetiştirdirken, Ergun Ünaran İzmir'de sayısız projeye imza atmış ve uzun yıllar Mimarlar Odası başkanlığını sürdürmüştür. Doğan Tekeli de İzmir'de Şato Gazinosu'nun projesini

hazırlamış, daha sonra da Türkiye'nin yaşayan en önemli mimarlarından biri olarak sayılış seçkin projeye imzasını atmıştır.

Yapının otel dönüşümü kurgulanırken; 1950'li yıllarda ulusal yarışmaya tasarımını kalitesi tescillenen özgün, modernist kabuk ile mekânsal kurgusu zedelenmeden, orjinalitesi gözeterek, yeni fonksiyonuna kavuşturuldu.

Tasarım dili olarak 50'li yıllara hazırlık dönemi olan 40'lı yılların dokusal ve formal yapısı, günümüz ihtiyaçları ve konfor koşulları gözetilerek yorumlandı. Bina'nın orjinal çizimlerinden yola çıkararak günümüze kalamamış detayları tekrar canlandırıldı ve yeni yapılan tesislerde İlahm kaynağı olarak kullanıldı. Otelin tüm sabit ve hareketli mobilyaları bu binanın geçmişinden ve kimliğinden gelen ipuçlarıyla beslenerek özel olarak tasarlandı. Eski bir banka binasında, ağırlıklı olarak iş çevresinin konaklayacağı ve iş hayatının stresli ve yoğun tempolu içinde, konaklama sırasında kullanıcıları

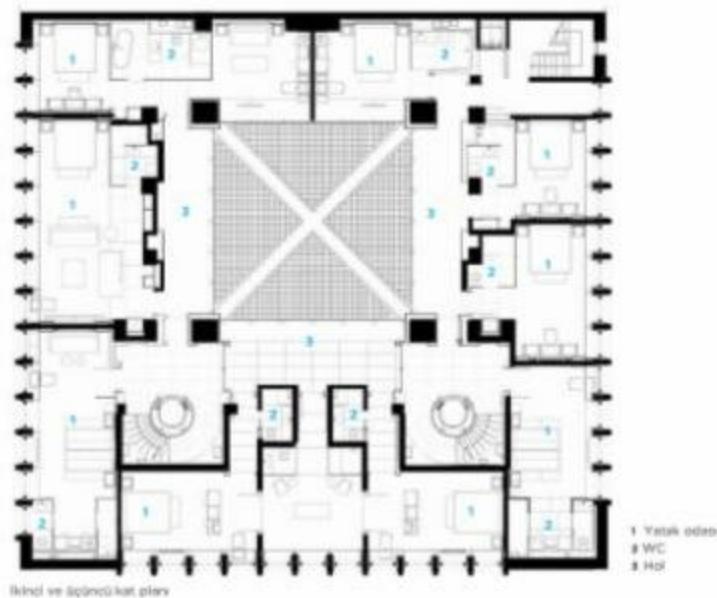

- 1 Giriş Holü
- 2 Resepsiyon
- 3 Yemek & Toplantı Salonu
- 4 Hizmet
- 5 Lobi
- 6 WC

“BİNANIN ORJİNAL ÇİZİMLERİNDEN YOLA ÇIKARAK GÜNÜMÜZE KALAMAMIŞ DETAYLARI TEKRAR CANLANDIRILDİ”

rahat ettirecek, hatta şimartacak tüm teknik ve konfor alt yapı incelikle düşünüldüp işlenerek güvenli ve verimli bir korunak inşa edildi. Bu anlамda bankaların, atılı depolarından ayırtanın ruh, otel işletmeciliğinin rehberi oldu.

Kullanıcı kimliği olarak, koyu renk takım elbiseyi düz renk poplin gömlekdi, kravatlı ve kol düğmeli "Yuppie" tiplimesi model olarak seçilirken, bu profiline yüksek beklenitleri, alışkanlıklarını, muzırlıkları gözetilecek kalite hissi veren, bakımı ve hijyenini kolay sağlanan, konfor artırıcı, çağdaş malzeme ve işçilikler kullanıldı.

İş dünyası ve sosyal hayatı kosmen limitli olan bu kullanıcı profili, otelin limitli konaklama olanaqlarından yararlanırken, sosyal hayatı da bu profilin vitrini olma özelliğiyle İzmirli kullanıcıların yoğun ihtiyacını hissettikleri bir ilgi odağı olacak. Konaklamada sağladığı üstün ve özgün koşullar, özel günler ve toplantı olanaqlarıyla organizasyonlara da hizmet verebilirken özenli mutfağı ve servisiyle de seçkin bir buluşma adresi olacak.

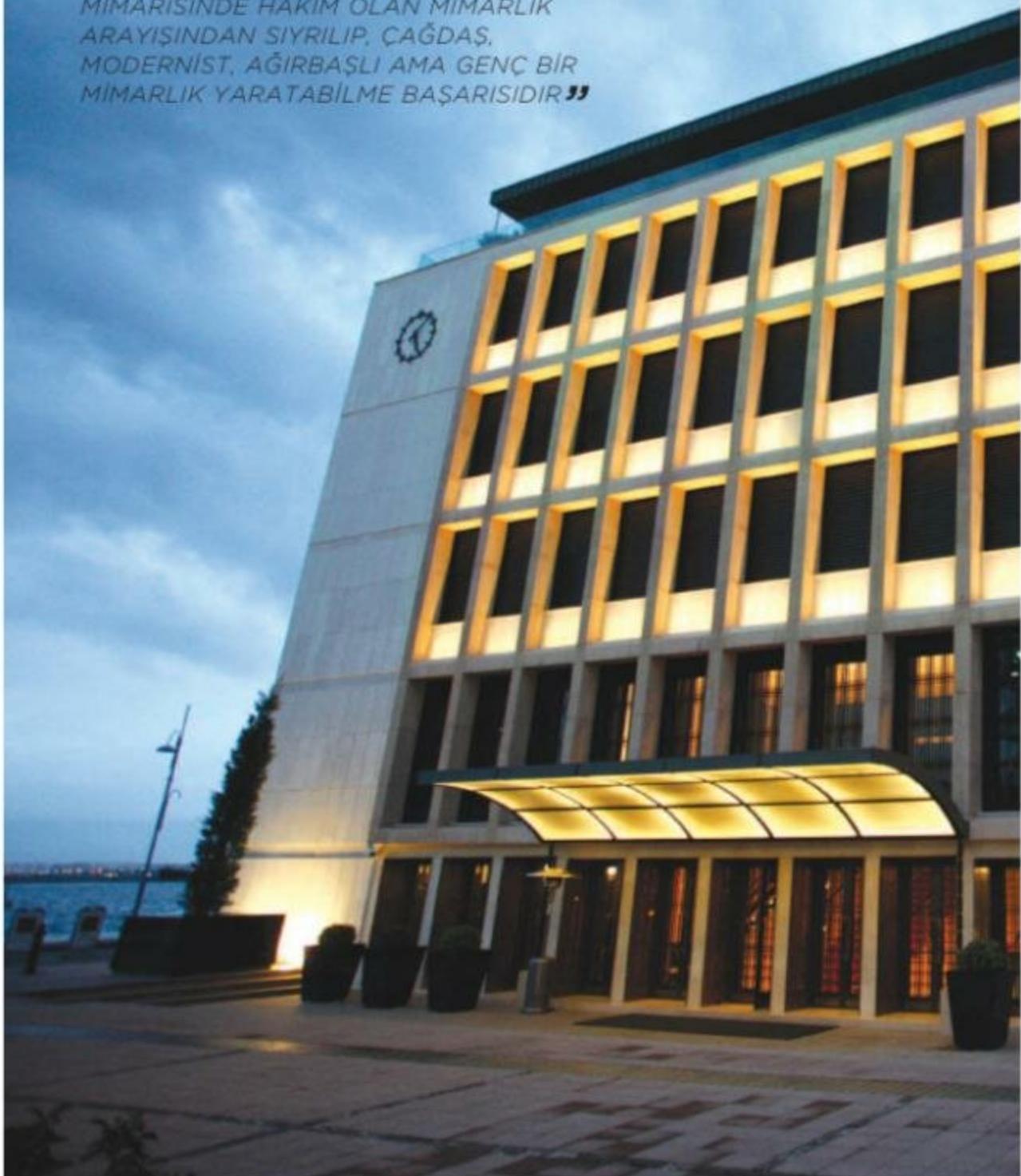
* "İzmir Kentsel Rehberi 2008" Mimarlar Odası İzmir Şubesi yayını, 2008

“TASARIM DİLİ OLARAK 50'Lİ YILLARA HAZIRLIK DÖNEMİ OLAN 40'Lİ YILLARIN DOKUSAL VE FORMAL YAPISI, GÜNÜMÜZ İHTİYAÇLARI VE KONFOR KOŞULLARI GÖZETİLEREK YORUMLANDI”

**“PROJESİ ÖZEL KILAN, DÖNEMİN
MİMARISİNDE HAKİM OLAN MİMARLIK
ARAYIŞINDAN SIYRİLIP, ÇAĞDAŞ,
MODERNİST, AĞIRBAŞLI AMA GENÇ BİR
MİMARLIK YARATABİLME BAŞARISIDIR”**

The image shows the exterior of a modern hotel building during dusk or night. The building has a light-colored, textured facade. On the upper left corner, there is a illuminated sign that reads "KEY HOTEL". To the left of the main building, there is a lower structure with large windows, some of which are lit from within. In front of the building, there is a tall, slender evergreen tree in a dark planter. The ground is paved with light-colored tiles. In the background, other city buildings are visible under a clear sky.

KEY
HOTEL

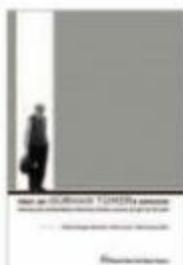
Izmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri Kataloğu

EDITOR Tuba Çakırulu Özlerin
DESIGN Zehra Akademir Ersoy
GRAPHIC DESIGNER
Güler Özsaçarya Ertan
PARTNER Mimarlar Odası İzmir
PUBLISHER Yayınları
PUBLISHING DATE Ocak 2012
ISBN 978-605-01-0222-2

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, şube etkinlik alanları olan İzmir, Aydın, Manisa ve Uşak kentlerinde mimarlık eyleminin tanıtılması, özendirilmesi, ödüllendirilmesi; mimarlığın kamuoyunun gündemine taşınması, mimarlık ürünlerinin belgelenmesi ve şube-üye ilişkilerinin güçlendirilmesi amacıyla 2010 yılında ilk kez "İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri" programını düzenlemiştir. Programın gelenekselleserek önümüzdeki dönemlerde de devam etmesi öngörmektedir. Ödül programı için zemin oluşturularak bu program ile birlikte düzenlenen sergi ile şube etkinlik alanında elde edilen mimari yapıtların bir arada sunulduğu bir buluşma - tartışma ortamı yaratılması ve elde edilen eserlere ait dokümantasyonun Mimarlar Odası Arşivine kazandırılması programın amaçları arasındadır.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin etkinlik alanında yer alan ve son on yılda gerçekleştirilmiş her türlü mimarlık uygulaması sergide ve ödül programında yer almıştır. İzmir Mimarlık Sergisi'ne 53 eser başvuruda bulunmuş, bunlardan 45 eser sergiye ve ödül programına alınmaya hak kazanmıştır. Eserlerin katılımı, işlevleri açısından şu çeşitliliği göstermektedir: Konut ve yaşam çevresi (22), yönetim yapısı (9), fabrika (6), alışveriş merkezi (2), eğitim yapıları ve çevresi (4), çevre düzenlemesi (1), hastane (1), nikâh salonu (1).

Güngör Kaftancı, Ali Cengizkan, Tevfik Tozkoparan, Emre Arolat ve Boğaçan Dündaralp'dan oluşan seçici kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda seçilen eserleri hazırlanan katalogda paylaşıyoruz.

Prof. Dr. Gürhan Tümer'e Armağan: Mimarlığın Çevresinde Mekânın İçinde Kuram, Eylem ve Söylem

EDITÖRLÜK Özlem Erdöđdu
Erkarstan, Özlem Antan,
Dilem Akyol
SAZLARLIK Orcan Gündüz,
Güngör Kaftancı, Bülend
Tuna, Nilüfer Çınar Mutlu,
Açalya Alimer, Hesilhan
Türkçe Dostoğlu, Seniz
Ergeçgil Çırık, Zehra
Akademir Ersoy, Erdal Onur
Diktas, Ahenk Sayık Yılmaz,
Emre Kayın, Bangın Zengel,
Emre Ergül, Emre Göksu,
İlkur Türkseven Doğrusoy,
Hakan Boğec, Inci Uzun,
Dilem Altan, Aysen
Çiravolu, Ahmet Eyüpse,
Uğur Tanrı, Özlem
Erdöđdu Erkarstan, Özlem
Antan, Özcan Eyüpse, Gök
Kaçmaz Erk
PARTNER Mimarlar Odası
İzmir Şubesi Yayınları
ISBN 9944757482
PUBLISHING DATE Ekim, 2011
ISBN 978-605-01-0164-3

1980'lere hatta '90'lara deðin, Türkiye'de mimarlığa toplumbilim, felsefe, edebiyat, dibilim, tarih, hatta genel olarak estetik kuramı pencelerinden bakabilen çok az isimden biri olan Prof. Dr. Gürhan Tümer'e mimarlığın diğer disiplinlerle, yaşamla ve onu aktaran sanat ile akrabalığı her zaman igitç gelmiştir ve O (Tümer) akademik çalışmalarını bu yönde toplamıştır. Kendisi o güne kadar mesleğin Ankara'dan ve İstanbul'dan atan kalbine inat, İzmir'de kalarak "îç beynin göçü"ne bıat etmemiştir. Gürhan Hoca'nın çok yönlü bakış açısından sabrı, kararlılığı ve bu bakış açısını static bir kuramsal sistem içinde ifade edilmekten kaçınan ve kuþku süzgeçinden geçirmeyi sürdürmen tavı, Mimarlık, Ege Mimarlık, Arredamento Dekorasyon gibi mimarlık ve Varkılı, Yazko Edebiyat, Hürriyet Gösteri gibi edebiyat, sanat dergileri aracılığı ile daha geniş kitlelere ulaşabilmiştir. Bugün özellikle mimarlık medyasının geniş olanakları ve eğitimin içinde mimarlık kuramının tekil çalışmaların ötesinde "kurumsallaşmaya başlaması" sayesinde artık mekâna ve mimarlığa daha geniş bir perspektiften bakılabilmektedir. Bu bağlamda, Gürhan Hoca'nın meslek alanımıza katkısı büyütür; tam da bu nedenle, kendisine 2004 Yılı Mimarlar Odası 9. Ulusal Mimarlık Sergisi ve Ödülleri kapsamında "Mimarlığa Katkı Ödülü" verilmiştir. O anlaþma bu kitap, Gürhan Hoca'ya kişisel bir hatıra olmasının yanında, onun, basılıta vurgulanın türde çoklu bir öze sahip bulunan mimarlık alanına disiplinler arası bir perspektiften bakan yaklaşımını takdir etmek amacındadır; yaşamının ana ekseni "yazmak" olan ve çevresindeki pek çok insana da "düşünme-yazma" eylemleri bağlamında ilham kaynağı olusturan bu değerli kişiye yazım yolu ile teşekkürden ibarettir. Bu kitabı ve onun için seçilen başlık, Gürhan Tümer'in bilgiye ve mimarlık araştırmalarına disiplinler arası temellere oturan bakış açısının farklı bir tonlamasını da yansıtmaktadır. Kisaca ifade etmek gerekirse başlıktaki bu tonlama, çok yararsız görünen bir bilginin, bir gün o kişi ya da bir başka bilim insanı için çok önemli olabileceğini ima ederek, muhafazakâr bilim çevrelerinin kırmızı çizgilerle çektigi "aslı" ve "önemsiz" arasındaki ayırmalann erimesi gerçekliğini öne çıkarmaya ve desteklemeye yönelikidir. Sonuç itibarıyle bu kitapta yer alan 25 yazar, Gürhan Tümer'den ve onun değişdiði konulardan beslenerek mimarlıktakı kuram, eylem ve söylem ölçemesinin dayanılmaz ağırlığını bir kez daha vurgulamıştır.